

Rada Miejska w Skaryszewie

Burmistrz Miasta i Gminy Skaryszew

Załącznik do uchwały Nr XXIII/118/2008
Rady Miejskiej w Skaryszewie z dnia 26 czerwca 2008.
w sprawie uchwalenia „Strategii Zrównoważonego Rozwoju
Miasta i Gminy Skaryszew do 2020 roku”

STRATEGIA
ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU
MIASTA I GMINY
SKARYSZEW
DO 2020 ROKU

powiat radomski

województwo mazowieckie

Skaryszew, czerwiec 2008 rok

Radni Miasta i Gminy Skaryszew:

Przewodniczący Rady Gminy - Danuta Wilanowicz	
Wiceprzewodnicząca Rady Gminy - Jan Jeżmański	
Krzysztof Chojnacki	Stanisław Piwoński
Piotr Domagała	Andrzej Przybyś
Stanisław Domagała	Stanisław Skalski
Urszula Gowin	Jerzy Sobania
Antoni Józwik	Luiza Staszewska
Alina Kacperczyk	Tadeusz Sulima
Tomasz Kicior	

Burmistrz Miasta i Gminy Skaryszew - Ireneusz Kumięga

Zastępca Burmistrza Miasta i Gminy Skaryszew - Włodzimierz Guzowski

Sekretarz Miasta i Gminy Skaryszew - Henryk Słomka

Skarbnik Miasta i Gminy Skaryszew - Marzena Bienias

Konsultacja metodyczna i opracowanie dokumentu:

dr inż. Dariusz Korpetta – Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

dr Jacek Sierak - Szkoła Główna Handlowa, Warszawa;

Spis treści:

WPROWADZENIE.....	5
CZĘŚĆ I PODSTAWOWE INFORMACJE O MIEŚCIE I GMINIE SKARYSZEW .	11
CZĘŚĆ II UWARUNKOWANIA I GŁÓWNE PROBLEMY ROZWOJU MIASTA I GMINY SKARYSZEW	14
1. Uwarunkowania zewnętrzne - szanse i zagrożenia w otoczeniu Gminy	15
2. Uwarunkowania wewnętrzne - silne i słabe strony Gminy	20
3. Główne problemy rozwoju Gminy	31
4. Zrównoważony rozwój jako podstawa zarządzania Gminą	33
CZĘŚĆ III SYTUACJA FINANSOWA MIASTA I GMINY SKARYSZEW	37
1. Dochody budżetowe w latach 2004-2008	37
2. Wydatki budżetowe.....	40
3. Wynik finansowy budżetu i zadłużenie gminy Skaryszew	46
CZĘŚĆ IV CELE ROZWOJU MIASTA I GMINY SKARYSZEW	49
1. Zasady i przesłanki formułowania celów rozwoju.....	49
2. Misja rozwoju (generalny cel kierunkowy) i cele strategiczne	51
CZĘŚĆ V PLANOWANE DZIAŁANIA REALIZACYJNE MIASTA I GMINY SKARYSZEW.....	53
1. Cele operacyjne i kierunki działań.....	54
2. Priorytetowe kierunki działań.....	60
3. Uwarunkowania realizacyjne	62

4. Doskonalenie jakości pracy Urzędu Miasta i Gminy Skaryszew	63
5. Opracowanie planów realizacyjnych	64
6. Opracowanie wieloletniego planu inwestycyjnego i finansowego.....	64
7. Proinwestycyjna polityka finansowa Władz Miasta i Gminy Skaryszew	65
8. Partnerska współpraca Władz Miasta i Gminy Skaryszew z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami.....	65
9. Współpraca Miasta i Gminy Skaryszew z innymi jednostkami samorządu terytorialnego	67
10. Działania promocyjne i informacyjne Miasta i Gminy Skaryszew	67

CZĘŚĆ VI SPÓJNOŚĆ USTALEŃ STRATEGII Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PROGRAMOWYMI RZĄDU RP I WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO NA LATA 2007-2013.....	68
--	-----------

CZĘŚĆ VII MONITORING, KONTROLA I OCENA EFEKTÓW REALIZACJI USTALEŃ STRATEGII.....	74
---	-----------

1. Monitoring i kontrola realizacji	74
2. Ocena efektów realizacji	76
3. Zestaw wskaźników do monitorowania, kontroli i oceny efektów realizacji.....	77

WPROWADZENIE

W wyniku zmian ustrojowych jakie zaszły w Polsce po 1989r. reaktywowano samorząd terytorialny jako podmiot odpowiedzialny za świadczenie szerokiego zakresu usług komunalnych i społecznych oraz kształtowanie rozwoju lokalnego i regionalnego. Stopniowo zaczęła się kształtować świadomość aktywnej roli samorządu terytorialnego w kształtowaniu procesów rozwojowych. Władze lokalne przechodząc na model zarządzania strategicznego stanęły przed wyzwaniem przygotowania koniecznych instrumentów. Dokumentami planistycznymi określającymi uwarunkowania rozwoju miasta, cele i kierunki rozwoju są studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz strategia rozwoju społeczno – gospodarczego, a także wieloletnie plany inwestycyjne i wieloletnie plany finansowe.

Strategia rozwoju gminy jest dokumentem uchwalanym w celu określenia najważniejszych zamierzeń, osiąganych wspólnym wysiłkiem władz samorządowych, mieszkańców i podmiotów gospodarczych. We współczesnym świecie jednostki samorządu terytorialnego osiągają sukces dzięki umiejętnemu łączeniu w procesie zarządzania elementów gospodarczych, społecznych i środowiskowych. Strategia rozwoju gminy odpowiada na potrzebę kompleksowego i długofalowego podejścia do rozwoju gminy w szybko zmieniającym się i coraz bardziej konkurencyjnym otoczeniu. Jest instrumentem zarządzania strategicznego zawierającym akceptowane społecznie i możliwe do realizacji. Należy mieć jednak na uwadze, że samorząd gminy nie jest jedynym i wyłącznym podmiotem strategii rozwoju, choć ponosi odpowiedzialność za jej sformułowanie i uchwalenie. Wynika to z faktu występujących zewnętrznych i wewnętrznych uwarunkowań procesów rozwoju.

Narzędziem realizacji strategii są głównie publiczne środki finansowe. Miasto dysponuje i będzie dysponować ograniczonymi środkami finansowymi i rzeczowymi na zaspokojenie potrzeb zgłaszanych przez mieszkańców. Stąd też występuje ze strony władz konieczność dokonywania wyborów ekonomicznych dotyczących ich efektywnego wykorzystania. Większość zamierzeń rozwojowych gmin wykracza jednak poza ich możliwości budżetowe. Dlatego w strategii wskazanym jest dokonanie oceny sytuacji finansowej oraz oszacowanie potencjału rozwojowego jednostki samorządu terytorialnego.

W myśl rozwiązań ustawowych samorząd gminny jest samodzielnym podmiotem gospodarującym, dysponującym określonym zakresem swobody w decydowaniu o sobie, drodze swojego rozwoju, wspólnym majątku oraz realizacji zadań publicznych. Fundamentem ich wykonywania są władze i administracja samorządowa oraz własne mienie i finanse. W tej sytuacji, kluczowe miejsce winny zajmować procesy zarządzania tymi wszystkimi sprawami,

które należą do właściwości i kompetencji samorządu gminnego. Jest to szczególnie istotne w przypadku gminy, bowiem jej władze (stanowiące i wykonawcze) działając na rzecz dobra publicznego, jakim jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców, czyli tworzenie jak najlepszego środowiska życia mieszkańców wykorzystują w tym celu publiczne środki finansowe znajdujące się w ich dyspozycji (budżet). Skuteczność i efektywność zaspokajania tych potrzeb jest więc w dużym stopniu zależna od sprawności i jakości zarządzania gminą.

Tworzenie jak najlepszego środowiska życia mieszkańców nierozzerwalnie związane jest z rozwojem gminy. Dominującą rolę w sterowaniu procesami rozwoju lokalnego spełniać winny władze gminy (stanowiące i wykonawcze). Problemów związanych z zaspokajaniem zbiorowych potrzeb mieszkańców Miasta i Gminy Skaryszew nie można rozwiązywać „metodą prób i błędów”. Działania w tym względzie muszą być wcześniej dogłębnie przemyślane i zaplanowane w kilkunastoletniej perspektywie, a następnie sukcesywnie rok po roku realizowane.

Podstawą do tego typu działań winna być długookresowa i kompleksowa polityka rozwoju Władz Miasta i Gminy Skaryszew, której podstawowym instrumentem jest STRATEGIA ROZWOJU. Jest ona długookresowym programem działania, określającym misję rozwoju (generalny cel kierunkowy) i strategiczne cele jej rozwoju oraz wskazujący sposoby ich wykonania w postaci celów operacyjnych i kierunków działań (planowanych przedsięwzięć). STRATEGIA ROZWOJU odpowiada na podstawowe pytanie: CO POWINNIŚMY ZROBIĆ, ABY JAK NAJLEPIEJ ZASPOKAJAĆ ZBIOROWE POTRZEBY MIESZKAŃCÓW MIASTA I GMINY SKARYSZEW, mając oczywiście na uwadze istniejące ramowe warunki jej bieżącego funkcjonowania i dalszego rozwoju, takie jak:

- obowiązujące przepisy prawa dotyczące zasad funkcjonowania i finansowania jednostek samorządu terytorialnego,
- kierunki, priorytety i cele rozwoju Unii Europejskiej, Polski i województwa mazowieckiego,
- dynamikę rozwoju gospodarczego kraju (koniunktura gospodarcza),
- rozmiary środków finansowych przeznaczanych z budżetu państwa na finansowanie, takich dziedzin (istotnych także dla mieszkańców Miasta i Gminy Skaryszew) jak: przeciwdziałanie bezrobociu, edukacja, pomoc społeczna, ochrona zdrowia, kultura i sztuka, sport i rekreacja, bezpieczeństwo publiczne, budownictwo mieszkaniowe, w tym komunalne, pomoc dla małych i średnich przedsiębiorstw, drogi publiczne, transport publiczny, ochrona środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego,
- aktualny poziom rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta i Gminy Skaryszew, będący źródłem jej silnych i słabych stron,
- zasobność budżetu Miasta i Gminy Skaryszew oraz możliwości pozyskiwania dodatkowych zewnętrznych środków finansowych na realizację zadań gminnych ze źródeł krajowych i zagranicznych, w tym z Unii Europejskiej.

STRATEGIA ROZWOJU umożliwia bardziej efektywnie gospodarować ograniczonymi zasobami (ludzkimi, rzeczowymi, ekologicznymi i finansowymi), przewidywać problemy, które mogą się pojawić w niedalekiej przyszłości, by odpowiednio wcześniej zacząć im przeciwdziałać. Umożliwia ona uporządkowanie i odpowiednie rozłożenie w czasie planowanych działań realizacyjnych. Pozwala to na uniknięcie realizacji projektów ad hoc,

nie powiązanych ze sobą logicznie i nie wpisujących się w ciąg przyczynowo-skutkowy. STRATEGIA rozwoju pokazuje, że planowane do realizacji zadania (projekty) są konsekwencją strategicznego myślenia o rozwoju Miasta i Gminy Skaryszew. Jest to bardzo ważna przesłanka i uzasadnienie przy ubieganiu się o zewnętrzne środki finansowe, w tym środki pomocowe Unii Europejskiej.

Należy podkreślić, że STRATEGIE ROZWOJU GMIN uzyskały usankcjonowanie prawne w ustawie z dnia 6 grudnia 2006r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2006r. Nr 227, poz. 1658). W art. 9 ustawodawca stwierdza, że: „Strategiami rozwoju są: strategia rozwoju kraju, strategie sektorowe, strategie rozwoju województw, o których mowa w art.11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz 1590, z późn. zm.) oraz strategie rozwoju lokalnego, w tym strategie rozwoju powiatów oraz strategie rozwoju gmin”.

Planowanie, a następnie systematyczna realizacja ustaleń STRATEGII ROZWOJU winno być oparte o następujące generalne zasady:

ZASADA 1 - ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEGO¹, czyli „uznawanie nadrzędności wymogów ekologicznych w stosunku do procesów rozwoju społeczno-gospodarczego i zagospodarowania przestrzeni gminy”. Innymi słowy, dalszy rozwój gminy nie może dokonywać się „kosztem” środowiska przyrodniczego, a więc musi respektować oszczędną produkcję i konsumpcję oraz gospodarę terenami, a także uwzględniać przyszłościowe konsekwencje ekologiczne podejmowanych dzisiaj decyzji. Zachowanie istniejących zasobów ekologicznych oraz dobry stan czystości środowiska przyrodniczego jest jednym z podstawowych warunków podnoszenia jakości życia mieszkańców. Takie postępowanie jest zgodne z zapisami Konstytucji RP i innych ustaw oraz wymogami Unii Europejskiej.

ZASADA 2 - RACJONALNEGO GOSPODAROWANIA polegająca na „maksymalizacji efektów z wydatkowanych nakładów lub minimalizacji nakładów na uzyskanie założonych efektów”. Jest to także zgodne z zapisem art. 35 Ustawy o finansach publicznych, który stanowi, że „wydatki publiczne powinny być dokonywane w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów, umożliwiający terminową realizację zadań publicznych oraz w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań”.

ZASADA 3 - PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ (USPOŁECZNIENIA), czyli wspólne podejmowanie działań przez władze gminy, podmioty publiczne, organizacje pozarządowe i sektor prywatny. Innymi słowy chodzi tu o „uspołecznienie procesu zarządzania rozwojem gminy”, czyli włączanie, w prace planistyczne i realizacyjne dotyczące dalszego rozwoju gminy, jak najszerszego grona mieszkańców i reprezentantów społeczności lokalnej (organizacje pozarządowe) oraz lokalnych przedsiębiorców. Taki sposób postępowania pozwala na wypracowanie kierunków działań zgodnych z oczekiwaniami mieszkańców. Tym samym opracowane wspólnie dokumenty strategiczne (w tym strategia rozwoju gminy) nie

¹ Zgodnie z art.3 pkt 50 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska - zrównoważony rozwój „to taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń”.

funkcjonują jako „dokumenty władzy gminnej”, ale są dokumentami całej społeczności lokalnej i stanowią wspólną podstawę koordynacji działań realizacyjnych różnych podmiotów tak, by uzupełniały się i miały efekt synergiczny. Takie podejście pozwala więc na to, aby nawiązywał się partnerski dialog w układzie: władze gminy - społeczność lokalna. Chodzi tu także o

ZASADA 4 - PARTNERSTWA, czyli wspieranie inicjatyw obywatelskich, zachęcanie do aktywności społecznej i działań prospołecznych mieszkańców, współpracę z organizacjami społecznymi, sektorem prywatnym oraz realizację przedsięwzięć gminnych w formie partnerstwa publiczno-prywatnego (tzw. PPP). Zasada partnerstwa winna być także stosowana we współpracy z samorządem powiatowym i gminami wchodzącymi w jego skład, samorządem wojewódzkim i warszawskim w zakresie realizacji wspólnych przedsięwzięć, a także we współpracy z gminami zagranicznymi.

ZASADA 5 - KONCENTRACJI, czyli skupienie wysiłków na realizacji ustalonych w STRATEGII ROZWOJU celach operacyjnych, a w konsekwencji celach strategicznych.

ZASADA 6 - SPÓJNOŚCI, czyli zgodności zapisów STRATEGII ROZWOJU z aktualnymi dokumentami krajowymi i województwa mazowieckiego o charakterze strategicznym i programowym.

ZASADA 7 - OTWARTOŚCI, czyli możliwości aktualizacji zapisów STRATEGII ROZWOJU, jeśli pojawią się istotne okoliczności merytoryczne. Umożliwia to elastyczne dostosowywanie i korygowanie celów rozwoju (strategicznym i operacyjnym) oraz kierunków działań (planowanych przedsięwzięć) w odpowiedzi na zmieniające się uwarunkowania zewnętrzne (szanse i zagrożenia rozwoju tkwiące w otoczeniu), a także wewnętrzne (silne i słabe strony gminy).

Biorąc powyższe pod uwagę, Władze Miasta i Gminy Skaryszew przystąpiły do opracowania dokumentu pt. STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU Miasta i Gminy Skaryszew DO 2020 roku (w skrócie STRATEGIA). Głównym motywem jego sporządzenia była potrzeba stworzenia merytorycznych podstaw do prowadzenia długookresowej i kompleksowej polityki jej rozwoju zmierzającej do:

- stałej poprawy poziomu życia i kształtowania proekologicznych postaw mieszkańców,
- aktywizacji mieszkańców do działań prospołecznych oraz ich integracji i aktywizacji wokół działań prorozwojowych,
- ochrony cennych walorów i zasobów środowiska przyrodniczego oraz doprowadzenie jego stanu czystości do standardów Unii Europejskiej,
- ochrony walorów i zasobów dziedzictwa kulturowego,
- tworzenia jak najlepszych warunków dla dalszego rozwoju gospodarczego (ekologicznie bezpiecznego),
- efektywnego wykorzystywania środków finansowych z budżetu Miasta i Gminy Skaryszew,
- nawiązywania i rozwoju współpracy Władz Miasta i Gminy Skaryszew z przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi funkcjonującymi na jej terenie oraz osobami chcącymi współpracować na zasadach wolontariatu przy rozwiązywaniu konkretnych problemów,

- nawiązywania nowej i rozwoju istniejącej partnerskiej współpracy z władzami powiatu radomskiego i z gminami sąsiednimi w celu rozwiązywaniu wspólnych problemów, a także z gminami zagranicznymi.
- zapewnienie kompatybilności (spójności) zapisów STRATEGII (celów rozwoju i zadań realizacyjnych) z ustaleniami dokumentów strategicznych opracowanych na szczeblu Polski i województwa mazowieckiego na lata 2007-2013 - jest to wstępny warunek ubiegania się o współfinansowanie środkami unijnymi realizacji projektów gminnych,
- ubiegania się o pomocowe środki finansowe z funduszy pomocowych Unii Europejskiej oraz pozyskiwanie ich z innych źródeł zewnętrznych na realizację zadań gminnych,

Należy wyraźnie podkreślić, że STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU MIASTA I GMINY SKARYSZEW DO 2020 roku nie jest „gotową receptą na sukces”. Jest natomiast dokumentem, wskazującym strategiczne kierunki działań na rzecz likwidacji istniejących problemów w sferze: społecznej, gospodarczej, infrastrukturalnej, ekologicznej i przestrzennej, na których powinna być skoncentrowana uwaga Władz Miasta i Gminy Skaryszew w perspektywie 2020 roku. Skuteczna realizacja zapisów STRATEGII zależeć będzie od systematyczności i determinacji w działaniach realizacyjnych zarówno obecnych, jak i przyszłych Władz Miasta i Gminy Skaryszew, a także sprzyjających uwarunkowań, tkwiących w jej otoczeniu (sytuacja w skali Unii Europejskiej, Polski, województwa mazowieckiego i powiatu radomskiego).

Proces opracowywania niniejszego dokumentu podzielono (zgodnie z metodyką planowania strategicznego) na następujące merytoryczne etapy:

ETAP I - Przeprowadzenie analizy uwarunkowań rozwoju Miasta i Gminy Skaryszew (uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne oraz wskazanie strategicznych problemów dalszego jej rozwoju,

ETAP II - Określenie generalnego celu kierunkowego (misji rozwoju) i celów strategicznych Miasta i Gminy Skaryszew,

ETAP III - Określenie planowanych działań realizacyjnych, zawierających zestaw celów operacyjnych i kierunków działań (planowanych przedsięwzięć), służących realizacji ustalonych strategicznych celów rozwoju Miasta i Gminy Skaryszew oraz wskazania priorytetowych kierunków działań,

ETAP IV - Wskazanie głównych uwarunkowań oraz zasad monitorowania, kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń strategicznych.

Niniejszy dokument pt. STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU MIASTA I GMINY SKARYSZEW DO 2020 ROKU jest spójna z ustaleniami dokumentów strategicznych opracowanych na szczeblu:

Krajowym:

Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015.

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie (Narodowa Strategia Spójności) - dokument określa cele, priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy unijnych, tj. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności w ramach budżetu Wspólnoty
--

Europejskiej na lata 2007-2013.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (dokument stanowi podstawę dla realizacji ustaleń zawartych w Krajowym Planie Strategicznym Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013) - jest to merytoryczna podstawa do ubiegania się o unijne środki pomocowe w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Województwa mazowieckiego:

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2020 roku (aktualizacja)

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego

Stąd też, strategiczne i operacyjne cele rozwoju zawarte w STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU MIASTA I GMINY SKARYSZEW DO 2020 ROKU są zgodne z celami i priorytetami zawartymi w wyżej wymienionych dokumentach. Umożliwia to, z punktu widzenia formalnego, ubieganie się Gminy Skaryszew o dofinansowanie przewidzianych do realizacji przedsięwzięć rozwojowych (projektów), w tym inwestycji gminnych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w latach 2008-2013.

Ponadto, przy opracowywaniu STRATEGII wzięto pod uwagę ustalenia następujących dokumentów strategicznych oraz programowych powiatu radomskiego i Miasta i Gminy Skaryszew:

- Strategia Rozwoju Powiatu Radomskiego do 2020 roku ,
- Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Radomskiego na lata 2007-2013,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Skaryszew,
- Plan Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Skaryszew.

CZEŚĆ I

PODSTAWOWE INFORMACJE

O MIEŚCIE I GMINIE SKARYSZEW

Miasto i Gmina Skaryszew położone są na obszarze dawnej Puszczy Radomskiej, rozciągającej się niegdyś na pograniczu Mazowiecko – Sandomierskim. Jest to jedna z najstarszych osad północnej Małopolski.

Obszar gminy położony jest w północno – wschodnim obrzeżu Gór Świętokrzyskich. Prawie cała powierzchnia gminy przykryta jest płaszczem utworów czwartorzędowych o średniej miąższości 40 m. Są to: gliny zwałowe, osady piaszczyste, osady akumulacji bagiennej. Na terenie gminy Skaryszew występują surowce mineralne takie jak: piaski, pospółki i żwiry, gliny, fosforyty, torfy. Najpowszechniej występującymi i eksploatowanymi są utwory piaszczyste. Złożami udokumentowanymi są: „Maków – Zenonów” (część złoża położna w obrębie gminy), „Sołtyków I A”, „Sołtyków II” i „Sołtyków III”. Pospółki i żwiry oraz surowce ilaste nie były dokumentowane. Złoże fosforytów „Iłża – Łączany” udokumentowane w latach pięćdziesiątych, nigdy nie eksploatowane, traktowane jest jako prognostyczne.

Obszar gminy położony jest w dorzeczu rzek: Iłżanki i Radomki. 90 % powierzchni gminy położone jest w dorzeczu Iłżanki odwadnianie przez rzeki: Modrzejowicę, Kobylankę i Muchę oraz wiele bezimiennych cieków i rowów melioracyjnych. Modrzejowica, największa rzeka płynąca z południowego – zachodu na północny – wschód zbiera dopływy głównie od północy. Na Modrzejowicy znajduje zespół stawów (hodowla ryb, retencja, wykorzystanie gospodarcze) o powierzchni 183,7 ha. Pod wodami stojącymi, płynącymi i rowami melioracyjnymi znajduje się 204 ha².

Szczególnie dużą rolę w retencjonowaniu wody przypada lasom, tj. 1/6 powierzchni gminy.

Gmina Skaryszew znajduje się w powiecie ziemskim radomskim województwa mazowieckiego, w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Radomia. Graniczy ponadto z gminami: Gózd, Tczów, Kazanów, Iłża, Wierzbica, Kowala. Miasto Skaryszew, gdzie mieści się siedziba Urzędu Miasta i Gminy, położona jest bezpośrednio przy trasie drogi krajowej nr 9 Radom – Rzeszów w odległości 13 km. od Radomia w kierunku Iłży. Powierzchnia gminy stanowi ogółem 17 141 ha, w tym miasto Skaryszew 2.744 ha. Liczba ludności wynosi ok. 13,5 tys. osób.

² Na podstawie: Plan Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Skaryszew na lata 2007-2013

Położenie Miasta i Gminy Skaryszew w powiecie radomskim³

Miasto i Gmina Skaryszew

Miasto i Gmina Skaryszew obejmuje obszar miasta i obszary wiejskie z sołectwami:

- Anielin,
- Antoniów,
- Bogusławice,
- Bujak,
- Chomentów Puszczy,
- Chomentów Szczygieł,
- Chomentów Socha,
- Dzierzkówek Nowy,
- Dzierzkówek Stary,
- Edwardów,
- Gębarzów,

³ Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Skaryszew na lata 2007-2013

- Grabina,
- Huta Skaryszewska,
- Janów,
- Kazimierówka,
- Kłonowiec Koracz,
- Kłonowiec Kurek,
- Kobylany,
- Makowiec,
- Maków,
- Maków Nowy,
- Miasteczko,
- Modrzejowice,
- Niwa Odechowska,
- Odechowiec,
- Odechów,
- Podsuliszka,
- Sołtyków,
- Stanisławów,
- Tomaszów,
- Wilczna,
- Wymysłów,
- Wólka Twarogowa,
- Zalesie.

Sieć osadnicza gminy tworzona jest przez 34 sołectwa o bardzo zróżnicowanym zaludnieniu od 19 mieszkańców Stanisławów do 4 019 Skaryszew.

Miasto Skaryszew jest siedzibą władz, pełni rolę wielofunkcyjnego ośrodka obsługi ludności całej gminy, w którym znajdują się siedziby wszystkich instytucji i obiektów użyteczności publicznej na poziomie lokalnym.

Gmina Skaryszew charakteryzuje się jedną z największych powierzchni wśród gmin powiatu radomskiego – 17 141 ha. Wyróżnia się na tle innych gmin powiatu radomskiego również sposobem jej użytkowania. Ponad 19% zajmują lasy (co stawia gminę na drugim miejscu wśród gmin wiejskich powiatu). W innych gminach lasy zajmują znacznie mniejszy odsetek powierzchni: od 2,3% w Wierzbiecy do ok. 14% w Przytyku i Jastrzębi. Gmina Skaryszew charakteryzuje się również wysokim odsetkiem użytków rolnych 72,9%.

CZEŚĆ II

UWARUNKOWANIA I GŁÓWNE PROBLEMY ROZWOJU MIASTA I GMINY SKARYSZEW

Analiza zewnętrznych, jak i wewnętrznych uwarunkowań rozwoju stanowi użyteczną pomoc umożliwiającą dokonanie oceny wpływu otoczenia na procesy rozwojowe, a także stanu zasobów Miasta i Gminy Skaryszew. Analiza ta stała się merytoryczną podstawą do:

PO PIERWSZE - wskazania kluczowych zewnętrznych uwarunkowań, czyli zdarzeń, zjawisk, tendencji i procesów, mających miejsce w otoczeniu oraz wpływających pozytywnie lub negatywnie na dalszy rozwój Gminy (obecnie lub w przyszłości), czyli zaprezentowanie jej szans i zagrożeń rozwojowych⁴,

PO DRUGIE - identyfikacji podstawowych wewnętrznych uwarunkowań jej dalszego rozwoju, wynikających z obecnej sytuacji w sferze społecznej, gospodarczej, ekologicznej, i przestrzennej, czyli przedstawienie silnych i słabych stron Gminy (jest to samoocena stanu istniejącego)⁵,

PO TRZECIE - wskazania głównych (podstawowych) problemów dalszego jej rozwoju, które wymagają podjęcia określonych działań naprawczych zmierzających do likwidacji barier i ograniczeń rozwojowych lub co najmniej złagodzenia ich negatywnego wpływu na poziom życia mieszkańców Gminy - czyli przedstawienie katalogu jej głównych problemów rozwojowych.

⁴ Przez **szansę** należy rozumieć czynniki, zdarzenia, okoliczności, zjawiska i procesy występujące w otoczeniu gminy (powiatowym, wojewódzkim, krajowym i międzynarodowym), które mają korzystny (pozytywny) wpływ na jej obecne funkcjonowanie i dalszy rozwój. Szanse sprzyjają więc rozwojowi gminy. Przez **zagrożenie** należy rozumieć uzasadnione zjawisko, okoliczność, zdarzenie lub proces występujący w otoczeniu gminy (powiatowym, wojewódzkim, krajowym i międzynarodowym), które mają niekorzystny (negatywny) wpływ na jej obecne funkcjonowanie i dalszy rozwój. Zagrożenia stanowią więc bariery, utrudnienia w rozwoju gminy. Mogą być także przyczyną konieczności poniesienia dodatkowych kosztów związanych z jej bieżącym funkcjonowaniem i dalszym rozwojem (np. dopłata z budżetu gminy do oświaty, bowiem przekazywana subwencja oświatowa nie pokrywa pełnych kosztów, dopłata do remontów dróg powiatowych).

⁵ Przez **silne strony** należy rozumieć szeroko rozumiane walory i zasoby gminy. Ponadto zaliczyć do nich można również umiejętności władz gminy w zakresie zarządzania, tworzenia lokalnego klimatu dla przedsiębiorczości w celu stymulowania i wspierania rozwoju gospodarki lokalnej, współpracy z organizacjami pozarządowymi, aktywności w pozyskiwaniu zewnętrznych środków finansowych na realizację różnego rodzaju przedsięwzięć o charakterze publicznym. Z kolei **słabe strony** są konsekwencją ograniczeń (niedoborów) szeroko rozumianych walorów i zasobów gminy. Duża liczba słabych stron gminy osłabia jej zdolność do konkurencyjności z innymi w pozyskiwaniu inwestorów, nowych mieszkańców i turystów oraz zewnętrznych środków finansowych, a także ogranicza skalę i dynamikę jej dalszego rozwoju.

Diagnoza możliwości rozwojowych Gminy Skaryszew dokonana została metodą ekspercką. Następnie, w trakcie spotkań w grupach roboczych przeprowadzono weryfikację tej diagnozy. Zastosowano przy tym tzw. metodę analizy SWOT, określając silne i słabe strony Gminy oraz szanse i zagrożenia jej dalszego rozwoju. Na podstawie analizy SWOT i dyskusji z mieszkańcami określono też główne problemy rozwojowe Gminy.

1. Uwarunkowania zewnętrzne - szanse i zagrożenia w otoczeniu Gminy

Analiza uwarunkowań zewnętrznych zorientowana była na otoczenie Miasta i Gminy Skaryszew. Skala i tempo jej rozwoju, a tym samym poziom zaspokojenia zbiorowych potrzeb mieszkańców jest bowiem w bardzo dużym stopniu zależne od otoczenia, które oddziałuje na nią wywierając stały wpływ - pozytywny lub negatywny. Oddziaływania te tworzą uwarunkowania zewnętrzne (aktualne i przewidywane w przyszłości) w postaci zestawu szans i zagrożeń dla bieżącego funkcjonowania i dalszego rozwoju Miasta i Gminy Skaryszew. Skuteczne rozwiązywanie szeregu problemów społecznych, gospodarczych, infrastrukturalnych i ekologicznych występujących obecnie na terenie Miasta i Gminy Skaryszew jest silnie uzależnione od sytuacji w otoczeniu, które oddziałuje na nią wywierając stały wpływ - pozytywny lub negatywny.

Systematyczne śledzenie zmian w otoczeniu pozwala Władzom Miasta i Gminy Skaryszew wykorzystywać szanse (sposobności) i unikać zagrożeń rozwojowych. Innymi słowy chodzi tu z jednej strony o maksymalne wykorzystywanie pojawiających się szans dla zdynamizowania rozwoju, z drugiej zaś - minimalizowanie zagrożeń, które mogą mieć negatywny wpływ na skalę i tempo rozwoju Miasta i Gminy Skaryszew (jest to swoista "ochrona" przed niesprzyjającym otoczeniem).

Na zewnętrzne uwarunkowania Miasta i Gminy Skaryszew składają się następujące okoliczności i procesy zachodzące w:

- otoczeniu międzynarodowym - ogólna sytuacja społeczno-gospodarcza, kierunki i priorytety rozwoju Unii Europejskiej oraz rozmiary środków pomocowych przeznaczonych dla Polski, w tym województwa mazowieckiego,
- otoczeniu krajowym i regionalnym (województwo mazowieckie) - dynamika rozwoju społeczno-gospodarczego, realizowane polityki sektorowe (np. społeczna, gospodarcza, ochrony środowiska), zagospodarowania przestrzennego, rozwoju układu drogowego i transportu publicznego,
- otoczeniu miasta Radomia - skala i dynamika rozwoju społeczno-gospodarczego Radomia, skłonność władz Radomia do współdziałania z sąsiednimi gminami w rozwiązywaniu wspólnych problemów na zasadach partnerskiej współpracy,
- otoczeniu społecznym - zmiany w stylu życia, preferencji konsumpcyjnych, form spędzania wolnego czasu, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu obywateli i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej,
- otoczeniu prawnym - podstawy ustrojowo-prawne funkcjonowania i rozwoju państwa, społeczeństwa, samorządu terytorialnego,

- otoczeniu ekologicznym - kierunki i priorytety działań, społecznych, organizacyjnych i technicznych na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego oraz przeciwdziałania jego degradacji.

Obecnie główne bariery ograniczające skalę i tempo rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta i Gminy Skaryszew tkwią przede wszystkim w jej otoczeniu, zaś władze stanowiące (Rada Miejska) i wykonawcze (Burmistrz) praktycznie nie mają żadnego wpływu na to, co się w nim dzieje. Mogą jedynie stale śledzić (monitorować) zmiany w otoczeniu, co umożliwi zidentyfikowanie obecnych i przyszłych zagrożeń oraz szans rozwojowych Miasta i Gminy Skaryszew. Szczególnie niekorzystny wpływ na jej funkcjonowanie i dalszy rozwój ma obecnie:

- ograniczanie wydatków z budżetu państwa na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu, pomoc socjalną, edukację, kulturę i sztukę, bezpieczeństwo publiczne, a także zmniejszające się rozmiary przekazywanych do budżetów jednostek samorządu terytorialnego - dotacji i subwencji,
- niestabilne przepisy prawa,
- bariery biurokratyczne i skomplikowane procedury (czaso- i kosztochłonne) w pozyskiwaniu środków finansowych z funduszy pomocowych Unii Europejskiej.

Jeśli ta niekorzystna sytuacja będzie się nadal utrzymywać, to w rezultacie będzie to powodowało mniejsze wpływy do budżetu, co przy konieczności zabezpieczenia środków finansowych na działalność bieżącą skutkować będzie ograniczeniem wydatków inwestycyjnych. W efekcie trzeba będzie odkładać w czasie realizację wielu niezbędnych inwestycji gminnych. W konsekwencji środowisko życia i pracy mieszkańców Miasta i Gminy Skaryszew nie będzie ulegało systematycznej i odczuwalnej poprawie.

Z kolei, głównym czynnikiem łagodzącym niekorzystne zewnętrzne uwarunkowania rozwoju Miasta i Gminy Skaryszew może być jej korzystne położenie w pobliżu ośrodka miejskiego, byłego miasta wojewódzkiego Radomia, gdzie usytuowanych jest szereg ponadlokalnych instytucji (administracyjnych, usługowych, medycznych etc.) obejmujących swym działaniem teren gminy Skaryszew. Jest to tzw. „renta położenia”. Radom jest dla mieszkańców gminy liczącym się rynkiem pracy, choć wraz z upadkiem szeregu zakładów skala tego zjawiska znacznie się zmniejszyła. Wciąż jednak jest to najpoważniejszy rynek zbytu towarów (głównie zaopatrzenie miasta w produkty rolne) produkowanych na obszarze gminy, oraz najważniejsze dla mieszkańców gminy centrum usługowe (sklepy, hurtownie), rozrywkowe (kina, teatr) i sportowe. Obecnie jednak na pierwszy plan należy wysunąć fakt, iż jest to najbliższy Skaryszewowi ośrodek akademicki. Konieczność podejmowania przez władze Radomia wielu działań mających na celu odwrócenie niekorzystnych zjawisk związanych z ograniczeniem rynku pracy sprawia, że potencjalną szansą dla dalszego rozwoju Miasta i Gminy Skaryszew może być maksymalne wykorzystanie środków finansowych z funduszy pomocowych Unii Europejskiej na współfinansowanie przedsięwzięć (projektów) gminnych w latach 2007-2013 związanych nie tylko z Gminą ale także z rozwojem jej najbliższego otoczenia.

Wśród uwarunkowań zewnętrznych rozwoju Gminy należy wskazać także oddziaływanie dużych miast, w tym miasta stołecznego Warszawy. Warszawa jako ośrodek administracyjny, ekonomiczny i intelektualny może oddziaływać na Miasto i Gminę Skaryszew. Stanowi ona

też najchłonniejszy rynek pracy w kraju, stwarzając tym samym warunki dla stałego odpływu najlepiej wykształconej i najaktywniejszej części populacji z obszaru powiatu i gminy, co trudno jednak zaklasyfikować jednoznacznie negatywnie lub pozytywnie.

Syntetyczne zestawienie kluczowych szans i zagrożeń rozwoju Miasta i Gminy Skaryszew można przedstawić następująco:

Kluczowe szanse (obecne i potencjalne) tkwiące w otoczeniu Miasta i Gminy Skaryszew - czynniki stymulujące i wspierające jej dalszy rozwój społeczno-gospodarczy
Otoczenie międzynarodowe i ogólnokrajowe
Trwały i dynamiczny rozwój gospodarczy Polski (średnioroczne tempo wzrostu Produktu Krajowego Brutto powyżej 5%).
Trwała koniunktura gospodarcza w krajach Unii Europejskiej i na Wschodzie, umożliwiająca wzrost eksportu polskich towarów, co sprzyjać będzie poprawie koniunktury gospodarczej w Polsce.
Realizacja spójnej i kompleksowej polityki regionalnej Państwa kompatybilnej z rozwiązaniami Unii Europejskiej skierowanej na wyrównywanie dysproporcji rozwojowych i tworzenie trwałych podstaw rozwoju gospodarczego w poszczególnych województwach oraz stworzenie niezbędnej do tego struktury instytucjonalnej.
Maksymalne wykorzystanie przez Polskę pomocy finansowej Unii Europejskiej (kwoty przeznaczonej dla naszego kraju w latach 2007-2013) z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności.
Systemowa pomoc i wsparcie ze strony Rządu RP dla rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw.
Preferencyjne kredyty i ulgi podatkowe dla przedsiębiorców zwiększających zatrudnienie.
Wzrost poziomu wykształcenia społeczeństwa polskiego oraz kształcenie zgodnie z potrzebami nowoczesnej gospodarki, w tym rolnictwa i szeroko rozumianych usług.
Współfinansowanie z budżetu państwa tworzenia nowych miejsc pracy, zwłaszcza dla absolwentów szkół.
Decentralizacja finansów publicznych oraz stabilne „reguły gry” w zakresie finansowania jednostek samorządu terytorialnego z budżetu państwa.
Znacząca poprawa stanu środowiska przyrodniczego (osiągnięcie norm ekologicznych, obowiązujących w Unii Europejskiej). Zmiany procesów produkcyjnych (nowoczesne i bezpieczne ekologicznie technologie) oraz minimalizacji zużycia surowców naturalnych i emisji zanieczyszczeń do środowiska przyrodniczego, a także racjonalna gospodarka odpadami stałymi (recykling).
Preferencje kredytowo-podatkowe dla ludności budującej domy jednorodzinne i mieszkania.
Rządowe programy wsparcia budowy mieszkań komunalnych.

Wzrost nakładów finansowych z budżetu państwa na edukację (do min. 4% PKB - jest to minimalny standard określony przez UNESCO) i ochronę zdrowia (składka na ubezpieczenia zdrowotne ok. 10%) oraz pomoc społeczną (przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej).

Poprawa stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz aktywne zwalczanie patologii społecznych.

Rozwój współpracy sektora publicznego (państwowego i samorządowego) z organizacjami pozarządowymi (fundacje, stowarzyszenia) na rzecz rozwoju edukacji, kultury i sztuki oraz opieki społecznej. Wspieranie rozwoju wolontariatu jako formy pomocy osobom i rodzinom znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

Budowa autostrad i modernizacja dróg krajowych, w tym drogi krajowej Nr 9 przebiegającej przez teren Miasta i Gminy Skaryszew.

Otoczenie wojewódzkie i powiatowe

Opracowanie przez samorząd województwa mazowieckiego: Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2020 roku oraz Regionalnego programu operacyjnego województwa mazowieckiego na lata 2007-2013 jako podstawy do absorpcji środków pomocowych Unii Europejskiej.

Opracowanie przez Starostwo Powiatowe w Radomiu Strategii rozwoju powiatu radomskiego oraz Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Radomskiego na lata 2007-2013.

Możliwość wykorzystania potencjału naukowo-badawczego oraz współpracy ze szkołami wyższymi funkcjonującymi w regionie, w tym w Radomiu w ramach działań na rzecz pozyskiwania środków pomocowych Unii Europejskiej.

Uruchomienie Zakładu Utylizacji Odpadów Komunalnych w Radomiu - Wincentowie, który będzie obsługiwał gminy Powiatu Radomskiego.

Rozbudowa oraz modernizacja dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych wraz z urządzeniami poprawiającymi bezpieczeństwo ruchu samochodowego, pieszych i rowerzystów.

Planowa budowa lotniska cywilnego w Radomiu.

Wysokie walory ekologiczne wsparte relatywnie dobrym stanem środowiska przyrodniczego na terenie powiatu radomskiego.

Korzystne położenie powiatu radomskiego w sąsiedztwie Warszawy i w transeuropejskim korytarzu transportowym Północ-Południe (droga krajowa Nr 7 i Nr 9) i Wschód –Zachód (droga krajowa Nr 12 i wojewódzka Nr 733)

Kluczowe zagrożenia (obecne i potencjalne) tkwiące w otoczeniu Miasta i Gminy Skaryszew - czynniki ograniczające i hamujące jej dalszy rozwój społeczno-gospodarczy

Otoczenie międzynarodowe i ogólnokrajowe

Nie wykorzystanie pomocy finansowej Unii Europejskiej przeznaczonej dla Polski w latach 2007-2013 (fundusze strukturalne i Fundusz Spójności).

Niskie tempo wzrostu Produktu Krajowego Brutto (poniżej 5% rocznie).

Wzrost poziomu inflacji, co w konsekwencji spowoduje wzrost cen towarów i usług oraz oprocentowania kredytów bankowych dla ludności i podmiotów gospodarczych.

Wzrastająca skala i zakres zadań samorządu gminnego bez zagwarantowania odpowiednich środków finansowych z budżetu państwa – powoduje to wzrost dopłat z budżetów gmin do zadań, które winny być finansowane z budżetu państwa (edukacja, ochrona zdrowia, pomoc społeczna).

Brak wystarczająco aktywnej polityki państwa w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy. Zbyt małe środki z budżetu państwa na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu.

Wzrost zjawiska ubóstwa ekonomicznego w społeczeństwie polskim - pauperyzacja osób i rodzin, co prowadzi do ich wykluczenia społecznego.

Zwiększanie się rozmiarów przestępczości i innych przejawów patologii społecznej przy jednoczesnym utrzymywaniu poziomu nie dofinansowania służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne (Policja, Straż Pożarna) oraz wymiaru sprawiedliwości (sądy i prokuratura). W społecznym odczuciu występuje obecnie duże zagrożenie bezpieczeństwa publicznego. Dotyczy to zarówno przestępczości wobec osób i rodzin, jak i ich mienia.

Spadek nakładów finansowych na oświatę i wychowanie w budżecie państwa. I tak, w 1998 roku - 3,22%, w 1999 roku (roku rozpoczęcia reformy) - 3,16%, zaś w 2006 roku - 2,71%. Natomiast według UNESCO nakłady na oświatę powinny kształtować się na poziomie 5,2% produktu krajowego brutto, a nakłady w granicach 4% to niezbędne minimum. Ta sytuacja doprowadziła w konsekwencji do trudnej sytuacji w oświacie, co odbija się negatywnie zarówno na warunkach materialnych (baza lokalowa wraz z niezbędnym wyposażeniem), jak i poziomie nauczania. Spadek realnej wartości subwencji oświatowej powoduje konieczność coraz większego dofinansowywania oświaty z budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Pogorszenie dostępności do świadczeń medycznych w odczuciu społecznym, zwłaszcza usług o charakterze specjalistycznym (wizyty u lekarzy specjalistów, specjalistyczne badania diagnostyczne, pomoc szpitalna). Jest to wynikiem ustalenia zbyt niskiej stawki na ubezpieczenia zdrowotne.

Zbyt małe środki finansowe z budżetu państwa na pomoc społeczną.

Utrzymujące się bardzo niskie nakłady finansowe na mieszkalnictwo w budżecie państwa (obecnie zaledwie 0,38% Produktu Krajowego Brutto - udział ten winien wynosić ok. 1,5-2%).

Niski poziom nakładów finansowych na budowę i modernizację dróg kołowych (krajowych), co przy dynamicznym rozwoju motoryzacji i zaniedbaniach z przeszłości - powoduje stałe pogarszanie się warunków podróżowania i bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Brak aktywnej polityki regionalnej na szczeblu rządowym uwzględniającej zarówno decydujące dla długofalowego rozwoju kraju wymogi zwiększania efektywności gospodarowania, jak i wymogi polityki społecznej państwa. Założeniem tej ostatniej winno być dążenie do zapewnienia „równych szans

życiowych” obywatelom żyjącym w zróżnicowanych przestrzennie warunkach społeczno-gospodarczych.

Wzrastające koszty pracy i materiałów budowlanych, brak wykonawców, co będzie powodować ogólny wzrost kosztów inwestycji, opóźnienia w ich realizacji oraz nie rozstrzygnięcie przetargów - w konsekwencji nastąpi wydłużenie cyklu inwestycyjnego.

Otoczenie wojewódzkie, powiatowe i warszawskie

Utrzymywanie się głębokich dysproporcji rozwojowych między aglomeracją warszawską a pozostałą częścią województwa mazowieckiego.

Niska i stale pogarszająca się jakość infrastruktury drogowej oraz niewystarczająca przepustowość głównych osi transportowych, w tym w relacji z Warszawą, duże braki w budowie obwodnic terenów zurbanizowanych i obwodnicy Mazowsza i południowej obwodnicy Radomia oraz zachodniej obwodnicy Skaryszewa.

Brak skutecznych rozwiązań w zakresie gospodarki przestrzennej, konflikty społeczne i ekologiczne związane z istniejącymi i planowanymi ciągami transportowymi.

Niski stopień odzysku odpadów oraz negatywny wpływ nieprawidłowej gospodarki odpadami na jakość wód, gleb i walorów krajobrazu w powiecie radomskim.

Silne uzależnienie komunikacji na terenie Powiatu Radomskiego od ograniczonej przepustowości węzła drogowego, którym jest miasto Radom.

Zły stan techniczny dróg kołowych, przebiegających przez teren powiatu radomskiego. Niedostatecznie rozwinięta komunikacja publiczna i zły stan techniczny dróg kołowych łączących poszczególne gminy w ramach powiatu radomskiego (tzw. komunikacja poprzeczna).

Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura techniczna na terenie powiatu radomskiego w zakresie kanalizacji sanitarnej, oczyszczania ścieków, gospodarki odpadami.

Brak infrastruktury kolejowej w Mieście i Gminie Skaryszew

2. Uwarunkowania wewnętrzne - silne i słabe strony Gminy

Analiza wewnętrznych uwarunkowań rozwoju Miasta i Gminy Skaryszew zorientowana była na jej własne zasoby (społeczne, gospodarcze, infrastrukturalne, przestrzenne, ekologiczne, finansowe), które z jednej strony wpływają na jakość życia obecnych mieszkańców i funkcjonowania zlokalizowanych już przedsiębiorców, z drugiej zaś strony determinują poziom jego atrakcyjności lokalizacyjnej dla potencjalnych mieszkańców i podmiotów gospodarczych w przyszłości.

Uwarunkowania wewnętrzne rozwoju składają się z zestawu silnych i słabych stron Gminy Skaryszew. Ich enumeracja jest swoistą „samooceną”, osiągniętego dotąd poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, a także wskazuje na jej potencjał rozwojowy i główne problemy wymagające podjęcia działań naprawczych. Była ona prowadzona w sferze: powiązań z otoczeniem, ludnościowej, ekologicznej, gospodarczej, infrastruktury technicznej i społecznej

oraz zagospodarowania przestrzennego, a także współpracy Gminy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami, współpracy międzynarodowej Gminy.

Uwarunkowania wewnętrzne rozwoju Miasta i Gminy Skaryszew w kategoriach silnych i słabych stron przedstawiają się następująco:

Silne strony Miasta i Gminy Skaryszew (czynniki stymulujące i wspierające jej dalszy rozwój społeczno-gospodarczy)	Słabe strony Miasta i Gminy Skaryszew (czynniki ograniczające i hamujące jej dalszy rozwój społeczno-gospodarczy)
Powiązania Gminy z otoczeniem	
<p>Położenie w bliskim sąsiedztwie Radomia i w strefie oddziaływania Warszawy, co jest źródłem korzyści dla mieszkańców Gminy, tzw. renta położenia (Radom i Warszawa jako miejsce pracy i korzystania z szeroko rozumianych usług) - bliskość Radomia podnosi atrakcyjność osadniczą i gospodarczą Miasta i Gminy Skaryszew.</p>	<p>Zaliczenie powiatu radomskiego (w dokumentach strategicznych woj. Mazowieckiego) do obszarów o niskiej zdolności wykorzystania endogenicznych czynników rozwoju charakteryzujących się kumulacją negatywnych cech przestrzeni geograficzno – ekonomicznej wynikających z bezrobocia, niskiej aktywności gospodarczej poza rolnictwem, ujemnego salda migracji.</p>
Ludność	
<p>Stały wzrost liczby mieszkańców Gminy przede wszystkim wskutek napływu migracyjnego ludności. Według stanu na dzień 31.12. 2007 roku liczba mieszkańców Gminy wynosiła ogółem 13708, w tym 6928 kobiet i 6780 mężczyzn.</p>	<p>Migracja lepiej wykształconych i bardziej dynamicznych osób z terenu Gminy.</p>
<p>Korzystna struktura ludności wg wieku dla rozwoju Gminy - przewagę stanowi ludność w wieku produkcyjnym (61%), grupa dzieci i młodzieży plasuje się na drugim miejscu (26%), a ludność w wieku emerytalnym stanowi najmniej liczną grupę (13%). Ludność Gminy jest zatem relatywnie młoda.</p>	<p>Bezrobocie. W Powiatowym Urzędzie Pracy zarejestrowanych było (luty 2008) 1463 bezrobotnych co stanowi 17,8 % ludności (22,7 % dla powiatu radomskiego i 9,3 % dla woj. Mazowieckiego). W lutym 2007 bezrobotnych było 1597 osób. Z pośród ogólnej liczby:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1222 bezrobotnych nie posiada prawa do zasiłku, • 1000 bezrobotnych to osoby zamieszkujące teren wiejski Gminy, • 966 osób to osoby bezrobotne długotrwale, • 1061 to osoby bez wykształcenia średniego.

<p>Korzystne saldo przyrostu rzeczywistego na który składa się: saldo migracji – na dzień 31.12.2007 zanotowano 407 zameldowań i 263 wymeldowań z Gminy oraz dodatni przyrost naturalny wynoszący 110 osób (219 urodzenia, 109 zgonów)</p>	
<p>Obszar Gminy może stać się atrakcyjnym miejscem osiedlania się mieszkańców Radomia, którzy będą zamierzali zmienić miejsce zamieszkania z budynków wielorodzinnych na jednorodzinne.</p>	
Środowisko przyrodnicze	
<p>W południowo – zachodniej części gminy znajduje się część Obszaru Krajobrazu Chronionego „Iłża – Makowiec” o powierzchni 16,65 km², który odznacza się dużymi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi z cennymi kompleksami leśnymi, swobodnie rozproszonymi zadrzewieniami, doliną rzeki Modrzejowicy.</p>	<p>Występowanie terenów, których walory trzeba chronić wymaga podnoszenia świadomości ekologicznej obywateli. Brak powszechnych nawyków i podstaw proekologicznych wśród mieszkańców Gminy.</p>
	<p>Zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego ze strony niskich emitorów - kotłowni, palenisk domowych, pojazdów samochodowych.</p>
	<p>Hałas i zagrożenia bezpieczeństwa wywołane ruchem samochodowym, zwłaszcza wzdłuż drogi krajowej Nr 9 i drogi Nr 733.</p>
<p>Tereny leśne, które zajmują 1/6 powierzchni gminy. Na północny – zachód od Skaryszewa znajduje się kompleks leśny „Makowiec” będący lasem ochronnym (Las Gębarzewski i Las Sołtykowski). Na terenie Gminy utworzono 14 użytków ekologicznych o łącznej powierzchni 13 ha, zlokalizowanych na terenie leśnym – nadleśnictwo Radom stanowiące cenne pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk.</p>	<p>Występowanie nielegalnych wysypisk śmieci, zaśmiecanie lasów i terenów przydrożnych.</p>
Krajobraz Kulturowy	
<p>Występowanie obiektów chronionych na podstawie przepisów o ochronie zabytków i</p>	<p>Brak środków i funduszy na rewaloryzację obiektów zabytkowych.</p>

<p>dziedzictwa kulturowego:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skaryszew – zespół kościelny (kościół parafialny pw. Św. Jakuba, kaplica, ogrodzenie cmentarne), • Maków – zespół dworski z okresu późnego klasycyzmu XVIII/XIX w. (dwór, spichlerz, lamus i gorzelnia wraz z otaczającym parkiem), • Odechów – kościół parafialny pw. Zwiastowania N.P. Marii, • Gębarzów – park z przełomu XIX i XX w. 	<p>Brak inwentaryzacji obiektów i obszarów krajobrazu kulturowego co uniemożliwia objęcie ich ochroną.</p>
Gospodarka lokalna	
<p>Znaczny udział – 10 854 ha użytków rolnych. Możliwość uzyskiwania środków z dopłat obszarowych do produkcji rolniczej w ramach systemu IACS co zwiększa potencjał ekonomiczny gospodarstw.</p>	<p>Rozdrobnienie gospodarstw. Wg. spisu rolnego z 2002 roku w Gminie było 1854 gospodarstwa rolne z czego największa ich liczba – 1009 dysponowała arealem do 2 ha, gospodarstw o areale powyżej 10 ha było 215. Taka struktura utrudnia uzyskanie środków finansowych w ramach programów europejskich.</p> <p>Warunki glebowe są mało korzystne dla produkcji rolnej - w ogólnej powierzchni gleby III klasy bonitacyjnej zajmują 12,3 %, gleby IV klasy bonitacyjnej zajmują 32 % powierzchni terenu Gminy. Grunty słabe i bardzo słabe (V i VI klasa bonitacyjna) zajmują w Gminie ok. 51.4 %.</p>
<p>Na terenie Miasta i Gminy Skaryszew funkcjonuje 974 podmioty gospodarczych (wg. stanu na 2007 r). Podstawowe dziedziny działalności to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyroby z betonu, • produkcja skór i wyrobów ze skóry, • tekstylia i odzież, • przetwórstwo owocowo – warzywne, • produkcja szkła gospodarczego, • produkcja mebli i wyrobów z drewna, • przetwórstwo mięsne, • piekarnie, • obsługa motoryzacji, • gastronomii, • usługi transportowe. <p>Wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych na</p>	<p>Podstawową formą prowadzenia działalności gospodarczej jest działalność osób fizycznych. Na ogólną liczbę 974 podmiotów (w roku 2007) aż 958 to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Małe firmy będą miały duże trudności w dostępie do środków finansowych pochodzących z programów wsparcia rozwoju regionalnego.</p>

1000 mieszkańców wynosi 71, przy średniej dla województwa mazowieckiego - 88.	
Korzystne warunki dla rozwoju rolnictwa ekologicznego - produkcji „zdrowej żywności”.	
Koncentrację firm prowadzących działalność produkcyjną w północnej części terytorium gminy (obszary przylegające do granic administracyjnych miasta Radomia) oraz w miejscowościach zlokalizowanych przy trasie drogi krajowej nr 9, w tym głównie w mieście Skaryszew i miejscowościach: Makowiec, Maków i Sołtyków.	Niedostateczny rozwój infrastruktury technicznej na obszarze całej gminy nie sprzyja powstawaniu nowych i rozwojowi już istniejących podmiotów gospodarczych.
Turystyka, rekreacja i wypoczynek	
Korzystne dla rozwoju turystyki weekendowej, pobytów agroturystycznych, rekreacji ruchowej (biegi, piesze wycieczki, jazda na rowerze, jazda konna) walory środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego.	Brak odpowiedniej bazy hotelowo-motelowej i agroturystycznej.
	Brak środków na rewitalizację istniejących układów urbanistycznych mogących w przyszłości stać się atrakcją turystyczną Miasta i Gminy.
Drogi i transport publiczny	
Gmina Skaryszew posiada dobrze rozwiniętą sieć dróg komunikacji kołowej, odpowiadającej strukturze zagospodarowania przestrzennego wewnątrz gminy i jej powiązaniom zewnętrznym.	Zły stan techniczny dróg powiatowych i gminnych.
Planowana modernizacja drogi Nr 9 do poziomu drogi ekspresowej.	Braki w urządzeniach zapewniających bezpieczeństwo ruchu drogowego, pieszych i rowerzystów - chodniki, utwardzone pobocza, oświetlenie uliczne, ścieżki rowerowe, sygnalizacja świetlna, przejścia dla pieszych. Niewłaściwie usytuowania zieleń powoduje zagrożenie bezpieczeństwa ruchu na drogach (drzewa i krzewy rosnące zbyt blisko krawędzi jezdni) - pękanie nawierzchni od korzeni, zła widoczność, koleiny, wyboje i nierówności.

<p>Skaryszew posiada bezpośrednie powiązania komunikacyjne z miastem wojewódzkim – Warszawą oraz z dużymi ośrodkami miejskimi Radom, Sandomierz, Starachowice, Ostrowiec Świętokrzyski.</p>	<p>Podstawowym środkiem przewozowym w Gminie jest autobus. Większość linii kursuje wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. Brak linii kolejowej.</p>
Gospodarka odpadami komunalnymi	
<p>Od 2001 r. na terenie Miasta i Gminy systematycznie wdrażana jest selektywna zbiórka surowców wtórnych „u źródła”. Wydzielone odpady tzw. suche gromadzone są przez mieszkańców w workach foliowych, a następnie odbierane przez ZGKiM w Skaryszewie, gdzie na terenie Zakładu następuję ich wstępna obróbka i sortowanie.</p>	<p>Powolne wdrażanie systemu na obszarze całej Gminy</p>
<p>Miasto i Gmina Skaryszew posiada miejsko – gminne wysypisko śmieci zlokalizowane w Skaryszewie w północno – zachodniej części miasta o powierzchni całkowitej 1,85 ha, powierzchnia eksploatowana wynosi ok. 0,80 ha.</p>	<p>Naturalne zabezpieczenie przed przesiąkaniem na terenie wysypiska – gliny zwalowe i ily.</p>
	<p>Pojawiające się dzikie wysypiska śmieci.</p>
	<p>Brak programu usuwania azbestu, a bardziej środków finansowych, na zapewnienie istotnego postępu w likwidacji problemu po jego uchwaleniu.</p>
Gospodarka wodno-ściekowa	
<p>Z sieci wodociągowej w Mieście korzysta 82 % a z kanalizacyjnej 62 % mieszkańców (wg. danych na 2006 r). W mieście funkcjonuje (w 2006 r) 27 km sieci wodociągowej i 14,5 km sieci kanalizacyjnej. Na obszarze wiejskim Gminy z sieci wodociągowej korzysta 73 % mieszkańców (2006) a długość sieci wynosi 143 km.</p>	<p>Niezadawalający poziom rozwoju kanalizacji na obszarze wiejskim – tylko 3,8 % (2006) mieszkańców tego obszaru korzysta z sieci kanalizacyjnej a jej długość wynosi 2,9 km.</p>
<p>Rozbudowa oczyszczalni kontenerowej o bioreaktor wielofunkcyjny typu EKOLAND zwiększyło jej przepustowość do 520 m³/d (max 860m³/d). Zakład Przetwórstwa Spożywczego w Makowie rozbudował i unowocześnił własną oczyszczalnię ścieków – deklaruje przyjęcie z zewnątrz do 200 200m³ ścieków komunalnych na dobę.</p>	<p>Konieczność rozbudowy istniejących lub budowy nowych oczyszczalni ścieków oraz sieci kanalizacyjnej.</p>

Elektroenergetyka i gaz sieciowy	
<p>Gmina Skaryszew zasilana jest w energię elektryczną pochodzącą z krajowego systemu elektroenergetycznego. W istniejącym systemie elektroenergetycznym występują:</p> <ul style="list-style-type: none"> • linia wysokiego napięcia 220 kV • linia wysokiego napięcia 110kV, • linie napowietrzne średniego napięcia 15 kV i stacje transformatorowe 15/0,4 kV, • linie niskiego napięcia. <p>Na terenie gminy usytuowanych jest 111 stacji transformatorowych o ogólnej mocy 9536 kW.</p>	<p>Linie energetyczne są praktycznie w całości liniami napowietrznymi przez co narażone są na dużą awaryjność. Niektóre z linii średniego napięcia mają powyżej 30 lat, w związku z tym wymagają niezwłocznej przebudowy. Ponadto, duża ilość przyłączy przyczynia się także do zwiększonej awaryjności sieci. Niedostateczna liczba linii i stacji transformatorowych może stać się przyczyną spowolnienia rozwoju Miasta i Gminy.</p>
<p>Na terenie miejskim 57 % mieszkańców korzysta z sieci gazowej. Do sieci przyłączonych jest 853 gospodarstw (2006).</p>	<p>Na terenie wiejskim tylko 25 % mieszkańców (2006) korzysta z gazu przewodowego. Do sieci przyłączonych jest 621 gospodarstw a gaz do ogrzewania wykorzystuje tylko 116 z nich. Na terenie miejskim gaz do ogrzewania wykorzystuje tylko 135 odbiorców.</p>
Oświata	
<p>Na terenie Miasta i Gminy funkcjonują następujące placówki oświatowe (2008):</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedszkola: 1 placówka w Skaryszewie, 119 miejsc, 119 dzieci w tym 42 w klasie „0”, 9 nauczycieli, 4 sale; • szkoły podstawowe: 9 szkół podstawowych, łącznie; 1208 uczniów (w tym 111 uczniów w klasie „O”), 74 pomieszczeń do nauki w tym 2 szkoły z klasami łączonymi, 107 nauczycieli w przeliczeniu na pełne etaty, • gimnazja: 2 szkoły, łącznie; 37 pomieszczeń do nauki, 677 uczniów, 64 nauczycieli w przeliczeniu na pełne etaty, • liceum ogólnokształcące: 1 placówka, 75 miejsc, 75 uczniów, 	<p>Rozdrobnienie placówek oświatowych, występowanie szkół z klasami łączonymi stanowi zagrożenie dla stabilności budżetu Gminy i możliwości wygenerowania środków finansowych na rozwój lokalny.</p>
	<p>Na terenie Miasta i Gminy dzieci nie są objęte opieką w żłobkach oraz nie ma szkół policealnych, artystycznych, a także szkolnictwa wyższego. Nie funkcjonują państwowe i rodzinne domy dziecka.</p>
	<p>Brak spójnego systemu pomocy w wyrównywaniu startu szkolnego i edukacji szkolnej dla dzieci oraz</p>

	młodzieży ze środowisk najuboższych, rodzin dysfunkcyjnych i patologicznych.
Pomoc społeczna i ochrona zdrowia	
<p>Na terenie Miasta i Gminy Skaryszew funkcjonują następujące placówki opieki zdrowotnej (2006):</p> <ul style="list-style-type: none"> ośrodki zdrowia: 4 placówki (Skaryszew, Maków, Gębarzów i Odechów), 4 gabinety lekarskie, poradnia ginekologiczno-położnicza, poradnia rehabilitacji narządu ruchu, laboratorium, apteki: 2 placówki w Skaryszewie. 	<p>Niezadawalająca liczebność personelu medycznego. Wskaźnik liczby personelu medycznego na 10 tys. ludności na terenie Gminy Skaryszew wynosi 7,38 dla liczby lekarzy (tak medycyny ogólnej jak i stomatologów) i 11,82 dla pielęgniarek i położnych. Średnia dla woj. Mazowieckiego wynosi odpowiednio - 32,5 i 49,2.</p>
	<p>Znaczna liczba rodzin otrzymujących pomoc w ramach świadczeń pomocy społecznej W 2005r. z tej pomocy korzystało 1143 rodziny, w 2007 roku – 750 rodzin. Liczba objętych pomocą rodzin utrzymuje się mniej więcej na tym samym poziomie.</p>
Kultura i sport	
<p>Aktywna działalność Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Skaryszewie a nim szereg zespołów i grup artystycznych w tym dętej orkiestry strażackiej, oraz Gminnej Biblioteki Publiczną w Skaryszewie wraz z trzema jej filiami (w Makowie, Odchowie i Modrzejowicach) posiadającej w sumie 53 810 woluminów oraz bibliotek szkolnych.</p>	<p>Brak wyposażenia świetlic wiejskich co powoduje, że nie rozwija się w nich działalność kulturalna a jedynie sportowo – rekreacyjna.</p>
<p>Organizacja tradycyjnych imprez:</p> <ul style="list-style-type: none"> Międzynarodowy Festiwal Piosenki Religijnej, skaryszewski jarmark koński – tradycyjne „Wstępy”, dożynki gminne, dzień dziecka , igrzyska sportowe młodzieży szkolnej Dni Skaryszewa. 	
<p>Zaangażowanie w działalność kulturalną placówek oświatowych. Funkcjonowanie zespołu ludowego „Chomentowianki”</p>	
<p>Na terenie Gminy odbywają cykliczne imprezy sportowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> gminne rozgrywki w piłkę nożną – piłkarska liga zawodników niezrzeszonych – 10 drużyn, 	

<ul style="list-style-type: none"> • gminne zawody sportowo-pożarnicze dla jednostek OSP z obszaru gminy, • spartakiada integracyjne dzieci niepełnosprawnych, • turnieje lokalne i krajowe młodzieżowych drużyn bilarda. 	
<p>Działalność jednostek sportu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Miejsko – Gminnego Klubu Sportowego 4 sekcje piłki nożnej, • uczniowskich klubów sportowych działających przy szkołach (9 klubów), • Stowarzyszenia Sportowego LZS, • koła LOK i kół Wędkarskich – jedno łowisko na terenie gminy. 	<p>Brak placów zabaw dla dzieci w większości miejscowości.</p>
<p>Baza sportowa miasta i gminy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stadion sportowy w Skaryszewie – 2 boiska piłkarskie trawiaste, bieżnia lekkoatletyczna 380m., boisko do piłki siatkowej trawiaste • obiekty przyszkolne – 3 hale sportowe, 10 boisk sportowych 	<p>Zbyt mała w stosunku do potrzeb liczba obiektów sportowych ogólnodostępnych (sale gimnastyczne, boiska sportowe) umożliwiających uprawianie kultury fizycznej mieszkańcom.</p>
Bezpieczeństwo publiczne	
<p>Aktywna działalność Komisariatu Policji w Skaryszewie. Szeroko rozumiana prewencja (spotkania z młodzieżą, informowanie mieszkańców o zagrożeniach), wykonywanie pierwszych czynności na miejscu zdarzenia, sprawiają, że z roku na rok spada liczba kierowanych do sądu wniosków o ukaranie, jak również liczba ukarań mandatami karnymi.</p>	<p>Zagrożenia przestępczością i występowania innych zjawisk patologicznych na terenie działania posterunku policji w Skaryszewie to głównie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przestępstwa przeciwko mieniu, • przestępstwa przeciwko zdrowiu, • przestępstwa przeciwko rodzinie, • przestępstwa i wykroczenia drogowe (szczególnie popełniane w stanie nietrzeźwości),
	<p>Wypadki drogowe i kolizje na obszarze Gminy związane są głównie z ruchem tranzytowym odbywającym się na drogach przecinających gminę (80% zdarzeń ma miejsce na drodze krajowej).</p>
<p>Na terenie Gminy Skaryszew funkcjonuje 16 jednostek Ochotniczych Straży Pożarowych (567 strażaków) w tym należące do Krajowego Systemu Ratownictwa Gaśniczego.</p>	<p>Terenowe jednostki straży pożarnej (OSP) wyposażone są w większości w samochody i sprzęt gaśniczy o znacznym stopniu zużycia technicznego.</p>

	<p>Zagrożenia pożarowe związane z:</p> <ul style="list-style-type: none"> • transportowaniem materiałów niebezpiecznych ruchu tranzytowym, drogami przecinającymi teren gminy, • występowaniem kompleksów leśne • działalnością gospodarstw rolnych (łatwopalne budynki mieszkalne i gospodarskie, składowanie naturalnych materiałów palnych jak słoma, siano itp., innych łatwopalnych, jak olej napędowy, etylina, złego stanu technicznego instalacji i urządzeń elektrycznych).
Komunalne zasoby mieszkaniowe	
Miasto i Gmina Skaryszew dysponuje 51 lokalami mieszkalnymi (2006) – 131 izb o pow. 2304 m kw.	Wyplacanie dodatków mieszkaniowych – w 2007 r. 135 dodatków na łączną kwotę 20 tys. zł, z czego 78 dodatków przyznano osobom zamieszkującym zasoby gminne.
Zagospodarowanie przestrzenne	
	Brak nowelizacji studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Skaryszew. Obecne było sporządzone pod rządami nieaktualnej już ustawy.
Wmieście i Gminie obowiązuje 12 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.	Zakres terytorialny planów obejmuje w większości jedynie pojedyncze działki co powoduje, że nie mogą te plany stanowić podstawy programowania rozwoju inwestycji na terenie gminy. Brak jest planów dla zmiany części najsłabszych gruntów rolnych na leśne.
	Istnieje pilna potrzeba intensyfikacji działań w zakresie planowania przestrzennego. Po 2003 roku nie uchwalono żadnego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Będzie to negatywnie wpływać na rozwój gminy.
Budżet Gminy	
Stopniowy przyrost dochodów ogółem	Niekorzystna struktura dochodów budżetowych – niski udział dochodów ogółem
Duża dynamika wzrostu wpływów z tytułu transferów budżetu państwa, głównie dotacji	Szybszy przyrost wydatków bieżących niż dochodów ogółem

Wielkość podstawowych dochodów podatkowych na 1 mieszkańca (podstawa do obliczenia subwencji wyrównawczej na 2007 rok) kształtowała się w Gminie na poziomie 435,99 zł.	Wysoki w stosunku do własnego potencjału finansowego poziom zadłużenia gminy
Zarządzanie Gminą	
Dobrze przygotowana kadra pracująca w Urzędzie Gminy i gminnych jednostkach organizacyjnych.	Brak sieci teleinformatycznych na części terenu Gminy.
Wydawanie Kwartalnika Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Skaryszewskiej – „Informator Ziemi Skaryszewskiej”.	Słabo rozbudowany informacyjny serwis WWW Gminy.

3. Główne problemy rozwoju Gminy

Diagnoza stanu istniejącego oraz analiza uwarunkowań rozwojowych zwłaszcza zagrożeń, tkwiących w otoczeniu i słabych stron Miasta i Gminy Skaryszew umożliwiła zdefiniowanie strategicznych problemów dalszego jej rozwoju. Wychodząc od definicji problemu, jako „zadania danego do rozwiązania (wykonania)” wskazano na te z nich, które powodują obecnie lub powodować będą w przyszłości powstawanie barier rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy, a w konsekwencji rzutować będą na środowisko życia i pracy mieszkańców oraz funkcjonowania podmiotów gospodarczych. Problemy rozwojowe są więc określonymi uciążliwościami, których usunięcie lub, co najmniej złagodzenie ich negatywnych skutków wymaga podjęcia określonych działań naprawczych (w wielu przypadkach długookresowych).

Miasta i Gminy Skaryszew wchodzi w skład subregionu radomskiego, który jest wskazywany jako obszar o niskiej zdolności wykorzystania zewnętrznych czynników rozwoju. Charakteryzuje się on:

- wysokim bezrobociem (wraz z występowaniem bezrobocia strukturalnego);
- upadkiem przemysłu
- zagrożeniem bazy ekonomicznej
- niską jakością infrastruktury drogowo – kolejowej
- niską jakością rolniczej przestrzeni produkcyjnej i rozdrobnieniem gospodarstw
- rolnictwem o charakterze ekstensywnym (choć istnieją także nowoczesne wysokotowarowe gospodarstwa wyspecjalizowane w produkcji mleka, trzody chlewnej i sadownictwie)
- deformacją struktury demograficznej.

W konsekwencji doprowadziło to do powstania i pogłębiania się szeregu negatywnych zjawisk, są to:

- zagrożenie przestępczością
- brak środków na unowocześnianie i rozbudowę infrastruktury technicznej
- ubożenie społeczeństwa
- niezadowolający rozwój sektora MSP
- niska siła nabywcza społeczeństwa (bariera popytu)
- wzrost patologii społecznych
- niekorzystna struktura agrarna rolnictwa
- wysoki poziom bezrobocia
- spadek realnych dochodów ludności rolniczej
- słaby rozwój rynkowego otoczenia rolnictwa
- rozluźnienie więzi rodzinnych
- roszczeniowa postawa osób objętych pomocą społeczną
- brak dostatecznie rozwiniętej infrastruktury pomocy społecznej i medycznej
- odpływ ludzi młodych i wykształconych z subregionu.
- występujące problemy zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego - zanieczyszczone wody powierzchniowe, gruntowe i podziemne, nie rozwiązana gospodarka wodno-ściekowa, zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego,

przekroczenia norm akustycznych (nadmierny hałas), zbyt niska świadomość ekologiczna mieszkańców.

Wymienione wyżej problemy dotyczą także Miasta i Gminy Skaryszew. Poniżej zaprezentowano główne problemy rozwojowe Miasta i Gminy Skaryszew:

Katalog głównych problemów rozwojowych Miasta i Gminy Skaryszew (problemy wymagające podjęcia działań naprawczych)
Znaczne niedobory w systemie gospodarki wodno-ściekowej.
Brak rezerw mocy elektroenergetycznej – wymagające natychmiastowego remontu sieci przesyłowe średniego i niskiego napięcia.
Brak ekranów ochronnych i barier wzdłuż drogi krajowej i wojewódzkiej – konieczne jest podjęcie działań zwiększających bezpieczeństwo publiczne możliwość poprawy życia mieszkańców przez zmniejszenie zanieczyszczeń i ochronę przed hałasem.
Zły stan techniczny dróg powiatowych i gminnych. Braki w urządzeniach towarzyszących (chodniki, utwardzone pobocza, oświetlenie uliczne, przejścia dla pieszych, sygnalizacja świetlna). Brak ścieżek rowerowych.
Brak placów zabaw dla dzieci w większości miejscowościach. Brak rozwiniętego zaplecza dla możliwości krzewienia kultury fizycznej wśród dorosłych.
Ograniczone środki finansowe w budżecie Gminy, uniemożliwiające rozwiązanie w krótkim okresie czasu wszystkich potrzeb infrastrukturalnych.
Brak zintegrowanego systemu gospodarki odpadami na terenie Gminy (wszystkich rodzajów odpadów).
Brak spójnego systemu wszechstronnej pomocy (materialnej, edukacyjnej i wychowawczej) dzieciom wywodzącym się z rodzin ubogich, niewydolnych wychowawczo i rodzin patologicznych. Brak programu wspierania uczniów uzdolnionych.
Brak dokumentów planistycznych co uniemożliwia podejmowanie decyzji o lokowaniu ewentualnych inwestycji na terenie Gminy.
Brak rozwiniętego systemu komunikacji publicznej na terenie całej Gminy.
Brak sieci teleinformatycznych na części terenu Gminy.
Niedostateczna integracji społeczności lokalnej i działań prospołecznych, słabe zaangażowanie mieszkańców w rozwiązywanie wspólnych problemów, problemy w zakresie pomocy sąsiedzkiej dla osób niepełnosprawnych, chorych i w podeszłym wieku.

Główne problemy dalszego rozwoju stanowiąc będą podstawę do formułowania celów rozwoju (strategicznych i operacyjnych) Miasta i Gminy Skaryszew, a następnie kierunków działań (planowanych przedsięwzięć).

4. Zrównoważony rozwój jako podstawa zarządzania Gminą

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ oznacza nowy sposób podejścia do rozwiązywania problemów społeczno-gospodarczych oraz ekologiczno-przestrzennych w skali globalnej, krajowej, regionalnej i lokalnej. Jest to taki sposób organizacji życia społecznego, prowadzenia działalności gospodarczej i wykorzystania potencjału środowiska przyrodniczego, który zapewni trwały oraz dynamiczny rozwój jakościowo nowych procesów wytwórczych, trwałość użytkowania zasobów przyrodniczych i poprawę jakości życia człowieka. Na ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ składają się następujące podstawowe elementy:

- rozwój społeczno-gospodarczy i zagospodarowanie przestrzenne zharmonizowane ze środowiskiem przyrodniczym tak, aby nie powodować nieodwracalnych zmian w zasobach i walorach przyrody - równowaga pomiędzy celami społecznymi, gospodarczymi i ekologicznymi,
- działania na rzecz integracji i kształtowania prospołecznych postaw obywateli oraz szeroki ich udział w podejmowaniu decyzji dotyczących kierunków i tempa procesów rozwojowych,
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i pomoc osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej,
- wdrażanie nowoczesnych kierunków rozwoju gospodarki, zmierzających do minimalizowania zużycia surowców i energii oraz emisji zanieczyszczeń do środowiska przyrodniczego,
- planowanie dla przyszłości, czyli rozwiązując dzisiejsze problemy nie zapominajmy o przyszłych pokoleniach i jego potrzebach,
- zapewnienie sprawiedliwego dostępu do zasobów przyrodniczych obecnych i przyszłych pokoleń.

Istotą ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU jest więc nadanie konsumpcji, produkcji i rozwojowi cywilizacyjnemu takiego kierunku, który przyczyniać się będzie z jednej strony do trwałej poprawy jakości życia obywateli, z drugiej zaś do zachowania walorów i zasobów środowiska przyrodniczego przy jednoczesnej czynnej ich ochronie. Przyjmuje on więc za swoją podstawę założenie, że poprawa, a co najmniej nie pogarszanie stanu środowiska przyrodniczego, winny być jednym z podstawowych czynników warunkujących rozwój gospodarczy i społeczny.

We wspólnej polityce rozwoju Unii Europejskiej, w tym ochrony środowiska przyrodniczego największy nacisk kładzie się obecnie na ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ uwzględniający potrzeby obecnego i przyszłych pokoleń. Jest on traktowany jako strategiczna zasada działania (planistyczna i realizacyjna) w sferze społecznej, gospodarczej i ekologicznej, która zakłada osiągnięcie następujących celów:

- zachowanie i rozwój jakości życia,

- ochronę zdrowia człowieka,
- racjonalizację zakresu i charakteru produkcji oraz konsumpcji energii,
- zachowanie, ochronę i poprawę środowiska naturalnego (ochrona dziedzictwa przyrodniczego, unikanie wyrządzania trwałych szkód w środowisku, zapobieganie zanieczyszczeniom i szkodom oraz ich ograniczanie),
- zmianę nawyków konsumpcyjnych obywateli na bardziej proekologiczne,
- zapewnienie ciągłego dostępu do surowców naturalnych, rozważne i racjonalne ich wykorzystanie oraz optymalne gospodarowanie i właściwe zagospodarowanie odpadów (odzyskiwanie surowców wtórnych),
- edukację ekologiczną obywateli.

Cele te są zaadresowane do wszystkich podmiotów, tj. władz publicznych wszystkich szczebli, wszystkich podmiotów gospodarczych (publicznych i prywatnych), organizacji społecznych i ogółu obywateli. Ich realizacja powinna odbywać się drogą uzyskania wysokiego poziomu ochrony środowiska z zastosowaniem działań zapobiegawczych, pilnego naprawiania szkód u źródeł ich powstawania oraz ponoszenia kosztów zanieczyszczeń przez sprawcę. Tak więc, prawo Unii Europejskiej uznało ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ jako podstawową ZASADĘ warunkującą rozwój gospodarczy i społeczny oraz zagospodarowanie przestrzenne. Oparta na niej ochrona środowiska musi być uwzględniana we wszystkich sferach aktywności i na wszystkich etapach działań władz publicznych, obywateli i podmiotów gospodarczych, tj. planowania i podejmowania decyzji, wdrażania przyjętych ustaleń oraz kontroli postępów w ich realizacji.

Wprowadzane od kilku lat w Polsce przepisy prawa tworzą podstawy dla urzeczywistnienia zasady ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU, co znalazło swój wyraz w zapisach Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 roku⁶, jak też w ustawach: prawo ochrony środowiska⁷ oraz o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym⁸. Wprowadzanie w życie tej zasady wynika także ze zobowiązań międzynarodowych. Otóż, Polska podpisała w 1992 roku *Deklarację z Rio de Janeiro* oraz *Agendę 21* określające prawa i obowiązki państw w procesie realizacji zasady zrównoważonego rozwoju oraz zestaw zaleceń dla działań na rzecz jej urzeczywistnienia. Także podpisany przez Polskę w 1991 roku *Układ Stowarzyszeniowy z WE* zawiera zapis, że „polityka realizacji rozwoju społeczno-gospodarczego Polski powinna kierować się zasadą zrównoważonego rozwoju”.

Sytuacja społeczno-ekonomiczna Polski przewidywana w najbliższych kilkunastu latach charakteryzować się będzie złożonym procesem wchodzenia na drogę trwale progresywnego rozwoju z równoczesną restrukturyzacją gospodarki, a także koniecznością aktywnego przeciwdziałania bezrobociu, przeprowadzenia fundamentalnej reformy finansów

⁶ Art. 5. Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolność i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz **zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju**; Art. 74 ust. 1. Władze publiczne prowadzą politykę zapewniającą bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom; Art. 74 ust. 2. Ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych; Art. 86. Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa.

⁷ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2001r. Nr 62 poz. 627 z póź. zm).

⁸ Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003r. Nr 80 poz. 717).

publicznych, przyspieszenia tempa rozwoju budownictwa mieszkaniowego oraz likwidacji niedoborów w sferze infrastruktury technicznej i społecznej. W tak złożonej sytuacji wdrażanie zasady rozwoju zrównoważonego musi dokonywać się przy respektowaniu realiów ekonomicznych oraz społecznych i psychospołecznych. Stąd też w najbliższych kilkunastu latach zasadne staje się zlikwidowanie najbardziej palących problemów ekologicznych. Chodzi tu przede wszystkim o:

- znaczną poprawę stanu środowiska przyrodniczego (osiągnięcie norm ekologicznych obowiązujących w Unii Europejskiej),
- ustanowienie systemów obszarów chronionych (krajowych, regionalnych i lokalnych),
- zmiany procesów produkcyjnych, w tym w rolnictwie i przetwórstwie rolno-spożywczym (nowoczesne i bezpieczne ekologicznie technologie),
- minimalizację zużycia surowców naturalnych i emisji zanieczyszczeń oraz recykling, czyli o ekologizację procesów rozwojowych, tj. powszechne uwzględnianie uwarunkowań ekologicznych w sterowaniu procesami rozwoju społeczno-gospodarczego oraz zagospodarowaniu przestrzeni w stopniu społecznie, technicznie i ekonomicznie (możliwości sfinansowania przedsięwzięć proekologicznych) realistycznym.

Planowanie i podejmowanie decyzji na szczeblu Władz Miasta i Gminy Skaryszew dotyczących celów działania i kierunków działań (planowanych przedsięwzięć) zgodnie z zasadą ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEGO winno zakładać konieczność zintegrowanego i kompleksowego podejścia do procesów jej dalszego rozwoju, tj. traktowania ich jako współzależne i wzajemnie uwarunkowane procesy rozwoju społecznego, gospodarczego, ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego, ochrony dziedzictwa kulturowego oraz zagospodarowania przestrzeni. ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ Miasta i Gminy Skaryszew winien opierać się na:

- łagodzeniu lub eliminowaniu konfliktów na linii: rozwój osadnictwa i działalności gospodarczej a ochrona cennych walorów i zasobów środowiska przyrodniczego,
- miejscowym potencjale rozwojowym, tj. miejscowych zasobach przyrodniczych, ludzkich i materialnych oraz lokalnej inicjatywie społecznej i gospodarczej,
- racjonalnym użytkowaniu zasobów naturalnych poprzez zmniejszanie zużycia energii, surowców i materiałów, a równocześnie wzroście udziału wykorzystywania zasobów odnawialnych,
- ochronie powietrza atmosferycznego i ochronie przed hałasem poprzez redukcję emisji gazów i pyłów oraz emitorów hałasu i wibracji,
- ochronie wód powierzchniowych i podziemnych przez właściwą gospodarkę wodno-ściekową oraz racjonalizację zużycia wody,
- ochronie zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem bioróżnorodności przez zmniejszanie presji wynikającej z rozwoju osadnictwa i działalności gospodarczej,
- ustaleniach krańcowej możliwości zainwestowania terenu, racjonalnej gospodarce gruntami,
- jak najlepszym wykorzystaniu istniejących materialnych elementów zagospodarowania przestrzeni i jej racjonalne kształtowanie,
- „czystych” ekologicznie technologiach produkcji, w tym wytwarzania energii,
- zbilansowaniu wszystkich ekonomicznych, społecznych i ekologicznych korzyści i strat wynikających z określonych przedsięwzięć społeczno-gospodarczych.

Biorąc powyższe pod uwagę, WŁADZE MIASTA I GMINY SKARYSZEW PRZY FORMUŁOWANIU CELÓW ROZWOJU, A NASTĘPNIE KIERUNKÓW DZIAŁAŃ (PLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ) KIEROWAŁY SIĘ KONSTITUCYJNĄ ZASADĄ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU. Ta zasada będzie również przestrzegana na etapie realizacji ustaleń strategicznych. Wdrażanie tej zasady musi dokonywać się przy respektowaniu realiów społecznych i ekonomicznych, w tym finansowych (zasobność budżetu). Stąd też w najbliższych latach zasadne stają się działania na rzecz wypełnienia zobowiązań wynikających z Dyrektyw Unii Europejskiej (zwłaszcza tzw. „wodnej”, „ściekowej” i „śmieciowej”). Jest to szczególnie ważne, bowiem Miasta i Gminy Skaryszew charakteryzuje się dużymi walorami i zasobami środowiska przyrodniczego, które trzeba chronić i nie dopuszczać do ich degradacji. Dalszy rozwój osadnictwa i działalności gospodarczej musi odbywać się z poszanowaniem środowiska przyrodniczego.

Skuteczne wdrażanie w życie zasady ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU w Mieście i Gminie Skaryszew będzie wymagało systematycznej edukacji ekologicznej mieszkańców przede wszystkim najmłodszego pokolenia, jako podstawy do wzrostu ich świadomości ekologicznej, a w konsekwencji zwiększenia odpowiedzialności za stan środowiska przyrodniczego.

Część III

Sytuacja finansowa

Miasta i Gminy Skaryszew

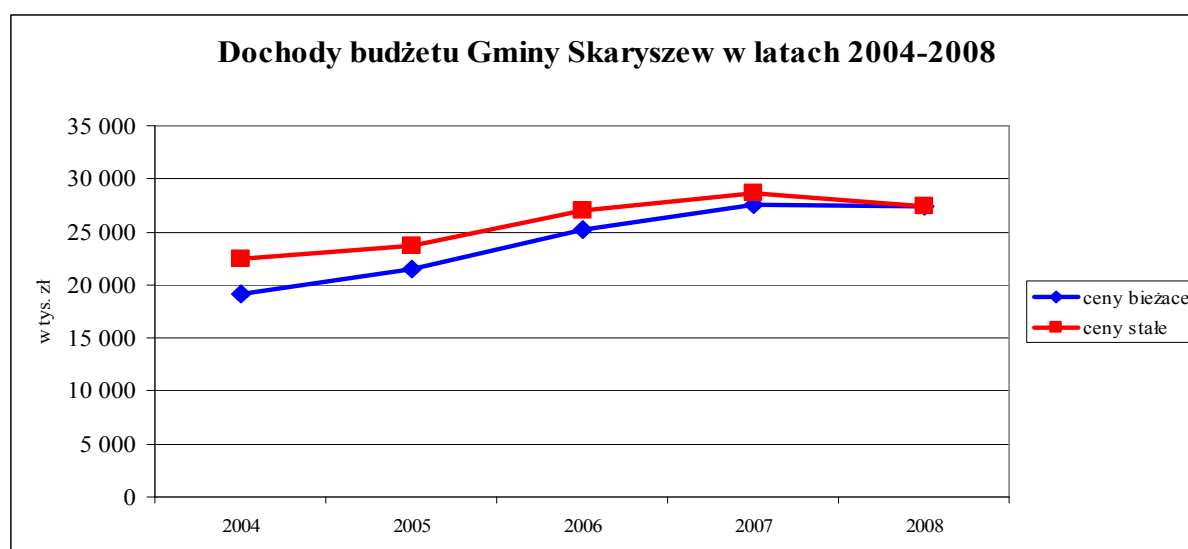
1. Dochody budżetowe w latach 2004-2008

W latach 2004–2008⁹ dochody budżetu Gminy Skaryszew wzrosły nominalnie z 19.177 tys. zł. do 27.384 tys. zł. Ich realna wartość (liczona w cenach stałych 2008 roku) zwiększyła się 22,5 mln zł w 2004 roku do 27,4 mln zł w 2008 roku (plan), czyli wzrost wyniósł 21,6 proc. Zrównoważony przyrost dochodów cechował lata 2004-2007, nieco niższy ich poziom zaplanowano w 2008 roku. W pozostałych latach mieliśmy do czynienia ze stosunkowo stabilnym poziomem dochodów i powolnym ich wzrostem. Zestawienie dochodów budżetu Gminy Skaryszew w cenach bieżących i stałych, z wyszczególnieniem ich głównych źródeł dla lat 2004-2008, przedstawiono w poniższym zestawieniu:

Dochody budżetu Gminy Skaryszew 2004-2008 (nominalnie i realnie w tys. zł):

Wyszczególnienie	2004		2005		2006		2007		2008	Dynamika 2008/2004 2004=100 ceny stałe
	ceny bieżące	ceny stałe	ceny bieżące	ceny stałe	ceny bieżące	ceny stałe	ceny bieżące	ceny stałe	ceny bieżące i stałe	
Dochody własne	3 815	4 479	3 534	3 891	4 142	4 424	3 968	4 127	3 644	81,36
Udziały w podatkach budżetu państwa	1 977	2 321	1 991	2 192	2 688	2 871	2 681	2 788	2 700	116,33
Subwencja ogólna	11 337	13 310	12 452	13 710	12 856	13 730	14 044	14 606	15 426	115,90
Dotacje	2 048	2 404	3 557	3 916	5 513	5 888	6 822	7 095	5 614	233,49
Dotacje UE	0	0	15	17	28	30	16	17	0	-
RAZEM DOCHODY	19 177	22 514	21 549	23 725	25 227	26 942	27 531	28 632	27 384	121,63

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z wykonania budżetu Gminy Skaryszew.

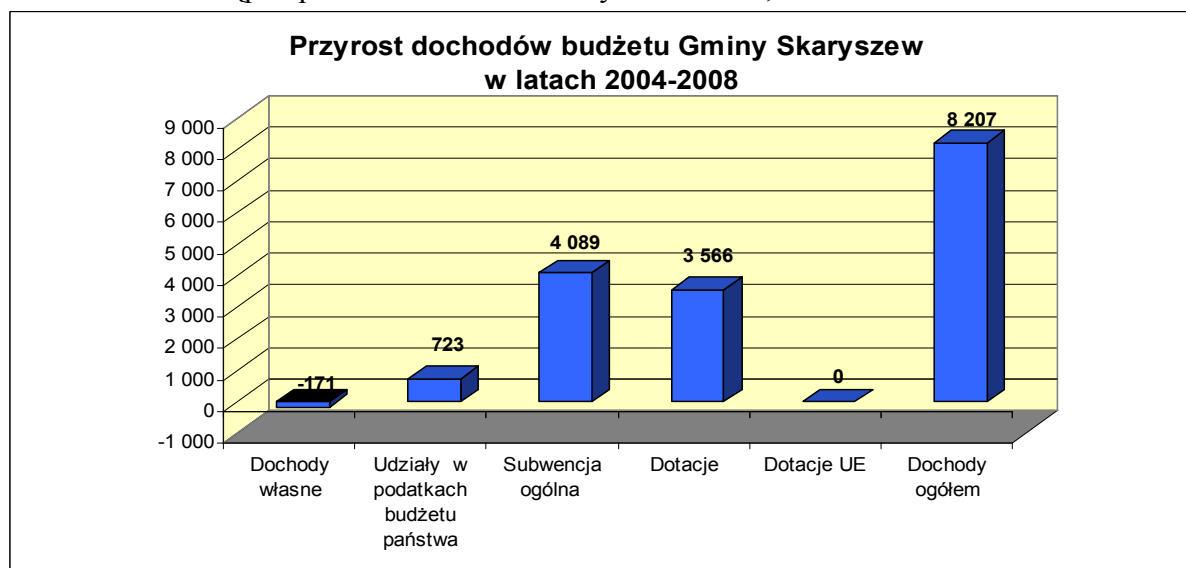
Źródło: Rysunek własny na podstawie danych budżetowych Gminy Skaryszew.

⁹ Dla roku 2008 wykorzystano dane budżetu - kwiecień 2007. Dotyczy to całego opracowania.

Z przeprowadzonych analiz wynika, że przyrost dochodów budżetowych skrajnych lat badanego okresu - w łącznej kwocie 8,2 mln zł wynikał ze zwiększenia :

- wpływów z podatków wspólnych z budżetem państwa (PIT i CIT) (częściowo wskutek zmiany ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego) - o 0,72 mln zł;
- subwencji ogólnej – 4,09 mln zł.,
- wzrostu lokalnych dochodów własnych – 2,3 mln zł;
- dotacji – 3,6 mln zł,

Jednocześnie nastąpił spadek dochodów własnych – o ok. 0,17 mln zł.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych budżetowych Miasta i Gminy Skaryszew

Analizy historyczne wielkości i dynamiki zmian dochodów budżetu Gminy Skaryszew wykazały zarówno pozytywne jak i negatywne aspekty jej finansów.

Wśród zjawisk pozytywnych wynikających z przeprowadzonych analiz dochodów budżetu Gminy Skaryszew można wymienić:

- nominalny (+42,8%) i realny (+21,6%) wzrost wartości dochodów ogółem. Z punktu widzenia zarządzania gminą ważną jest wykazana tendencja wzrostu dochodów. Najwyższy wzrost cechuje lata 2005-2007r. W 2008r. mimo dobrej ogólnej koniunktury gospodarczej zaplanowano nominalny i realny spadek dochodów. W okresie prognozowanym zaleca się przyjęcie takich założeń konstrukcji budżetu by możliwy był powrót do tendencji wzrostowej – m.in. poprzez dążenie do maksymalizacji wpływów budżetowych, w tym podatków i opłat lokalnych. Wzrastający zasób środków budżetowych daje możliwość lepszego wypełniania zadań samorządu terytorialnego;
- bardzo wysoki przyrost wpływów uzyskiwanych z tytułu dotacji budżetu państwa (133,5%). Należy tu podkreślić staranność, ze władze gminy pozyskiwały tu także środki na finansowanie własnych zadań inwestycyjnych. Mając na uwadze charakter tego źródła dochodów należy zaznaczyć, że w przyszłości nie musi być to tendencja stała;

- nastąpił także niewielki przyrost dochodów z tytułu subwencji (realnie +15,9%) oraz udziałów w podatkach budżetu państwa (realnie + 16,3%).
- trwały charakter tego wzrostu będzie elementem wzmacniającym własny potencjał finansowy gminy.

W przyszłości podejmowane działania władz lokalnych powinny być ukierunkowane na ukształtowanie polityki prowadzącej do bardziej dynamicznego wzrostu dochodów budżetowych. Należy tu podkreślić, że ważnym składnikiem dochodów własnych są podatki i opłaty lokalne, których dynamika zmian jest w analizowanym okresie niewielka. Zachodzi więc relacja: silniejsza baza – wyższe wpływy budżetowe. Przyjęcie takich założeń tendencji będzie sprzyjać wzrostowi stabilnych dochodów budżetu. Stąd ważnym zadaniem jest kształtowanie prorozwojowej polityki podatkowej i skuteczność jej realizacji;

Wśród zagrożeń wynikających z przeprowadzonych analiz dochodów budżetu Gminy Skaryszew można wymienić:

- spadek realnej wartości lokalnych dochodów własnych o 18,6 proc. w całym analizowanym okresie. Jednocześnie nastąpił spadek udziału tej grupy wpływów w dochodach ogółem o 6,6 pkt proc.;
- stosunkowo niska (porównaniu z innymi gminami) dynamika przyrostu dochodów z podatków PIT i CIT. Może to świadczyć o występujących barierach rozwojowych lokalnej bazy ekonomicznej;
- niski udział dochodów własnych w dochodach ogółem (w 2008r. tylko 23,2%, łącznie z udziałami w podatkach budżetu państwa). Sytuacja ta oznacza wysoką zależność budżetu od dochodów transferowanych z budżetu państwa;
- zbyt niski w stosunku do kosztów utrzymania szkół poziom środków transferowanych w ramach subwencji oświatowej. W następnych latach należy zwrócić uwagę na wzajemne kształtowanie się relacji dochodów i wydatków oświatowych. Wielkość wydatków powinna być zestawiona z kwotami przekazywanej gminie subwencji oświatowej.

Wnioski:

1. Z punktu widzenia gospodarowania budżetem i możliwości jego długookresowego prognozowania trudno jednoznacznie ocenić zanotowane w analizowanym okresie tendencje w gospodarce budżetowej i polityce finansowej gminy. Aspekt pozytywny to przyrost dochodów ogółem, mniej korzystny wydzźwięk ma zanotowana dynamika wzrostu oraz wykazana struktura dochodów;
2. Trudne do jednoznacznej oceny są zmiany zanotowane w strukturze dochodów. Wzrastający udział dochodów własnych sprzyjałby tworzeniu trafnych prognoz i strategii rozwojowych. Dominacja dochodów z dotacji i subwencji oznacza uzależnienie budżetu od zewnętrznych źródeł finansowania. Nie sprzyja trafności wieloletniego prognozowania budżetu;
3. Działania bieżące i strategiczne władz gminy powinny zmierzać do wzrostu dochodów budżetu. Polityka ta powinna być stosowana konsekwentnie w ciągu najbliższych kilku lat w celu równoważenia budżetu, zwłaszcza w sytuacji realizacji zwiększonego w stosunku

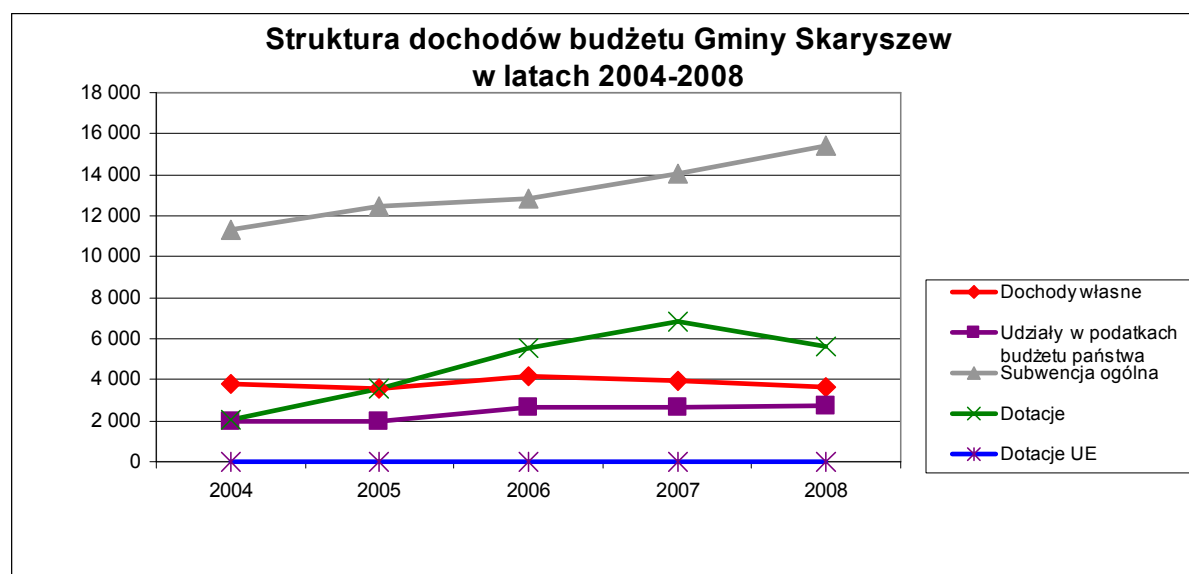
do własnego potencjału zakresu zadań inwestycyjnych, poprawy płynności finansowej oraz kształtowania rozwoju lokalnego.

Założenia i preferowane kierunki rozwoju gminy powinny zostać wypracowane w wyniku konsekwentnej współpracy organu stanowiącego i wykonawczego. Służyć temu będzie dążenie do kształtowania stabilnej polityki dochodowej gminy, czytelnej zarówno dla mieszkańców jak i potencjalnych inwestorów. Wyrazem tego będą określone tendencje wzrostu/spadku poszczególnych źródeł dochodów, kształtowane w dłuższym okresie. Stąd problem wymaga szczegółowych dyskusji i wypracowania rozwiązań na przyszłość.

Dane liczbowe obrazujące zmiany struktury poszczególnych źródeł dochodów budżetu Gminy Skaryszew w latach 2004-2008 (w proc.) przedstawiono w poniższym zestawieniu:

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2007-2003
Dochody własne	19,89	16,40	16,42	14,41	13,31	-6,59
Udziały w podatkach budżetu państwa	10,31	9,24	10,66	9,74	9,86	-0,45
Subwencja ogólna	59,12	57,78	50,96	51,01	56,33	-2,79
Dotacje	10,68	16,51	21,85	24,78	20,50	9,82
Dochody ogółem	0,00	0,07	0,11	0,06	0,00	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych U.G. Skaryszew

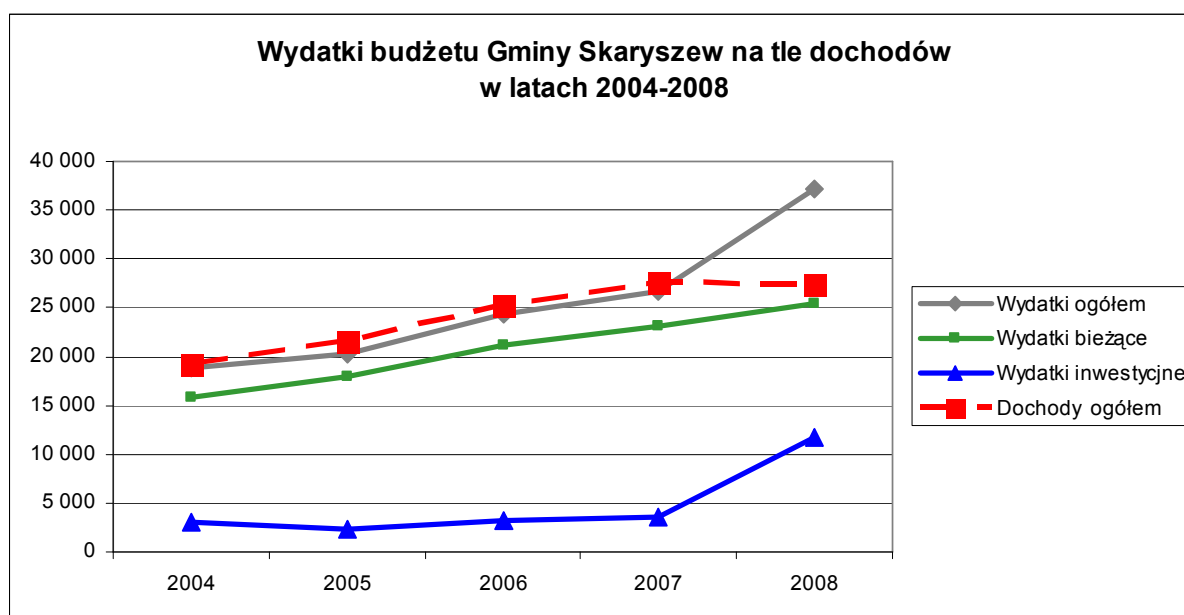
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych budżetowych Gminy Skaryszew

2. Wydatki budżetowe

Wydatki budżetu Gminy Skaryszew wzrosły w badanym okresie z 18.808 tys. zł w 2004 roku do 37.135 tys. zł w 2008 roku (zgodnie z planem). W wartościach realnych (liczonych w cenach stałych 2008 roku) oznacza to ich wzrost o 68,2 proc., z 22,1 mln zł w 2004 roku do 37,1 mln zł planowanych w 2008 roku. Szczegółowe dane przedstawiono w poniższym zestawieniu:

Wyszczególnienie	2 0 0 4		2 0 0 5		2 0 0 6		2 0 0 7		2 0 0 8	Dynamika zmian 2008/2004 ceny stałe
	ceny bieżące	ceny stałe	ceny bieżące	ceny stałe	ceny bieżące	ceny stałe	ceny bieżące	ceny stałe	ceny bieżące i stałe	
Wydatki ogółem	18 808	22 081	20 228	22 271	24 442	25 928	26 658	27 724	37 135	168,18
Wydatki bieżące	15 840	18 596	17 897	19 705	21 183	22 471	23 053	23 975	25 453	136,87
Wydatki inwestycyjne	2 968	3 484	2 331	2 566	3 259	3 457	3 605	3 749	11 682	335,26

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych budżetów Gminy Skaryszew.

Źródło: Rysunek własny na podstawie danych budżetowych Gminy Skaryszew.

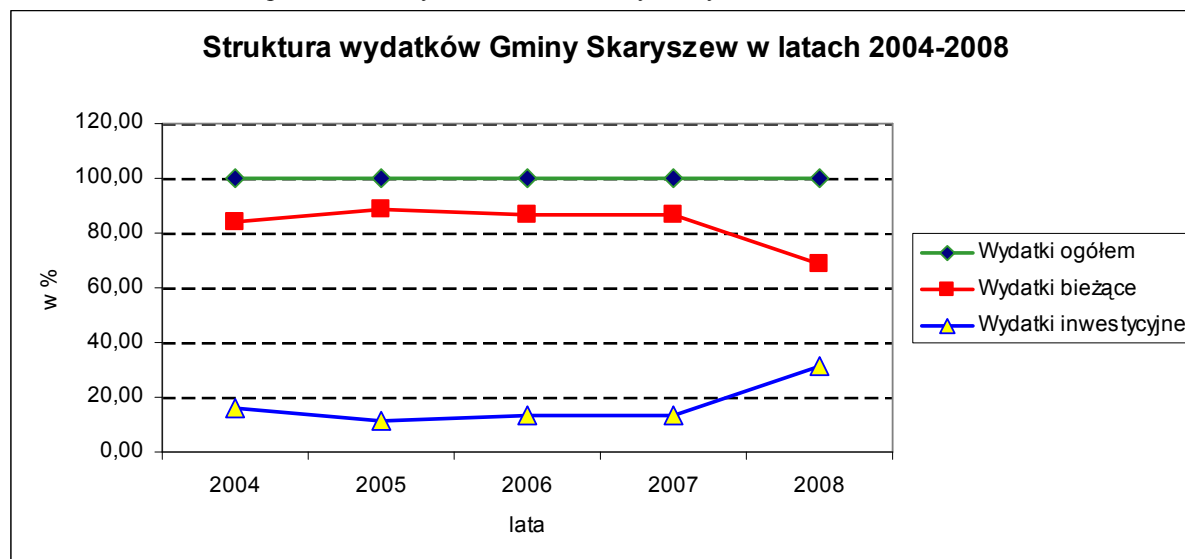
Analiza dynamiki zmian wydatków wykazuje ich zróżnicowane wartości notowane w kolejnych latach. W wartościach nominalnych ma miejsce stopniowy przyrost wydatków w latach 2004-2007., a następnie ich znaczny przyrost w 2007r. Ich najwyższą wartość zanotowano w 2005r. oraz w latach 2007-2008. W wybranych podokresach gospodarka budżetowa prowadzona była z odraczaniem części płatności wydatków bieżących na kolejny rok budżetowy. Następstwo tak prowadzonej polityki uwidoczniło się wówczas w postaci wzrostu wydatków przewyższającym wielkość wynikającą z poziomu notowanych dochodów.

Warunkiem realizacji przyspieszonego wariantu rozwoju gminy będzie ustalenie proinwestycyjnych długookresowych proporcji podziału budżetu, w szczególności planowanych wydatków bieżących i inwestycyjnych. W kolejnych latach, po dokonaniu racjonalizacji wydatków bieżących, duże znaczenie należy nadać właściwemu montażowi finansowemu projektów inwestycyjnych, bazującemu na umiejętnym wykorzystaniu zewnętrznych źródeł finansowania.

Proporcje wydatków budżetu Gminy Skaryszew w latach 2004-2008 w podziale na wydatki bieżące i inwestycyjne przedstawiono w poniższym zestawieniu i wykresie:

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008
Wydatki ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Wydatki bieżące	84,22	88,48	86,67	86,48	68,54
Wydatki inwestycyjne	15,78	11,52	13,33	13,52	31,46

Źródło: Obliczenia autora na podstawie danych budżetów Gminy Skaryszew.

Źródło: Rysunek własny na podstawie danych budżetowych Gminy Skaryszew.

Z punktu widzenia kształtowania długookresowej polityki rozwoju lokalnego ważnym jest monitorowanie wzajemnych relacji wydatków bieżących i majątkowych, w tym inwestycyjnych. W analizowanym okresie udział inwestycji w budżecie gminy był niższy od średnich krajowych. Ich wartości kwotowe przekraczały w niektórych latach własny potencjał finansowy gminy, zwłaszcza gdy równolegle notowano przyrost wydatków bieżących.

W analizowanym okresie miały miejsce wahania wzajemnych proporcji wydatków bieżących i inwestycyjnych. Najwyższy udział inwestycji w budżecie notowano w latach: 2008 (31,5% - zgodnie z planem), i znacznie niższy w pozostałych latach: w 2005 (11,5%), w 2007r. (13,5%) oraz 2004r. (15,8%). Należy zwrócić uwagę na występujące w analizowanym okresie wahania we wzajemnych relacjach wydatków bieżących i inwestycyjnych, z niepokojąco dużym przyrostem wydatków bieżących). Działania władz gminy zmierzające do znacznego wzrostu wydatków inwestycyjnych można zaobserwować w projekcie budżetu 2008r.

Warunkiem realizacji przyspieszonego wariantu rozwoju Gminy Skaryszew będzie ustalenie proinwestycyjnych długookresowych proporcji podziału budżetu, w szczególności planowanych wydatków bieżących i inwestycyjnych. W kolejnych latach, przy zachowaniu racjonalności wydatków bieżących, będzie można zaproponować rozszerzenie frontu inwestycyjnego, bazując na stosowaniu własnych i zewnętrznych źródeł finansowania, w tym kredytów i pożyczek z długim okresem karencji (zwłaszcza o charakterze preferencyjnym) lub obligacji komunalnych oraz środków z funduszy europejskich. Istotne znaczenie należy tu nadać umiejętnemu montażowi finansowemu projektów inwestycyjnych, bazującemu na umiejętnym wykorzystaniu zewnętrznych źródeł finansowania.

W strukturze wydatków budżetu Gminy Skaryszew ogółem w 2008r. uwidoczniły się następujące relacje i proporcje:

- w całym badanym okresie największa część środków finansowych była kierowana na cele oświaty i wychowania. W 2008r. stanowią one 34,2 proc. ogółu wydatków. W dłuższym okresie należy dążyć do zapobieżenia nadmiernemu wzrostowi tej grupy wydatków. Racjonalizacji wydatków służą analizy ekonomiczne wykazujące jednostkowe koszty funkcjonowania poszczególnych placówek. Z punktu widzenia gospodarowania całym budżetem koncentracja wydatków w jednej branży może mieć długookresowo negatywny wpływ na poziom zaspokojenia potrzeb w innych sferach funkcjonowania gminy;
- wysoki udział miały wydatki zaksięgowane w dziale Opieka społeczna (w 2008r. - 16,3 proc.). Należy zakładać, że w następstwie zachodzących zmian demograficznych udział tej grupy wydatków w wydatkach ogółem będzie miał w dłuższym okresie charakter rosnący;
- trzecim kierunkiem wydatkowania środków są wydatki ewidencjonowane w dziale „Rolnictwo” – stanowiły one 12,8% ogółu środków budżetowych (w tym głównie wydatki inwestycyjne na gospodarkę wodociągowo-ściekową) ;
- na cele działu transport i łączność skierowano 11,9% ogółu wydatków budżetowych. Znaczną część ewidencjonowanych tu kwot przeznaczono na cele inwestycyjne na różnych kategoriach dróg. Biorąc pod uwagę rozmiary potrzeb w zakresie drogownictwa w najbliższych latach należy się liczyć ze wzrostem wydatków w tym dziale;
- znaczny udział w budżecie Gminy miały wydatki na cele gospodarki komunalnej i ochrony środowiska (średniorocznie 8,7 proc.) Były to zarówno wydatki inwestycyjne, jak i środki kierowane na bieżące funkcjonowanie gminy. Biorąc pod uwagę znaczenie wydatków na te cele dla sprawności funkcjonowania gminy tak prowadzoną politykę należy ocenić pozytywnie;
- Administracja publiczna objęła 8,6 proc. ogółu wydatków budżetu, co jest udziałem niższym od średniej krajowej. Były to koszty funkcjonowania Urzędu Gminy oraz realizacji zadań związanych z codzienną obsługą mieszkańców;
- kultura i ochrona dziedzictwa narodowego stanowi w 2008r. – 1,4% ogółu wydatków budżetowych, obsługa długu publicznego – 1,7%; bezpieczeństwo publiczne – 1,1%;
- wydatki w pozostałych działach sprawozdawczości budżetowej miały znacznie niższy udział w wydatkach ogółem.

Strukturę wydatków ogółem budżetu Gminy Skaryszew w latach 2004-2008 obrazuje poniższe zestawienie.

Źródło: Rysunek własny na podstawie danych budżetowych Gminy Skaryszew.

a/ Wydatki bieżące

W latach 2004-2008 wydatki bieżące budżetu Gminy Skaryszew wzrosły realnie o 36,9 proc. (z 18,6 mln zł w 2004 roku do 25,4 mln zł w 2008 roku). Tempo wzrostu wydatków bieżących było niższe o ok. 32 pkt. proc. od wzrostu wydatków ogółem.

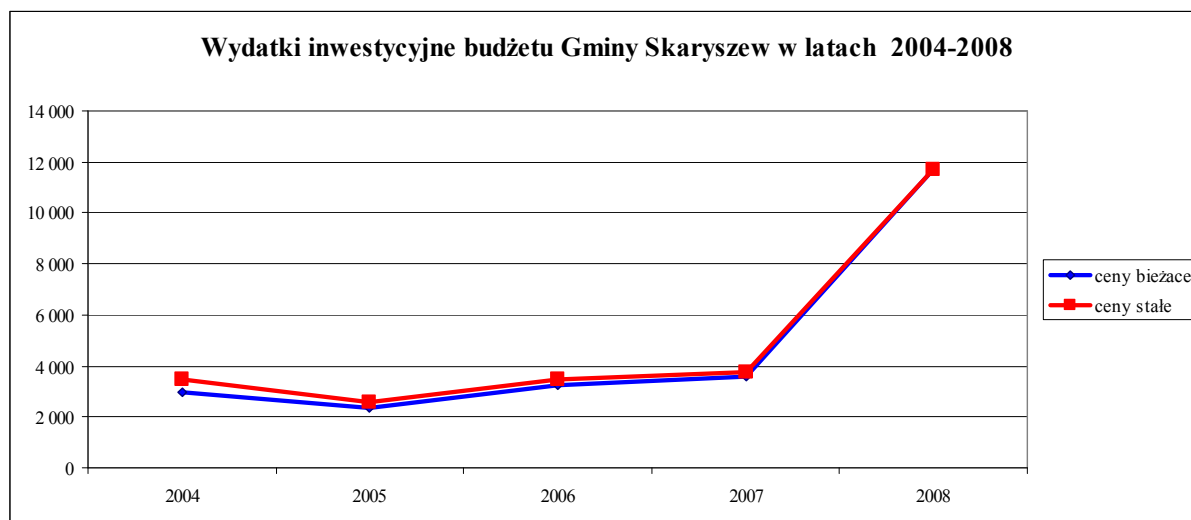
W strukturze wydatków bieżących 2007 r. zdecydowanie dominowały środki kierowane na cele oświaty i wychowania (49,4%), a następnie na opiekę społeczną (23,4%), administrację publiczną (12,3%), transport i łączność (11,8%) gospodarkę komunalną (3,2%) kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (1,4%), oraz obsługę długu publicznego (2,5%).

Należy zwrócić uwagę na fakt, iż przyrost wydatków bieżących znacznie przewyższał poziom inflacji. Zwraca uwagę wysoka dynamika zmian oraz ich kwotowy wymiar. Szczególnie widoczny był on w obszarze oświaty i wychowania oraz opieka społeczna. W związku z powyższym w następnych latach zaleca się monitoring kosztów realizacji wydatków bieżących.

b/ Wydatki inwestycyjne

W latach 2004-2008 wydatki inwestycyjne Gminy Skaryszew wzrosły w wartościach nominalnych z 2.968 tys. zł. do 3.605 tys. zł w 2007r., a następnie do 11.682 tys. zł. w 2008r. W wartościach realnych zanotowano ich wzrost z 3.484 tys. zł w 2004r. do 11.682 tys. zł., w 2008r. tj. o 235,3%. Poziom wydatków był bardzo zróżnicowany w kolejnych latach analizowanego okresu, z notowanymi dużymi różnicami. Widoczne jest to zwłaszcza w wydatkach lat 2005 (2,3 mln zł) i 2004 (2,9 mln zł) w zestawieniu z planem 2008r. (11,7 mln zł). Specyfika planowania inwestycji na 2008r. polegała na konieczności umieszczenia w budżecie zadań inwestycyjnych, o których wsparcie finansowe ze środków UE będziemy

aplikowali w 2008r., a realizowane będą także w okresie późniejszym. W dochodach budżetu gminy nie uwzględniono oczekiwanych środków z UE w formie dotacji rozwojowych, lecz założono, że deficyt środków na inwestycje zostanie pokryta kredytami i pożyczkami na prefinansowanie. Takie ujęcie sposobu sfinansowania zadań inwestycyjnych wywołuje wrażenie gwałtownego wzrostu zadłużenia gminy. Tempo wzrostu wydatków inwestycyjnych analizowane w całym okresie jest znacznie wyższe od przyrost dochodów i wydatków ogółem. Szczegółowe dane obrazujące wielkość wydatków inwestycyjnych obrazuje poniższy wykres:

Źródło: Rysunek własny na podstawie danych budżetowych Gminy Skaryszew.

Występujący w Gminie Skaryszew trend jest o tyle istotny, że zwiększanie własnego potencjału inwestycyjnego podwyższa udział własny gminy przy współfinansowaniu inwestycji środkami Unii Europejskiej. Każdy uzyskany wzrost potencjału finansowego daje możliwość mnożnikowego pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji.

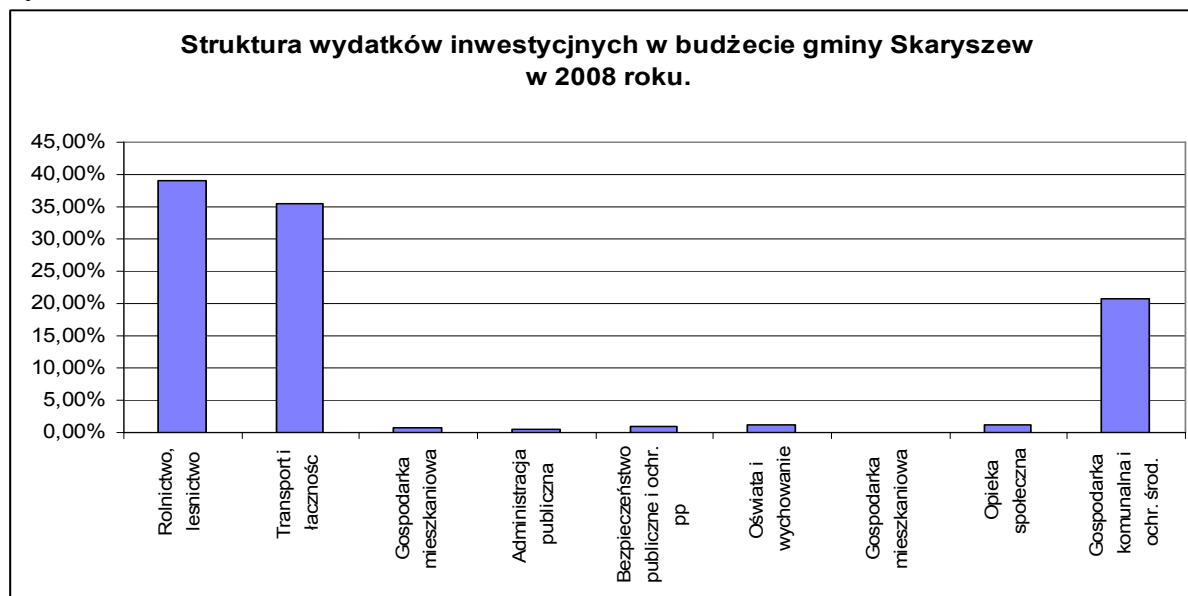
W strukturze wydatków inwestycyjnych budżetu Gminy Skaryszew należy zwrócić uwagę na to, iż :

- w 2008r. najwyższe wydatki inwestycyjne zaplanowano w dziale Rolnictwo i łowiectwo – 39,2% ogółu wydatków inwestycyjnych. Są to głównie środki wydatkowane na cele gospodarki wodociągowo-ściekowej,
- wysoki udział inwestycji cechował dział „Transport i łączność” – 35,5% ogólnej wartości gminnych inwestycji. Inwestowanie w infrastrukturę drogową wynika z występującego zakresu jakościowych i ilościowych potrzeb inwestycyjnych występujących na terenie gminy;
- w trzecim co wielkości wydatków dziale Gospodarka komunalna i ochrona środowiska w 2008r. zaplanowano wydatkowanie 20,8% ogółu wydatków inwestycyjnych;
- inwestycje w niższych kwotach notowano także w działach: Oświata i wychowanie(1,2% ogółu wydatków inwestycyjnych), Opieka społeczna (1,3%), bezpieczeństwo publiczne i

ochrona ppoż. (0,95%), gospodarka mieszkaniowa (0,6%) oraz administracja publiczna (0,5%).

W porównaniu z innymi gminami należy zwrócić uwagę na koncentrację realizowanych inwestycji – wydatki notowano w wyższych kwotach w niewielu działach sprawozdawczości budżetowej.

Strukturę wydatków inwestycyjnych gminy w latach 2004-2008 obrazuje poniższy wykres.

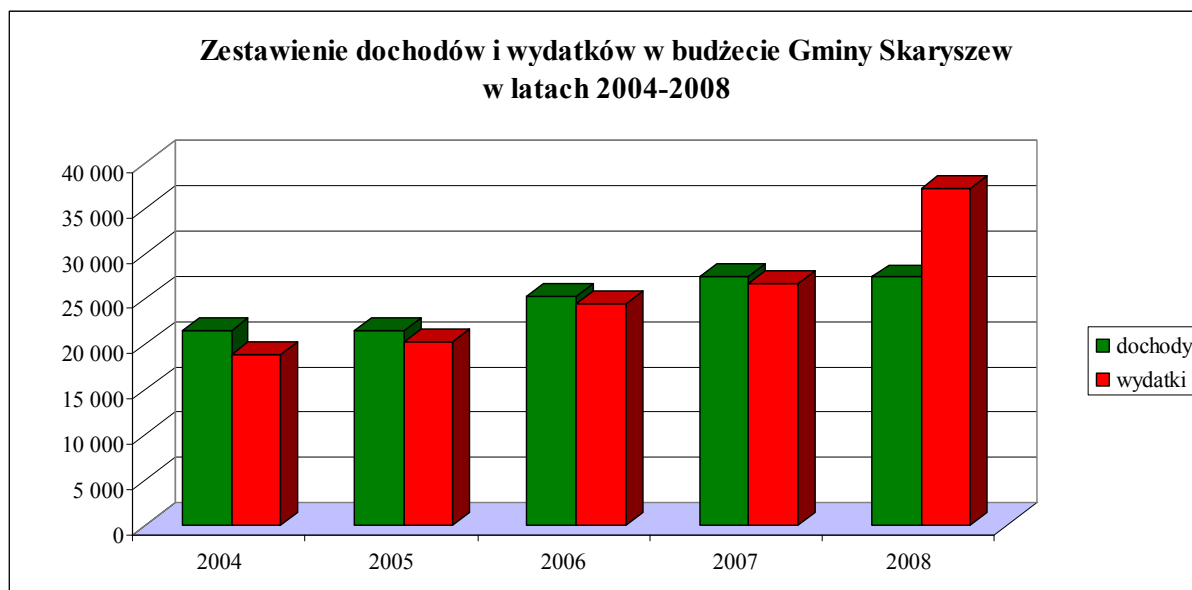
Źródło: Rysunek własny na podstawie danych budżetowych Gminy Skaryszew.

Podsumowując należy zwrócić uwagę na koncentrację zakresu branżowego realizowanych inwestycji – wydatki notowano w większości działów sprawozdawczości budżetowej, z dominacją trzech z nich, a także zmienność kwotową wydatków w czasie.

3. Wynik finansowy budżetu i zadłużenie Gminy Skaryszew

Na poniższym wykresie przedstawiono wielkość wydatków budżetowych na tle dochodów gminy w latach 2004-2008. W gospodarce finansowej gminy w latach 2004-2007 dochody nieznacznie przewyższały wydatki, a w 2008r. planowany jest znacznie wyższy poziom wydatków budżetowych w stosunku do osiągniętych dochodów (gmina pierwotnie zaplanowała realizację szerszego zakresu zadań inwestycyjnych w sytuacji pozyskania funduszy UE). Mając na uwadze analizy historyczne i zakładany poziom deficytu budżetowego nie stanowił zagrożenia utraty płynności finansowej gminy. Będzie miał natomiast wpływ na poziom wydatków inwestycyjnych w dwóch najbliższych latach.

Występowanie deficytu budżetowego, będącego wynikiem rozszerzonego zakresu finansowania inwestycji nie jest zjawiskiem negatywnym. Należy jednak kontrolować jego poziom, tak z punktu widzenia wymogów prawa, jak i uwarunkowań ekonomicznych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Skaryszew z lat 2004-2008

STAN ZOBOWIĄZAŃ KREDYTOWYCH I POŻYCZKOWYCH

Dług jednostek samorządu terytorialnego, stanowiący część długu publicznego, jest zaciągany przez samorzady na sfinansowanie wydatków nie znajdujących pokrycia w dochodach budżetowych. Zgodnie z zapisami ustawy o finansach publicznych jednostka samorządu terytorialnego ma prawo zaciągać kredyty i pożyczki oraz emitować papiery wartościowe, stanowiące zwrotne źródła dochodów. Środki pozyskiwane w formie zwrotnych dochodów dłużnych wymagają racjonalnego nimi gospodarowania.

Na dzień 31 grudnia 2007 roku zadłużenie Gminy wyniosło 4,26 mln zł., w tym z tytułu wyemitowanych obligacji komunalnych 3,5 mln zł, pożyczek 0,63 mln zł oraz kredytów 0,12 mln zł.

Wskaźnik zadłużenia z tytułu obsługi tych zobowiązań, liczony jako stosunek obsługi kredytów i pożyczek oraz poręczeń do dochodów wynosi w 2008r. 9,3% (bariera 15%), a wskaźnik poziomu zadłużenia w stosunku do dochodów ogółem budżetu gminy 51,2% (bariera 60%).

W poniższym zestawieniu przedstawiono podstawowe dane charakteryzujące poziom obecny i planowany poziom zadłużenia Gminy Skaryszew w latach 2008-2016.

Prognozowane przepływy finansowe z prognozą kwoty długu i spłat na lata 2008-2015

Lp.	Wyszczególnienie	Kwota długu na dzień 31.12.2007	Prognoza								
			2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1.	Zobowiązania wg tytułów dłużnych: (1.1+1.2+1.3)	4 257 700	13 713 700	14 253 700	16 651 700	10 053 350	9 037 650	6 536 000	3 336 000	1 836 000	0
1.1	Zaciągnięte zobowiązania (bez prefinansowania) z tytułu:	4 257 700	2 405 100	6 063 700	7 353 700	9 151 700	6 901 650	6 536 000	3 336 000	1 836 000	0
a	pożyczek	632 700	405 100	955 100	755 100	455 100	0	0	0	0	0
b	kredytów	125 000	0	108 600	98 600	196 600	901 650	400 000	0	0	0
c	obligacji	3 500 000	2 000 000	5 000 000	6 500 000	8 500 000	6 000 000	6 136 000	3 336 000	1 836 000	0
1.2	Planowane w roku budżetowym (bez prefinansowania):		5 258 600	3 190 000	4 298 000	901 650	2 136 000				
a	pożyczki		900 000	500 000							
b	kredyty, w tym:		358 600	190 000	298 000	901 650					
	EBOiR										
c	obligacje		4 000 000	2 500 000	4 000 000		2 136 000				
1.3	Pożyczki, kredyty i obligacje na prefinansowanie		6 050 000	5 000 000	5 000 000						
a	Zaciągnięte zobowiązania										
b	Planowane zobowiązania		6 050 000	5 000 000	5 000 000						
2	Obsługa długu (2.1+2.2+2.3)	2 011 795	2 486 700	8 450 000	7 700 000	8 300 000	3 651 700	3 501 650	3 500 000	1 700 000	1 936 000
2.1	Spłata rat kapitałowych z wyłączeniem prefinansowania	1 806 950	1 852 600	1 600 000	1 900 000	2 500 000	3 151 700	2 501 650	3 200 000	1 500 000	1 836 000
a	pożyczek	181 950	227 600	350 000	700 000	300 000	455 100	0	0	0	0
	kredytów	125 000	125 000	250 000	200 000	200 000	196 600	501 650	400 000	0	0
b	wykup papierów wartościowych	1 500 000	1 500 000	1 000 000	1 000 000	2 000 000	2 500 000	2 000 000	2 800 000	1 500 000	1 836 000
c	udzielonych poręczeń										
2.2	Spłata rat kapitałowych z tytułu prefinansowania			6 050 000	5 000 000	5 000 000					
2.3	Spłata odsetek i dyskonta	204 845	634 100	800 000	800 000	800 000	500 000	500 000	300 000	200 000	100 000
3.	Prognozowane dochody budżetowe	26 807 567	26 776 099	33 050 000	32 500 000	32 800 000	27 800 000	28 001 650	28 200 000	28 300 000	28 400 000
4.	Prognozowane wydatki budżetowe	28 192 267	36 232 099	33 590 000	34 898 000	26 186 000	26 800 000	25 500 000	25 000 000	26 800 000	26 564 000
5.	Prognozowany wynik finansowy	-1 384 700	-9 456 000	-6 590 000	-7 398 000	1 614 000	1 000 000	2 500 000	3 200 000	1 500 000	1 836 000
6.	Relacje do dochodów (w %):										
6.1	długu (art. 170 ust. 1)	15,88	51,2	43,13	51,2	30,6	32,5	23,3	11,8	6,5	0
6.3	spłaty zadłużenia (art. 169 ust. 1)	7,5	9,29	25,6	23,7	25,3	13,13	12,5	12,4	6	6,8
6.4	spłaty zadłużenia po uwzględnieniu wyłączeń (art. 169 ust. 3)			7,26	8,3	10,06					

CZEŚĆ IV

CELE ROZWOJU

MIASTA I GMINY SKARYSZEW

1. Zasady i przesłanki formułowania celów rozwoju

CELOWOŚĆ, REALNOŚĆ i SYSTEMATYCZNOŚĆ działań Władz Miasta i Gminy Skaryszew na rzecz tworzenia jak najlepszego zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców składają się łącznie na wspólną cechę planowości podejmowanych działań. Dotyczy to zarówno działań o charakterze krótkookresowym (rocznym), średniookresowym (kadencyjnym), jak i długookresowym (perspektywicznym, obejmującym kilka następnych kadencji). Takie postępowanie jest zgodne z zasadą racjonalnego gospodarowania, polegającą „NA MAKSYMALIZACJI EFEKTÓW Z WYDATKOWANYCH NAKŁADÓW FINANSOWYCH LUB MINIMALIZACJI NAKŁADÓW FINANSOWYCH NA UZYSKANIE ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW”, a także jest podstawą do wdrażania w życie ZASADY ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU. Z kolei, głównym warunkiem urzeczywistnienia sformułowanych celów rozwoju Miasta i Gminy Skaryszew jest zabezpieczenie odpowiednich środków organizacyjnych, kadrowych, technicznych i finansowych na ich realizację.

Formułowanie strategicznych i operacyjnych celów rozwoju Miasta i Gminy Skaryszew jest ważne przynajmniej z czterech zasadniczych powodów, a mianowicie:

CELE WSKAZUJĄ PODSTAWOWE KIERUNKI ROZWOJU GMINY. Dzięki ustaleniu celów następuje mobilizacja podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację (władz Gminy, pracowników urzędu i gminnych jednostek organizacyjnych), a także zyskują one źródło motywacji do konkretnych działań wykonawczych. Wzrasta również ich poczucie odpowiedzialności za losy mieszkańców Gminy;

CELE WYZNACZAJĄ DECYZJE I DZIAŁANIA REALIZACYJNE. Władze Gminy na podstawie wyznaczonych celów, zwłaszcza operacyjnych formułują katalog zadań realizacyjnych, który w sposób szczegółowy określa sposoby ich realizacji;

CELE WPLYWAJĄ NA KONCENTRACJĘ ZASOBÓW. Władze Gminy dysponują ograniczonymi zasobami kadrowymi, organizacyjnymi i technicznymi a przede wszystkim finansowymi (budżet Gminy) w stosunku do występujących potrzeb i jednocześnie szeroką gamę możliwych sposobów ich wykorzystania. Określając cele rozwoju Gminy, jej władze ustalają priorytety rozwojowe, co umożliwia koncentrację ograniczonych własnych zasobów finansowych na wybranych celach;

CELE POMAGAJĄ W OCENIE OSIĄGANÝCH POSTĘPÓW. Są one istotnym elementem procesu monitorowania i kontroli postępów w ich realizacji. Jeśli okaże się, że nie realizujemy ich

zgodnie z planem, albo napotykamy na nieoczekiwane przeszkody lub bariery w ich realizacji, to możemy podjąć od razu działania korygujące, modyfikując działania realizacyjne.

Biorąc powyższe pod uwagę, opracowano katalog celów rozwoju Miasta i Gminy Skaryszew, który został opracowany według z góry określonego porządku, a mianowicie: cele zawarte w katalogu tworzą układ hierarchiczny (im niższy poziom hierarchiczny tym większy stopień szczegółowości zapisu celów). Katalog składa się z trzech poziomów hierarchicznych: Poziom I - MISJA ROZWOJU (GENERALNY CEL KIERUNKOWY), wyrażająca syntetyczną deklarację intencji Władz Miasta i Gminy Skaryszew, jaka stoi u podstaw formułowania STRATEGII. Określa ona zasadnicze kierunki jej dalszego rozwoju, czyli wskazuje „do czego zmierzamy”. Umożliwia ona skoncentrowanie wysiłków planistycznych i realizacyjnych na określonej wiązce celów i zadań realizacyjnych. Tak więc, misja rozwoju (generalny cel kierunkowy) to zestaw względnie trwałych dążeń władz Gminy, na które powinny być przede wszystkim zorientowane działania realizacyjne.

Poziom II - CELE STRATEGICZNE, będące konkretyzacją misji rozwoju (generalnego celu kierunkowego). Wskazują one priorytetowe obszary (dziedziny) zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców Gminy.

Poziom III - CELE OPERACYJNE, będące konkretyzacją celów strategicznych. Są one formułowane jako cele funkcjonalne, tzn. wyrażające pożądane potrzeby, które powinny być zaspokojone w określonym horyzoncie czasu, czyli do 2020 roku. Do każdego celu operacyjnego zostały przyporządkowane kierunki działań (planowane przedsięwzięcia).

Formułując cele rozwoju Miasta i Gminy Skaryszew wzięto pod uwagę:

- korzystne położenie Gminy w bliskim Radomia, w korytarzu drogowym o znaczeniu krajowym i międzynarodowym (drogi krajowe Nr 7, Nr 9 i Nr 12),
- walory i zasoby środowiska przyrodniczego (wysoka lesistość, stosunkowo czyste środowisko),
- wyniki analizy uwarunkowań rozwoju, zwłaszcza zagrożeń tkwiących w otoczeniu oraz słabych stron Gminy,
- główne problemy rozwojowe wymagające podjęcia działań naprawczych,
- konieczność tworzenia warunków (podstaw) dla zaspokajania różnorodnych potrzeb społecznych i gospodarczych w przyszłości, czyli tworzenia nowych impulsów (możliwości) rozwojowych Gminy, aby następował stały wzrost jej atrakcyjności inwestycyjnej, osadniczej i turystycznej,

Przy formułowaniu celów rozwoju Miasta i Gminy Skaryszew uwzględniono także konieczność aktywnego pozyskiwania środków finansowych (dotacji) z funduszy pomocowych Unii Europejskiej na współfinansowanie planowanych przedsięwzięć. Stąd też cele rozwoju, a także kierunki działań (planowane przedsięwzięcia) Miasta i Gminy Skaryszew są spójne z ustaleniami zawartymi w następujących dokumentach programowych i strategicznych:

- Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015,
- Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie (Narodowa Strategia Spójności),

- Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013,
- Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki,
- Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2020 roku (aktualizacja),
- Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013,
- Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego,
- Strategii Rozwoju Powiatu Radomskiego - projekt,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Skaryszew,
- Planie Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Skaryszew,

2. Misja rozwoju (generalny cel kierunkowy) i cele strategiczne

U podstaw formułowania misji rozwoju (generalnego celu kierunkowego) i strategicznych celów rozwoju Gminy Skaryszew leży przekonanie jej Władz, że ma ona potencjalne szanse stania się w przyszłości:

Gminą harmonijnie łączącą troskę o jak najlepszy stan środowiska przyrodniczego z postępowaniem cywilizacyjnym, w tym kompleksowe rozwiązanie problemu zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzania i oczyszczenia ścieków.

Gminą umacniającą poczucie więzi społecznych i tożsamości lokalnej oraz „lokalny patriotyzm” jej mieszkańców, wspierającą inicjatywy obywatelskie, zachęcającą do aktywności społecznej i partycypacji w realizacji różnego typu przedsięwzięć dla dobra i pomyślności mieszkańców i wzrostu jej rangi w otoczeniu.

Gminą współpracującą z organizacjami pozarządowymi, wolontariuszami i przedsiębiorcami funkcjonującymi na jej terenie przy rozwiązywaniu wspólnych problemów dla dobra i pomyślności jej mieszkańców.

Gminą coraz bardziej atrakcyjną do zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej, a także spędzania czasu wolnego przez przyjezdnych (turystyka, rekreacja i wypoczynek).

Gminą zapewniającą jak najlepszą jakość świadczonych usług społecznych (oświata, pomoc społeczna, ochrona zdrowia, kultura, sport i rekreacja, mieszkalnictwo komunalne) oraz troszczącą się o jak najlepszy stan bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Gminą posiadającą sprawne powiązania komunikacją drogową z otoczeniem, w tym zwłaszcza z Warszawą, a także zmodernizowany wewnętrzny układ drogowy wraz z urządzeniami zapewniającymi maksymalne bezpieczeństwo pieszych, rowerzystów i kierowców.

Gminą prowadzącą aktywną promocję swych walorów, aktywnie współpracującą z władzami powiatu radomskiego i poszczególnych gmin wchodzących w jego skład oraz władzami samorządowymi województwa mazowieckiego przy rozwiązywaniu wspólnych problemów .

Biorąc powyższe pod uwagę, sformułowano misję rozwoju (generalny cel kierunkowy) i strategiczne cele rozwoju Miasta i Gminy Skaryszew:

Misja rozwoju (generalny cel kierunkowy):

MIASTO I GMINA SKARYSZEW TWORZY JAK NAJLEPSZE WARUNKI DO ZAMIESZKANIA, PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ I ROZWOJU TURYSTYKI, ZGODNIE Z ZASADĄ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Strategiczne cele rozwoju (cele są względem siebie równorzędne):

Rozwój infrastruktury technicznej

Rozwój lokalnej gospodarki, w tym rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego oraz powstawania pozarolniczych miejsc pracy a także rozwój funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych

Rozwój infrastruktury społecznej oraz integracja i aktywizacja mieszkańców

Ochrona zasobów i poprawa stanu środowiska przyrodniczego

CZEŚĆ V

PLANOWANE DZIAŁANIA REALIZACYJNE MIASTA I GMINY SKARYSZEW

PLANOWANE DZIAŁANIA REALIZACYJNE służą osiągnięciu misji rozwoju (generalnego celu kierunkowego) i poszczególnych strategicznych celów rozwoju Gminy Skaryszew w postaci:

- po pierwsze - zestawu CELÓW OPERACYJNYCH, określających poszczególne problemy, jakie powinny być rozwiązane, aby zrealizować zdefiniowane cele strategiczne,
- po drugie - zestawu KIERUNKÓW DZIAŁAŃ, określających planowane przedsięwzięcia, które winny być zrealizowane w ramach poszczególnych celów operacyjnych - określają one sposoby osiągnięcia przyjętych celów rozwoju (generalnego celu kierunkowego i celów strategicznych).

Z punktu widzenia kompetencyjnego PLANOWANE DZIAŁANIA REALIZACYJNE można podzielić na ZADANIA WŁASNE, za realizację których są odpowiedzialne z mocy prawa Władze Miasta i Gminy Skaryszew oraz POZOSTAŁE ZADANIA, za realizację których odpowiedzialne są inne podmioty decyzyjne (np. władze powiatu radomskiego, władze województwa mazowieckiego, administracja rządowa, spółki skarbu państwa).

W przypadku zadań wykraczających poza ustawowe kompetencje Władz Miasta i Gminy Skaryszew, ich rola będzie koncentrowała się na:

- prowadzeniu działań inspirujących, stymulujących i wspierających realizację określonych zadań,
- współpracy oraz pomocy organizacyjnej i kadrowej przy realizacji określonych zadań,
- współfinansowaniu określonych zadań,
- wpływaniu na stosowne podmioty decyzyjne i monitorowaniu ich, aby zrealizowały one zadania przypisane im z mocy prawa.

Należy zaznaczyć, że podstawowym czynnikiem ograniczającym skalę i tempo rozwiązywania problemów społeczno-gospodarczych i ekologiczno-przestrzennych, występujących obecnie na terenie Gminy Skaryszew jest niestety niedobór środków finansowych, zarówno w jej budżecie, jak i w budżecie państwa, województwa mazowieckiego i powiatu radomskiego w stosunku do występujących potrzeb. Ograniczone są także możliwości korzystania ze środków pomocowych Unii Europejskiej (wielkość środków finansowych przyznanych Polsce, a także wymagany jest wkład własny).

Biorąc powyższe pod uwagę, sformułowano następujące PLANOWANE DZIAŁANIA REALIZACYJNE Gminy Skaryszew:

1. Cele operacyjne i kierunki działań

Cel strategiczny Miasta i Gminy Skaryszew: Rozwój infrastruktury technicznej

<p>Cel operacyjny: Budowa urządzeń zaopatrzenia w wodę</p>
<i>Kierunki działań</i>
Poprawa jakości wody poprzez budowę oraz modernizację ujęć i stacji uzdatniania wody.
Likwidacja niedoborów w zakresie sieci wodociągowej.
<p>Cel operacyjny: Budowa urządzeń do odprowadzania i oczyszczania ścieków</p>
<i>Kierunki działań</i>
Rozbudowa systemu kanalizacji oraz oczyszczalni ścieków.
Likwidacja niedoborów w zakresie sieci kanalizacji sanitarnej.
Budowa kanalizacji deszczowej na terenach zurbanizowanych.
<p>Cel operacyjny: Uporządkowanie gospodarki odpadami</p>
<i>Kierunki działań</i>
Budowa zintegrowanego systemu gospodarki odpadami.
Prowadzenie akcji edukacyjnej wśród mieszkańców Gminy na temat selektywnej zbiórki odpadów stałych „u źródła” i w wyznaczonych punktach oraz negatywnych konsekwencji dla środowiska przyrodniczego z niewłaściwego ich składowania.
Opracowanie i systematyczne realizowanie programu bezpiecznego usuwania azbestu.
Współpraca z gminami sąsiednimi, władzami powiatu radomskiego i województwa mazowieckiego w zakresie zorganizowanego systemu gromadzenia, recyklingu, bezpiecznego utylizowania i składowania odpadów komunalnych zgodnego z wymogami Unii Europejskiej.

Cel operacyjny:**Stymulowanie i wspieranie ponadgminnych inwestycji drogowych***Kierunki działań*

Modernizacja drogi krajowej Nr 9 i Nr 12 wraz z budową urządzeń zapewniających wzrost bezpieczeństwa ruchu drogowego i ograniczających jego negatywne oddziaływanie na tereny mieszkaniowe.

Modernizacja drogi wojewódzkiej Nr 733 i powiatowych wraz z budową urządzeń zapewniających wzrost bezpieczeństwa ruchu pieszych, rowerzystów i samochodów.

Cel operacyjny:**Rozbudowa i modernizacja dróg gminnych i rozwój transportu publicznego***Kierunki działań*

Budowa nowych i modernizacja istniejących dróg gminnych, w tym w pierwszej kolejności dróg zbiorczych (strategicznych).

Budowa i modernizacja urządzeń infrastrukturalnych zapewniających poprawę bezpieczeństwa ruchu samochodowego i pieszych - chodniki, utwardzone pobocza, oświetlenie uliczne, ścieżki rowerowe, sygnalizacja świetlna, przejścia dla pieszych, „spowalniacze ruchu”, znaki drogowe (pionowe i poziome).

Zapewnienie poszczególnym miejscowościom powiązań transportem publicznym - utworzenie lokalnej komunikacji autobusowej oraz poprawa powiązań Gminy z otoczeniem – szczególnie poza ciągami drogi krajowej i wojewódzkiej.

Cel operacyjny:**Zapewnienie mieszkańcom i podmiotom gospodarczym dostaw energii elektrycznej zgodnie z ich potrzebami***Kierunki działań*

Modernizacja istniejących linii SN 15 kV na terenie Gminy.

Rozbudowa sieci transformatorów.

Rozbudowa sieci elektroenergetycznych na terenie Gminy.

**Cel strategiczny Miasta i Gminy Skaryszew:
Rozwój lokalnej gospodarki, w tym rolnictwa i przetwórstwa rolno -
spożywczego oraz powstawania pozarolniczych miejsc pracy a także rozwój
funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych**

Cel operacyjny:

Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości

Kierunki działań

Wspomaganie przedsiębiorczości poprzez współdziałanie Władz Gminy z agencjami i fundacjami rozwoju lokalnego oraz lokalnymi przedsiębiorcami.

Pomoc administracji gminnej w sprawnym załatwianiu wszelkich spraw związanych z uruchomieniem działalności gospodarczej.

Wspieranie przestawienia się gospodarstw rolnych na produkcję metodami ekologicznymi, tzw. rolnictwo ekologiczne a także wspieranie produkcji odnawialnych źródeł energii.

Sukcesywne uzbrajanie terenów pod nowe budownictwo mieszkaniowe i nową działalność gospodarczą.

Cel operacyjny:

Rozwój turystyki, rekreacji i wypoczynku

Kierunki działań

Promocja walorów turystycznych, rekreacyjno-wypoczynkowych w powiązaniu rewitalizacją obszaru Gminy. Utworzenie spójnego systemu informacji turystycznej (wspólnie z przedsiębiorcami).

Wspieranie rozwoju bazy noclegowej i gastronomicznej w Gminie.

Właściwe oznakowanie miejsc atrakcyjnych turystycznie.

Wspieranie tworzenia gospodarstw agroturystycznych. Zorganizowanie cyklu szkoleń dla rolników zainteresowanych prowadzeniem gospodarstw agroturystycznych.

Rekreacja, turystyka sobotnio-niedzielna

Cel operacyjny:

Promocja walorów i zasobów Gminy

Kierunki działań

Opracowanie i realizacja kompleksowego programu promocji Gminy, skierowanego do potencjalnych mieszkańców, przedsiębiorców i turystów.

Utworzenie banku danych o nieruchomościach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, produkcyjną, usługową i turystyczną.

Stworzenie kalendarza cyklicznych imprez lokalnych i organizacja imprez kulturalnych, sportowych i turystycznych umożliwiających napływ turystów i integrację mieszkańców.

**Cel strategiczny Miasta i Gminy Skaryszew:
Rozwój infrastruktury społecznej oraz integracja i aktywizacja mieszkańców**

Cel operacyjny:

Doskonalenie jakości kształcenia i wychowania oraz stała poprawa standardu bazy materialnej w gminnych placówkach oświatowych

Kierunki działań

Zapewnienie powszechnej opieki przedszkolnej dla dzieci w wieku 3-5 lat.

Stale doskonalenie programów nauczania w szkołach gminnych oraz podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez kadrę pedagogiczną.

Modernizacja gminnej bazy oświatowej, w tym sportowej.

Stworzenie programu wsparcia edukacji szkolnej uczniów potrzebujących pomocy oraz promowania i wspierania rozwoju uczniów uzdolnionych.

Stale wsparcie dla rozwoju sportu szkolnego.

Cel operacyjny:

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej

Kierunki działań

Systematyczne działania w zakresie profilaktyki uzależnień i edukacji rodzin dotkniętych tym problemem.

Aktywizowanie i wspieranie bezrobotnych w poszukiwaniu pracy. Upowszechnianie informacji o kursach doszkalających organizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy. Organizowanie lokalnych „gield pracy”.

Utworzenie wolontariatu przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, przy współdziałaniu parafii i organizacji pozarządowych - pomoc osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Tworzenie systemu pomocy sąsiedzkiej dla osób potrzebujących.

Likwidacja barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych, w tym w gminnych placówkach oświatowych.

Realizacja programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Cel operacyjny:

Rozwój działalności i bazy kulturalnej

Kierunki działań

Wyposażenie i udostępnienie świetlic wiejskich dla potrzeb działalności kulturalnej.

Wspieranie wszelkich form działalności kulturalnej mieszkańców, stowarzyszeń i zespołów.

Cel operacyjny:

Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego

Kierunki działań

Wspieranie działań na rzecz coraz lepszego współdziałania Policji, rad sołeckich i zarządów osiedli oraz mieszkańców na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa publicznego.

Zakupy sprzętu i wyposażenia dla potrzeb Komisariatu Policji i Ochotniczych Straży Pożarnych.

Poprawa stanu etatowego Komisariatu Policji w Skaryszewie.

Cel operacyjny:

Stąła poprawa opieki zdrowotnej mieszkańców

Kierunki działań

Poprawa dostępu mieszkańców do opieki medycznej (lekarzy i lekarzy specjalistów).

Promocja zdrowia i zdrowego stylu życia.

Cel operacyjny:

Organizacyjne i finansowe wsparcie działań na rzecz integracji i aktywizacji mieszkańców

Kierunki działań

Integracja i konsolidacja mieszkańców wokół działań na rzecz realizacji ustaleń STRATEGII.

Prowadzenie cyklicznych szkoleń oraz doradztwa w zakresie tworzenia inicjatyw obywatelskich.

Zorganizowanie internetowej „gieldy” inicjatyw społeczno-gospodarczych jako formy aktywizacji oraz integracji mieszkańców, organizacji i instytucji na rzecz rozwiązywania wspólnych problemów lokalnych.

Rozbudowa nowoczesnej infrastruktury informatycznej, jako płaszczyzny komunikacji mieszkańców z Władzami Gminy.

Utworzenie płaszczyzny dialogu i współpracy Władz Gminy z podmiotami gospodarczymi.

Partnerska współpraca Władz Gminy z organizacjami pozarządowymi.

Zorganizowanie przy Urzędzie Gminy punktu wspierania organizacji pozarządowych lub w zakresie organizacyjno-prawnym, rachunkowo-księgowym oraz pozyskiwania środków finansowych na działalność statutową.

Organizowanie cyklicznych imprez o charakterze integracyjnym.

Cel operacyjny:

Doskonalenie jakości pracy Urzędu Gminy

Kierunki działań

Dostosowanie struktur organizacyjnych Urzędu Gminy do zasad i wymogów zarządzania strategicznego.

Wybranie i wdrożenie zintegrowanego systemu informatycznego, w tym systemu informacji przestrzennej.

Wybranie i wdrożenie nowoczesnego systemu obiegu dokumentów, w tym elektronicznego systemu usług dla mieszkańców.

Zakupy inwestycyjne Urzędu Gminy, w tym stała modernizacja sprzętu i oprogramowania komputerowego.

Budowa sieci teleinformatycznej na terenie Gminy.

Cel strategiczny Miasta i Gminy Skaryszew:

Ochrona zasobów i poprawa stanu środowiska przyrodniczego

Cel operacyjny:

Systematyczne prowadzenie edukacji ekologicznej i promocji proekologicznego stylu życia wśród mieszkańców

Kierunki działań

Upowszechnianie rzetelnej wiedzy o stanie środowiska przyrodniczego Gminy, jego walorach, zasobach i głównych zagrożeniach.

Systematyczna edukacja ekologiczna mieszkańców, w tym dzieci i młodzieży w szkołach - kształtowanie proekologicznych postaw mieszkańców Gminy.

Integracja społeczności lokalnej wokół programu poprawy stanu środowiska przyrodniczego oraz utworzenie lokalnego lobby na rzecz jego skutecznej realizacji.

Systematyczne dofinansowywanie programów i akcji proekologicznych.

Cel operacyjny:**Pełna ochrona walorów i zasobów środowiska przyrodniczego***Kierunki działań*

Ochrona przed zabudową i dewastacją terenów cennych przyrodniczo oraz zapewnienie prawidłowego funkcjonowania istniejących ekosystemów.

Zachowanie istniejącego układu wód powierzchniowych i ich ochrona przed zanieczyszczeniami a szczególnie przed wprowadzaniem nieoczyszczonych ścieków.

Organizowanie i wspieranie działań w zakresie ograniczania uciążliwości zanieczyszczeń i hałasu występujących wzdłuż dróg kołowych o dużym natężeniu ruchu (m.in. wprowadzenie pasów zieleni izolacyjnej, wałów ziemnych, ekranów dźwiękochłonnych).

Wspieranie działań prowadzących do redukcji tzw. „niskiej emisji” zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego i oszczędzania energii - modernizacja lokalnych kotłowni, pełna gazyfikacja Gminy i promocja gazu jako nośnika energii cieplnej, termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej i domów mieszkalnych. Upowszechnianie wykorzystania odnawialnych źródeł energii (energia słoneczna, biomasa).

Rozwiązanie problemu wymiany pokryć dachowych zawierających azbest.

Wzmocnienie egzekwowania istniejących regulacji prawnych w zakresie ochrony środowiska wśród mieszkańców i podmiotów gospodarczych.

Poprawa estetyki i czystości w Gminie.

Zagospodarowywanie obszaru Gminy bez naruszania cennych ekosystemów - konieczność określenia granic ekspansji urbanizacyjnej i kontrola tego procesu.

Ograniczanie rozpraszania zabudowy mieszkaniowej poprzez przyjęcie zasady dogęszczania istniejących jednostek osadniczych. Preferowanie rozwoju osadnictwa na terenach wyposażonych w infrastrukturę techniczną.

Rozwijanie stałej współpracy z sąsiednimi gminami, powiatem radomskim i poszczególnymi gminami wchodzącymi w jego skład oraz innymi podmiotami na rzecz ochrony środowiska.

Budowa oczyszczalni ścieków i poprawa jakości wody pitnej.

2. Priorytetowe kierunki działań

STRATEGIA określa zestaw celów strategicznych oraz celów operacyjnych i kierunków działań (planowanych przedsięwzięć) na cały okres jej obowiązywania, tj. do 2020 roku. Należy podkreślić, że w najbliższych kilku latach nie należy spodziewać się radykalnego wzrostu dochodów budżetu Gminy Skaryszew. Nie można też co liczyć na znaczny wzrost

środków finansowych przekazywanych z budżetu państwa. Realną szansą na pozyskanie dodatkowych środków są fundusze pomocowe Unii Europejskiej. Jednak nie jest to „pieniądz łatwy do pozyskania”. Trzeba bowiem spełnić szereg wymogów formalnych i merytorycznych, a także mieć zabezpieczony udział własny w kosztach danej inwestycji.

W tej sytuacji, Władze Miasta i Gminy Skaryszew będą, w początkowym okresie, zmuszone koncentrować swoje działania na likwidacji elementarnych braków w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej warunkującej poprawę poziomu życia mieszkańców, funkcjonowania podmiotów gospodarczych i stanu środowiska przyrodniczego oraz rozwoju turystyki, rekreacji i wypoczynku. Takie postępowanie jest wyrazem:

- realnej oceny szans i zagrożeń rozwojowych, tkwiących w otoczeniu Gminy (uwarunkowania gospodarcze, prawne i finansowe funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego, sytuację budżetową państwa, możliwości skorzystania z funduszy pomocowych Unii Europejskiej),
- realnej oceny silnych i słabych stron Gminy, a zwłaszcza obecnej i przewidywanej sytuacji finansowej budżetu oraz wynikających z niej możliwości inwestycyjnych.

W związku z tym należy w najbliższych latach skoncentrować się na realizacji takich priorytetów, które z punktu widzenia zaspokojenia zbiorowych potrzeb mieszkańców Miasta i Gminy Skaryszew, będą miały strategiczne znaczenie i zarazem mają szansę na pozyskanie środków pomocowych Unii Europejskiej na współfinansowanie ich realizacji. Chodzi tu przede wszystkim o likwidację najbardziej dokuczliwych dla mieszkańców niedoborów ilościowych i jakościowych w sferze infrastruktury technicznej (gospodarka wodno-ściekowa, drogi gminne, gospodarka odpadami komunalnymi) i infrastruktury społecznej.

Takie podejście jest więc rozwiązaniem kompromisowym między występującymi zbiorowymi potrzebami mieszkańców Miasta i Gminy Skaryszew a możliwościami sfinansowania ich realizacji zarówno ze środków własnych (budżet), jak i zewnętrznych, w tym z funduszy pomocowych Unii Europejskiej.

Biorąc powyższe pod uwagę, Władze Miasta i Gminy Skaryszew określają priorytetowe kierunki działań (planowanych przedsięwzięć), które z punktu widzenia zaspokojenia zbiorowych potrzeb mieszkańców będą miały strategiczne znaczenie i zarazem mają realne szanse na pozyskanie środków pomocowych Unii Europejskiej na współfinansowanie ich realizacji. Do priorytetów zaliczono przede wszystkim te kierunki działań (planowane przedsięwzięcia), których realizacja sprzyjać będzie:

Likwidacji niedoborów w infrastrukturze technicznej - sieć wodociągowa, sieć kanalizacyjna, oczyszczalnie ścieków, kanalizacja deszczowa, gospodarka odpadami.

Poprawie standardu obsługi komunikacyjnej - budowa i modernizacja dróg powiatowych i gminnych wraz z chodnikami, utwardzonymi poboczami, energooszczędnym oświetleniem ulicznym, ścieżkami rowerowymi, a także urządzeniami służącymi poprawie bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz rozwój transportu publicznego wewnątrzgminnego i w relacji z otoczeniem.

Zabezpieczeniu pomocy społecznej dla osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

Budowie sieci teleinformacyjnej na terenie Gminy.

Ponadto, należy spowodować, aby jak najszybciej nastąpiła rozbudowa i modernizacja systemu elektroenergetycznego, bowiem w przeciwnym razie będzie to w coraz większym stopniu przyczyną zahamowania procesów rozwojowych Miasta i Gminy Skaryszew, a zwłaszcza lokalnej gospodarki.

Oczywiście, w miarę poprawy ogólnej sytuacji gospodarczej i stanu finansów publicznych w kraju, a także sytuacji finansowej budżetu Miasta i Gminy Skaryszew zakres realizacji celów operacyjnych i kierunków działań (planowanych przedsięwzięć) będzie ulegał zwiększeniu.

3. Uwarunkowania realizacyjne

Realizacja ustaleń STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU MIASTA I GMINY SKARYSZEW DO 2020 ROKU będzie przebiegała zgodnie z obowiązującymi regulacjami prawnymi i zakresem kompetencji Gminy (zadania własne) oraz innych podmiotów odpowiedzialnych za realizację zadań na jej terenie (zadania nie leżące w kompetencjach Gminy). Skuteczna realizacja ustaleń zawartych w STRATEGII zależna będzie od dwojakiego rodzaju uwarunkowań:

1. ZEWNĘTRZNYCH, tkwiących w otoczeniu (międzynarodowym, w tym w Unii Europejskiej, krajowym i wojewódzkim), na które Władze Gminy Skaryszew nie mają praktycznie żadnego wpływu. Otoczenie jest bardzo zmienne i dynamicznie przekształcające się, zaś zdarzenia i procesy w nim zachodzące są w wielu przypadkach trudno przewidywalne (np. podstawy prawno-finansowe funkcjonowania samorządu terytorialnego, koniunktura gospodarcza w kraju i zagranicą, zasobność budżetu państwa, dyrektywy i zalecenia Unii Europejskiej, itp.). Uwarunkowania zewnętrzne mogą więc być bądź czynnikami stymulującymi, bądź ograniczającymi skuteczność realizacji ustaleń STRATEGII. Niestety trudno jest przewidzieć, jaki będzie bilans tych oddziaływań - czy korzystny, czy też niekorzystny dla Gminy. Szczególnie należy zwracać uwagę na możliwe do wystąpienia zagrożenia utrudniające osiągnięcie zamierzonych celów rozwoju Miasta i Gminy Skaryszew. Do podstawowych z nich zaliczyć należy:

- RYZYKO INSTYTUCJONALNO-PRAWNE związane jest z wprowadzeniem zmian regulacji prawnych, finansowych i podatkowych skutkujących negatywnym wpływem na poziom dochodów gmin, bądź też dodatkowymi zadaniami nałożonymi na gminy bez odpowiedniego zabezpieczenia środków finansowych z budżetu państwa na ich realizację - w efekcie Władze Gminy będą zmuszone zwiększyć nakłady na wydatki bieżące kosztem nakładów na inwestycje, trzeba także będzie ograniczać zakres realizacji ustaleń STRATEGII,
- RYZYKO NIESTABILNOŚCI GOSPODARCZEJ związane jest z pogorszeniem się sytuacji gospodarczej kraju, wzrostem inflacji i oprocentowania kredytów bankowych oraz rozmiarów bezrobocia - w rezultacie zmniejszą się dochody budżetu Gminy i wzrosną obciążenia z tytułu spłat kredytów (rat kapitałowych i odsetek),

- RYZYKO BRAKU ZAKŁADANYCH ZEWNĘTRZNYCH ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA - związane jest przede wszystkim ze środkami pomocowymi Unii Europejskiej, których - mimo spełnienia wszelkich wymogów formalnych i merytorycznych - Gmina Skaryszew może nie otrzymać - w rezultacie trzeba będzie ograniczać zakres realizacji ustaleń STRATEGII.
- RYZYKO NIE WYKONANIA ZADAŃ LEŻĄCYCH W KOMPETENCJI ZEWNĘTRZNYCH PODMIOTÓW DECYZYJNYCH, a których realizacja jest niezbędna dla poprawy warunków życia mieszkańców i funkcjonowania podmiotów gospodarczych w Gminie Skaryszew. W tej sytuacji Władze Gminy mogą wpływać na stosowne podmioty decyzyjne i monitować je, aby zrealizowały one zadania przypisane im z mocy prawa lub też współfinansować realizację określonych zadań (jeśli jest to zgodne z przepisami prawa) oraz udzielać pomocy organizacyjnej i kadrowej.

2. WEWNĘTRZNYCH, na które Władze Miasta i Gminy Skaryszew mają bezpośredni wpływ. Generalnie rzecz biorąc, skuteczna realizacja ustaleń STRATEGII wymagać będzie aktywnych, systematycznych oraz skoordynowanych działań obecnych i przyszłych Władz Gminy Skaryszew, pracowników Urzędu Miasta i Gminy, gminnych jednostek organizacyjnych, sołtysów i rad sołeckich, rad i zarządów osiedli na rzecz urzeczywistnienia ustaleń STRATEGII. W wielu przypadkach będą to działania pionierskie, często rozłożone na wiele lat, trudne i skomplikowane, zwłaszcza jeśli chodzi o zmianę mentalności, postaw i systemu wartości mieszkańców, czy zaktywizowanie i zintegrowanie społeczności lokalnej na rzecz wspólnego rozwiązywania problemów, zgodnie z powiedzeniem: „jeśli sami sobie nie pomożemy, to nikt nam nie pomoże”.

Do podstawowych uwarunkowań wewnętrznych na rzecz skutecznej realizacji ustaleń Strategii (wewnętrzne uwarunkowania realizacyjne) zaliczyć należy:

4. Doskonalenie jakości pracy Urzędu Miasta i Gminy Skaryszew

Działania w tym względzie winny być skierowane zarówno w stosunku do normalnego, rutynowego działania administracyjnego, które musi odpowiadać oczekiwaniom mieszkańców oraz podmiotów gospodarczych, jak i działań związanych z realizacją ustaleń strategicznych. Muszą one charakteryzować się brakiem rutynowości i biurokratyzmu, co wymaga pozytywnego nastawienia ze strony wszystkich pracowników Urzędu i krótkich terminów przy załatwianiu wszelkich spraw interesantów.

Niezbędne jest także stworzenie systemu informacji o zjawiskach i procesach dokonujących się na terenie Gminy, przez który należy rozumieć zintegrowany zespół ludzi, środków oraz metod (programów) zbierania, przechowywania, przetwarzania, aktualizowania niezbędnych danych potrzebnych Władzom Miasta i Gminy Skaryszew do podejmowania decyzji dotyczących aktualizowania, modyfikowania, monitorowania i kontroli oraz oceny efektów realizacji ustaleń STRATEGII. Przy organizowaniu systemu muszą być spełnione następujące warunki:

- dostarczanie informacji kompleksowych oraz aktualnych w celu ich skutecznego i efektywnego wykorzystania,

- umożliwienie stałego monitorowania stanu istniejącego, silnych i słabych stron Gminy, warunków życia mieszkańców, gospodarki lokalnej, stanu środowiska przyrodniczego i zagospodarowania przestrzennego, ochrony dziedzictwa kulturowego, itp.,
- zapewnienie wymiany informacji pomiędzy jednostkami organizacyjnymi Gminy oraz między kierownictwem a pracownikami,
- umożliwienie wczesnego rozpoznania nadchodzących zmian tkwiących w otoczeniu Gminy (szanse i zagrożenia rozwojowe),
- umożliwienie monitorowania oraz kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń Strategii.

Tak rozumiany system informacji musi obejmować poszczególne sfery funkcjonalne Gminy, tj. społeczną, gospodarczą, ekologiczną, przestrzenną, infrastrukturalną, inwestycyjną i finansową, wszystkie szczeble kierowania i poziomy decyzyjne, a także wzajemne relacje: Gmina Skaryszew i jej otoczenie.

5. Opracowanie planów realizacyjnych

Plany te stanowią uszczegółowienie zapisanych w Strategii kierunków działań (planowanych przedsięwzięć). Winny one zawierać:

- termin rozpoczęcia i zakończenia realizacji planowanego przedsięwzięcia (część z nich może mieć charakter ciągły, np. w zakresie bezpieczeństwa publicznego - w tej sytuacji nie określa się terminu jego zakończenia),
- etapy realizacji - w sytuacji jeśli jest to pożądane lub niezbędne z punktu widzenia jego specyfiki,
- określenie podmiotu odpowiedzialnego za jego wykonanie oraz podmiotów współpracujących lub współodpowiedzialnych,
- koszty finansowe, społeczne (w kategoriach korzyści lub niekorzyści dla mieszkańców lub ich części) i ekologiczne związane z jego realizacją,
- źródła finansowania (własne, zewnętrzne, w tym z Unii Europejskiej),
- spodziewane efekty z realizacji przedsięwzięcia dla mieszkańców, gospodarki lokalnej, ochrony środowiska przyrodniczego i zagospodarowania przestrzennego, finansów Gminy, itp.),
- lokalizacja przestrzenna (jeśli wiąże się z konkretnym miejscem w przestrzeni Gminy).

6. Opracowanie wieloletniego planu inwestycyjnego i finansowego

Wieloletni plan inwestycyjny stanowi podstawę do prowadzenia długookresowej polityki inwestycyjnej Miasta i Gminy Skaryszew. Zawiera on listę zadań inwestycyjnych w układzie priorytetowym (rankingowym) przewidzianych do realizacji wraz z zakresem rzeczowym i finansowym w rozbiciu na poszczególne lata. Innymi słowy, stanowi on zbiór wyselekcjonowanych, ocenionych i zaakceptowanych do realizacji - przez Władze Gminy - gminnych zadań inwestycyjnych w określonym horyzoncie czasu. Jego posiadanie przyczynia się do racjonalizacji wydatków inwestycyjnych. Z kolei, wieloletni plan finansowy stanowi podstawę do prowadzenia długookresowej polityki finansowej i jest narzędziem efektywnego zarządzania finansami Miasta i gminy Skaryszew. Oba wieloletnie plany stanowią „pomost” pomiędzy ustaleniami STRATEGII, a corocznymi budżetami Miasta i Gminy Skaryszew.

7. Proinwestycyjna polityka finansowa Władz Miasta i Gminy Skaryszew

Polityka ta winna zmierzać w pierwszym rzędzie do długookresowej maksymalizacji dochodów budżetowych, racjonalizacji wydatków bieżących oraz poprawy efektywności wykorzystania własnych środków inwestycyjnych. Głównym czynnikiem maksymalizacji dochodów budżetowych jest przede wszystkim trwały i dynamiczny rozwój gospodarczy, jako bazy dochodowej zarówno dla mieszkańców, jak i budżetu Gminy, a także lepsza ściągłość podatków i opłat lokalnych (w tym podatku od nieruchomości). Z kolei, racjonalizacja wydatków bieżących powinna zmierzać do minimalizacji kosztów zaspokajania potrzeb publicznych należących do zadań Gminy, przy zachowaniu określonego standardu świadczonych usług. Wymaga to prowadzenia stałego monitoringu bieżących kosztów utrzymania określonych obiektów, urządzeń i świadczenia usług. Dotyczy to szczególnie kosztów funkcjonowania oświaty gminnej. Natomiast poprawa efektywności wykorzystania środków inwestycyjnych wymaga konsekwentnego stosowania zasady racjonalnego gospodarowania, tj. „maksymalizacji efektów z wydatkowanych nakładów lub minimalizacji nakładów na uzyskanie założonego efektu”. Możliwość stosowania tej zasady występuje we wszystkich fazach procesu inwestycyjnego poczynając od koncepcji projektu inwestycyjnego poprzez jego przygotowanie, a następnie realizację. Najważniejszą sprawą jest maksymalne skracanie czasu procesu inwestycyjnego, co wymaga precyzyjnego jego zaplanowania. Ponadto, nie należy zbytnio rozbudowywać „frontu inwestycyjnego”, bowiem grozi to wydłużeniem się czasu trwania inwestycji, a w konsekwencji wzrostem ogólnych kosztów inwestycji.

Potencjalne możliwości zwiększenia środków finansowych na inwestycje gminne istnieją poprzez szersze korzystanie z zewnętrznych źródeł finansowania, w tym z preferencyjnych kredytów bankowych i środków pomocowych Unii Europejskiej, a także podejmowanie wspólnych przedsięwzięć w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego (tzw. PPP). Dzięki takim działaniom będzie można maksymalizować wielkość środków finansowych przeznaczanych na inwestycje gminne, które wynikają z ustaleń Strategii.

8. Partnerska współpraca Władz Miasta i Gminy Skaryszew z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami

Władze Miasta i Gminy Skaryszew winny poszukiwać partnerów społecznych chętnych do współpracy przy realizacji ustaleń STRATEGII. W tym celu będą one inicjować i koordynować partnerską współpracę z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi, lokalnymi środowiskami opiniotwórczymi i przedsiębiorcami funkcjonującymi na terenie Gminy. Efektem tej współpracy będzie niewątpliwie podniesienie efektywności wydatkowania środków finansowych z budżetu (środki publiczne), lepsze zaspokajanie zbiorowych potrzeb społecznych, umacnianie poczucia podmiotowości mieszkańców oraz uzyskanie możliwości wczesnego reagowania na problemy lokalne, a w konsekwencji wzrost jakości życia mieszkańców Gminy i poprawę warunków funkcjonowania podmiotów gospodarczych.

9. Współpraca Miasta i Gminy Skaryszew z innymi jednostkami samorządu terytorialnego

Część ustaleń zapisanych w STRATEGII może być realizowana wspólnie z powiatem radomskim, z sąsiednimi gminami oraz władzami samorządowymi województwa mazowieckiego. Wspólna realizacja przedsięwzięć przyczyniać się będzie do lepszego zaspokojenia potrzeb mieszkańców oraz racjonalizacji wydatkowania środków finansowych z budżetu Gminy. Takie podejście będzie również czynnikiem zwiększającym szanse na uzyskanie wsparcia finansowego ze źródeł zewnętrznych, w tym zwłaszcza środków pomocowych Unii Europejskiej. Ważne jest także nawiązywanie i rozwijanie partnerskiej współpracy z gminami zagranicznymi.

10. Działania promocyjne i informacyjne Miasta i Gminy Skaryszew

Promocja jest istotnym uwarunkowaniem skutecznej realizacji ustaleń strategicznych. Ma ona na celu wyrobienie pozytywnego wizerunku Miasta i Gminy Skaryszew u potencjalnych inwestorów, mieszkańców i turystów. Promocja musi być prowadzona w sposób aktywny i nie może zaniedbywać żadnych sposobności, tak w środkach masowej informacji, jak i podczas różnego rodzaju konferencji, targów, kontaktów z odpowiednimi agendami rządowymi, czy wreszcie bezpośrednich kontaktów z potencjalnymi inwestorami. Mają one na celu informowanie o postępach i trudnościach we wdrażaniu ustaleń STRATEGII. Działania informacyjne są natomiast niezbędnym narzędziem konsultacji społecznej. Stanowią dobrą podstawę nie tylko do społecznego poparcia ustaleń STRATEGII, ale do współdziałania w ich wdrażaniu. W myśl zasady, że „społeczność lokalna powinna być informowana o działaniach władz gminnych”, wdrażanie ustaleń STRATEGII zawsze musi mieć swoje odzwierciedlenie w planowej i stałej polityce informacyjnej Władz Gminy. Podstawowym celem działań informacyjnych i promocyjnych jest dotarcie do jak najszerszej grupy beneficjentów działań podejmowanych w ramach STRATEGII (obecnych oraz potencjalnych mieszkańców i przedsiębiorców oraz turystów, organizacji pozarządowych), a także podmiotów mogących być partnerami w realizacji jej ustaleń.

CZEŚĆ VI

SPÓJNOŚĆ USTALEŃ STRATEGII

Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

I PROGRAMOWYMI RZĄDU RP I WOJEWÓDZTWA

MAZOWIECKIEGO NA LATA 2007-2013

Z dniem wejścia Polski do Unii Europejskiej jednostki samorządu terytorialnego mają możliwość korzystania z funduszy pomocowych Unii Europejskiej (fundusze strukturalne i Fundusz Spójności) na współfinansowanie swoich zadań, w tym inwestycyjnych. Podstawowym zadaniem tych funduszy jest wspieranie restrukturyzacji i modernizacji gospodarek krajów Unii Europejskiej. Fundusze kierowane są do tych sektorów gospodarki i regionów, które bez pomocy finansowej nie są w stanie dorównać do średniego poziomu ekonomicznego w Unii Europejskiej.

Do pozyskania dofinansowania w ramach pomocy z funduszy Unii Europejskiej w latach 2007-2013 konieczne jest przygotowanie odpowiedniej dokumentacji. Jej zawartość będzie zależna od rodzaju projektu (zadania realizacyjnego) oraz funduszu, z którego będzie on współfinansowany. W przypadku projektów inwestycyjnych dokumentacja musi zawierać wnioski oraz w zależności od programu - studium wykonalności projektu (inwestycji) i raport o oddziaływaniu na środowisko. Dokumenty te będą następnie składane w odpowiedniej jednostce zarządzającej lub pośredniczącej w zależności od wybranego programu.

Jednak warunkiem wstępnym ubiegania się o dofinansowanie inwestycji gminnych przewidzianych do realizacji przez władze polskich gmin z funduszy pomocowych Unii Europejskiej jest zapewnienie spójności celów jej rozwoju i kierunków działań z zapisami zawartymi w dokumentach strategicznych rządu RP i województwa mazowieckiego na lata 2007-2013. Spójność tę prezentuje poniższe zestawienie:

Cel strategiczny Miasta i Gminy Skaryszew:

Rozwój infrastruktury technicznej

STRATEGIA ROZWOJU KRAJU 2007-2015

Priorytet 2: Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej.

NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013 NA RZECZ WZROSTU I

ZATRUDNIENIA (NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI)

Cel horyzontalny 3: Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski.

PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH NA LATA 2007-2013:

Cel: Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich oraz popieranie różnicowania działalności gospodarczej.

Oś 3 (priorytetowy kierunek wsparcia obszarów wiejskich UE): Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej.

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO DO 2020 ROKU

Kierunki działań:

4.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej i transportu w regionie, w tym lotnictwa cywilnego.

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO 2007-2013

Priorytet III: Regionalny system transportowy.

Cel główny: Poprawa spójności komunikacyjnej i przestrzennej województwa mazowieckiego oraz wspomaganie dyfuzji procesów rozwojowych z głównego ośrodka regionu - Warszawy oraz z ośrodków subregionalnych na pozostałe obszary województwa.

Kategorie interwencji:

23 - Drogi regionalne/lokalne.

Cel strategiczny Miasta i Gminy Skaryszew: Rozwój lokalnej gospodarki, w tym funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych

STRATEGIA ROZWOJU KRAJU 2007-2015

Priorytet 1: Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki.

Priorytet 3: Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości.

NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013 NA RZECZ WZROSTU I ZATRUDNIENIA (NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI)

Cel horyzontalny 4: Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług.

PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH NA LATA 2007-2013:

Cel: Poprawa konkurencyjności rolnictwa i leśnictwa przez wspieranie restrukturyzacji, rozwoju i innowacji.

Oś 1 (priorytetowy kierunek wsparcia obszarów wiejskich UE): Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego.

Cel: Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich oraz popieranie różnicowania działalności gospodarczej.

Oś 3 (priorytetowy kierunek wsparcia obszarów wiejskich UE): Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej.

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO DO 2020 ROKU

Kierunki działań:

2.1. Rozwój MŚP oraz wzrost ich innowacyjności i konkurencyjności.

5.2. Poprawa i promocja atrakcyjności inwestycyjnej w regionie.

5.3. Promocja i zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej regionu w oparciu o walory środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego.

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO 2007-2013

Priorytet VI: Wykorzystanie walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji.

Cel główny: Wzrost znaczenia turystyki jako czynnika stymulującego rozwój społeczno-gospodarczy regionu.

Kategorie interwencji:

24 - Ścieżki rowerowe,

55 - Promowanie walorów przyrodniczych,

56 - Ochrona i rewaloryzacja dziedzictwa przyrodniczego,

57 - Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych.

Cel strategiczny Miasta i Gminy Skaryszew: Rozwój infrastruktury społecznej oraz integracja i aktywizacja mieszkańców

STRATEGIA ROZWOJU KRAJU 2007-2015

Priorytet 2: Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej.

Priorytet 4: Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa.

NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013 NA RZECZ WZROSTU I ZATRUDNIENIA (NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI)

Cel horyzontalny 2: Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej.

Cel horyzontalny 3: Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski.

PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH NA LATA 2007-2013:

Cel: Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich oraz popieranie różnicowania działalności gospodarczej.

Oś 3 (priorytetowy kierunek wsparcia obszarów wiejskich UE): Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki.

Oś 4 (priorytetowy kierunek wsparcia obszarów wiejskich UE): LEADER - aktywizacja społeczności wiejskiej poprzez włączenie partnerów społecznych i gospodarczych do planowania i wdrażania lokalnych inicjatyw (realizowane jest to przez Lokalne Grupy Działania).

PROGRAM OPERACYJNY KAPITAŁ LUDZKI

Priorytet V: Dobre rządzenie

Cel Priorytetu:

1. Podniesienie potencjału administracji publicznej w obszarze stanowienia prawa oraz wzmocnienie zdolności administracji publicznej i wymiaru sprawiedliwości do świadczeń usług wysokiej jakości,
2. Wspieranie współpracy administracji publicznej i sektora pozarządowego w zakresie realizacji zadań publicznych.

Cel Priorytetu będzie realizowany m.in. poprzez: Wsparcie potencjału administracji samorządowej.

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO DO 2020 ROKU:

Kierunki działań:

- 1.1. Rozwój społeczeństwa informacyjnego i teleinformatyzacji.
- 1.2. Wzrost poziomu wykształcenia i poprawa jakości kadr.
- 1.4. Podniesienie standardów ochrony zdrowia i zmniejszenie różnic w dostępie do świadczeń społecznych.
- 1.6. Intensyfikacja działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.
- 1.7. Poprawa bezpieczeństwa publicznego.
- 4.4. Budowa i rozwój infrastruktury społecznej.
- 5.1. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego i integracji regionalnej.

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO 2007-2013

Priorytet II: Przyspieszenie e-Rozwoju Mazowsza.

Cel główny: Rozwój społeczeństwa informacyjnego poprzez wsparcie przedsięwzięć wynikających ze Strategii e-Rozwoju Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013.

Kategorie interwencji:

- 11 - Technologie informacyjne i komunikacyjne (dostęp, bezpieczeństwo, interoperacyjność, zapobieganie zagrożeniom, badania, innowacje, treści cyfrowe, itp.),
- 13 - Usługi i aplikacje dla obywateli (e-zdrowie, e-administracja, e-edukacja, e-integracja, itp.).

Priorytet VII: Tworzenie i poprawa warunków dla rozwoju kapitału ludzkiego.

Cel Główny: Poprawa dostępności i jakości infrastruktury o charakterze społecznym.

Kategorie interwencji:

- 75 - Infrastruktura oświaty,
- 76 - Infrastruktura ochrony zdrowia,
- 77 - Infrastruktura opiekuńczo-wychowawcza,
- 79 - Pozostała infrastruktura społeczna.

Cel strategiczny Miasta i Gminy Skaryszew: Ochrona zasobów i poprawa stanu środowiska przyrodniczego

STRATEGIA ROZWOJU KRAJU 2007-2015

Priorytet 2: Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej.

NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013 NA RZECZ WZROSTU I ZATRUDNIENIA (NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI)

Cel horyzontalny 3: Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski.

PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH NA LATA 2007-2013:

Cel: Poprawa stanu środowiska naturalnego i terenów wiejskich przez wspieranie gospodarki gruntami.

Oś 2 (priorytetowy kierunek wsparcia obszarów wiejskich UE): Poprawa stanu środowiska naturalnego i obszarów wiejskich.

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO DO 2020 ROKU

Kierunki działań:

4.5. Ochrona i rewitalizacja środowiska przyrodniczego dla zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju.

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO 2007-2013

Priorytet VI: Inwestycje w ochronę środowiska.

Cel główny: Poprawa stanu środowiska naturalnego województwa mazowieckiego.

Kategorie interwencji:

- 44 - Gospodarka odpadami komunalnymi,
- 48 - Zintegrowany system zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń,
- 50 - Rewitalizacja obszarów przemysłowych i rekultywacja skażonych gruntów,
- 51 - Promowanie bioróżnorodności i ochrony przyrody (w tym NATURA 2000),
- 53. Zapobieganie zagrożeniom (w tym opracowanie i wdrażanie planów i instrumentów zapobiegania i zarządzania zagrożeniami naturalnymi i technologicznymi),

54. Inne działania na rzecz ochrony środowiska i zapobieganie zagrożeniom.

Podsumowując należy stwierdzić, że zapisy celów rozwoju i kierunków działań Gminy Skaryszew są zgodne z zapisami wyżej wymienionych dokumentów strategicznych. Stanowi to wstępną merytoryczną podstawę do ubiegania się o środki pomocowe Unii Europejskiej na współfinansowanie zadań gminnych. Stanowi to również podstawę do nawiązywania i rozwoju współpracy w władzami samorządowymi województwa mazowieckiego, powiatu radomskiego i poszczególnych gmin, wchodzących w jego skład przy rozwiązywaniu wspólnych problemów.

CZĘŚĆ VII

MONITORING, KONTROLA I OCENA EFEKTÓW REALIZACJI USTALEŃ STRATEGII

Dla skutecznej i efektywnej realizacji ustaleń STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU MIASTA I GMINY SKARYSZEW DO 2020 ROKU niezbędne jest stworzenie systemu stałego monitorowania, kontroli i oceny efektów realizacji jej ustaleń (celów rozwoju i kierunków działań). Jednocześnie system ten może być wykorzystywany do ciągłego śledzenia zdarzeń, tendencji i procesów zachodzących w otoczeniu Gminy, jak i wewnątrz niej, które mogą wywierać pozytywny lub negatywny wpływ na osiągnięcie przyjętych celów rozwoju. Budowa systemu monitoringu i kontroli służy do wykrywania:

- istniejących, bądź możliwych tendencji i zdarzeń powodujących zakłócenia w wykonywaniu decyzji wynikających z przyjętych ustaleń STRATEGII,
- negatywnych konsekwencji tychże decyzji dla jakości życia mieszkańców i warunków funkcjonowania podmiotów gospodarczych oraz stanu środowiska przyrodniczego i zagospodarowania przestrzeni,
- stopnia rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i kierunkami działań a ich wykonaniem.

Monitoring i kontrola realizacji ustaleń STRATEGII służy więc rozwiązywaniu problemów, gdyż nastawione są one na ich wykrywanie oraz zapobieganie ich skutkom. Pozwala to na zwiększenie zdolności Władz Gminy do szybkiej i skutecznej reakcji na zmiany zachodzące zarówno w otoczeniu, jak i wewnątrz niej.

1. Monitoring i kontrola realizacji

Monitoring jest procesem systematycznego zbierania i analizowania ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażania ustaleń STRATEGII. Stanowi on narzędzie wspomagające procesy zarządzania gminą, podejmowania decyzji rozwojowych i przewidywania ewentualnych zagrożeń realizacyjnych. Istotą procesu monitoringu i kontroli jest stwierdzenie, czy wynik naszego działania (efekt końcowy) jest zgodny z zamierzeniami (cele i kierunki działań) oraz czy wszystkie czynności i środki zastosowane w działaniu były potrzebne do osiągnięcia zamierzonego stanu. Jest to ciągły proces, który składa się z trzech współzależnych faz, z zachowaniem poniższej sekwencji:

Faza 1 - MONITORING STANU. Jego efektem jest permanentna diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Skaryszew, dokonywana w poszczególnych dziedzinach i przekrojach. Warunkiem jego przeprowadzenia jest dostępność w miarę kompletnych danych źródłowych,

w tym wskaźników statystycznych najbardziej charakterystycznych dla wybranych zjawisk ze sfery społeczno-gospodarczej. Monitoring stanu należy prowadzić w sposób permanentny.

Faza 2 - MONITORING DZIAŁAŃ. Jest to pośrednia faza procesu monitoringu STRATEGII. Polega na ewidencjonowaniu planowanych, podejmowanych i zrealizowanych kierunków działań w celu ich późniejszej analizy ilościowo-jakościowej. Monitoring działań należy prowadzić w sposób permanentny.

Faza 3 - MONITORING REALIZACJI CELÓW. Jest ściśle związany z zasadą oceny ex post. Jego istotą jest wyciąganie wniosków z tego:

- co zostało, a co nie zostało zrobione,
- określenie przyczyn tego stanu rzeczy,
- modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładane cele (operacyjne i strategiczne).

Ma on więc na celu systematyczne analizowanie stanu zaawansowania realizacji poszczególnych kierunków działań i ich zgodności ze sformułowanymi celami. W ocenie tej należy przyjąć za podstawę analizę wskaźników bezpośrednio korespondujących z poszczególnymi kierunkami działań. Monitoring realizacji celów należy prowadzić w sposób cykliczny (np. raz do roku).

Taki trzystopniowy sposób podejścia zapewni możliwie pełną, bieżącą informację na temat ogólnej sytuacji społeczno-gospodarczej Miasta i Gminy Skaryszew oraz zrealizowanych, podjętych lub planowanych przedsięwzięć realizacyjnych.

Monitoring realizacji ustaleń STRATEGII prowadzony będzie w zakresie rzeczowym i finansowym. MONITORING RZECZOWY obejmować będzie skwantyfikowane dane obrazujące postęp w realizacji zapisanych w STRATEGII zadań oraz umożliwiać będzie oceny ich wykonania w odniesieniu do celów rozwoju. Będzie się on posługiwał się dwoma rodzajami wskaźników, a mianowicie:

- WSKAŹNIKAMI PRODUKTU (dostarczają informacji o dobrach lub usługach wytworzonych w wyniku realizacji przedsięwzięć) - opisują one rzeczy materialne lub usługi powstałe bezpośrednio w wyniku ich realizacji, np. długość zmodernizowanych dróg, liczba wybudowanych miejsc parkingowych,
- WSKAŹNIKAMI REZULTATU (dostarczają informacji o zmianach jakie nastąpiły w wyniku realizacji przyjętych kierunków działań) - opisują one bezpośrednie i natychmiastowe efekty (korzyści) wynikające z ich realizacji, np. liczba gospodarstw domowych podłączonych do sieci wodociągowej.

Natomiast MONITORING FINANSOWY obejmować będzie ocenę racjonalności i sprawności wydatkowania środków finansowych (własnych i zewnętrznych) na realizację ustaleń zawartych w STRATEGII.

Monitoring i kontrola realizacji ustaleń STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU MIASTA I GMINY SKARYSZEW DO 2020 ROKU będzie obejmowała w szczególności:

- zbieranie i interpretowanie (oceny) danych opisujących postęp i efekty realizowanych kierunków działań,
- bieżący nadzór, kontrolę i ocenę realizacji poszczególnych kierunków działań,
- wczesne diagnozowanie trudności mogących mieć niekorzystny wpływ na realizowane kierunki działań, zwłaszcza na ich terminowość i ostateczne koszty realizacji,

- korygowanie i modyfikowanie kierunków działań jeśli nie ma szans i możliwości ich wykonania,
- weryfikację zgodności założonych planów finansowych z faktyczną ich realizacją,
- weryfikację zgodności uzyskiwanych efektów z założonymi celami,
- ocenę efektywności wykorzystania środków finansowych pozostających w dyspozycji budżetu Gminy i aktualizację prognoz finansowych,
- aktualizację i uzupełnianie zapisów STRATEGII, w zależności od pojawiających się zewnętrznych i wewnętrznych merytorycznych przyczyn,
- sporządzanie przez Burmistrza Miasta i Gminy Skaryszew raportu z realizacji ustaleń STRATEGII (raz na dwa lata) i jego przekazywanie do Rady Miejskiej, a także upowszechnianie wśród mieszkańców.

Monitoring i kontrola realizacji ustaleń Strategii mają, więc za zadanie szybko wykrywać tendencje i zdarzenia mogące mieć negatywny wpływ na skalę i tempo realizacji, zapisanych w STRATEGII, celów rozwoju i kierunków działań.

Efekty monitoringu i kontroli realizacji ustaleń STRATEGII, zostaną przedstawione w postaci raportu, będącego podstawą do oceny postępu we wdrażaniu ustaleń strategicznych. W zależności od wyniku tej oceny wnioski zawarte w raporcie powinny sygnalizować potrzebę:

- intensyfikacji, bądź ograniczenia podejmowanych kierunków działań,
- aktualizacji i modyfikacji zapisów STRATEGII,
- kontynuacji dotychczasowych kierunków działań (planowanych przedsięwzięć).

2. Ocena efektów realizacji

Ocena efektów realizacji ustaleń STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU MIASTA I GMINY SKARYSZEW DO 2020 ROKU umożliwi - poprzez odpowiednio dobrany system wskaźników - badanie rezultatów (postępów) w zaspokojeniu zbiorowych potrzeb mieszkańców Gminy. Będzie ona prowadzona w dwóch aspektach:

- bieżąca (on-going) - ocenie tej będą podlegać poszczególne kierunki działań w trakcie ich realizacji,
- ex-post - ocenie tej będą podlegać poszczególne kierunki działań po ich zakończeniu.

Przy ocenie efektów realizacji ustaleń STRATEGII należy uwzględnić następujące trzy kryteria:

- skuteczności, co pozwala określić, czy i na ile cele zapisane w STRATEGII zostały osiągnięte,
- efektywności, co pozwala porównać zasoby zaangażowane przy realizacji danego kierunku działań z rzeczywistymi osiągnięciami (rezultatami) - jest to stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych efektów,
- korzystności, co pozwala ocenić faktyczne efekty z realizacji danego kierunku działań - jest to ocena „saldo” skutków pozytywnych i negatywnych powstałych w wyniku jego realizacji.

Ocena efektów zdefiniuje również czynniki, które przyczyniły się do sukcesu lub niepowodzenia we wdrażaniu poszczególnych kierunków działań (planowanych

przedsięwzięć), a także określi rekomendacje i proponowane zmiany w zapisach STRATEGII. Szczególną uwagę należy zwrócić na sposób rozpowszechniania wyników tej oceny tak, aby dotarły one do jak najszerszego grona mieszkańców Miasta i Gminy i zlokalizowanych na jej terenie podmiotów gospodarczych oraz innych zainteresowanych podmiotów.

3. Zestaw wskaźników do monitorowania, kontroli i oceny efektów realizacji

W celu ułatwienia monitorowania, kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU MIASTA I GMINY SKARYSZEW DO 2020 ROKU wprowadzić należy zestaw wskaźników (produktu i rezultatu), a mianowicie (należy je obliczać corocznie):

Wyszczególnienie	Rodzaj wskaźnika
Wskaźniki o charakterze ogólnym	
Liczba ludności ogółem	Rezultatu
Struktura ludności według płci	Rezultatu
Struktura ludności według wieku	Rezultatu
Struktura ludności według grup ekonomicznych - ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym	Rezultatu
Przyrost naturalny ludności	Rezultatu
Saldo migracji (różnica między liczbą zameldowań i wymeldowań)	Rezultatu
Dochody ogółem budżetu gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca	Rezultatu
Dochody własne budżetu gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca	Rezultatu
Wydatki inwestycyjne z budżetu gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca	Rezultatu
Udział wydatków inwestycyjnych w ogólnych wydatkach budżetu gminy	Rezultatu
Wielkość zadłużenia budżetu gminy w stosunku do wymogów ustawowych	Rezultatu
Liczba projektów gminy współfinansowanych środkami pomocowymi Unii Europejskiej (szt.)	Rezultatu
Wielkość środków finansowych pozyskanych przez gminę z funduszy pomocowych Unii Europejskiej (w tys. zł)	Rezultatu

Cel strategiczny Miasta i Gminy Skaryszew: Rozwój infrastruktury technicznej	
Zaopatrzenie w wodę pitną	
Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych stacji uzdatniania wody (szt.)	Produktu
Zdolność produkcyjna wybudowanych lub zmodernizowanych stacji uzdatniania wody (m ³ /dobę)	Rezultatu
Długość nowo wybudowanej sieci wodociągowej (km)	Produktu
Odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej	Rezultatu
Parametry wody pitnej dostarczanej siecią wodociągową (bakteriologiczne, organoleptyczne i fizykochemiczne)	Rezultatu
Kanalizacja i oczyszczanie ścieków	
Długość nowo wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej (km)	Produktu
Liczba wybudowanych/zmodernizowanych przepompowni ścieków (szt.)	Produktu
Liczba wybudowanych/zmodernizowanych przyłączy (przykanalików) do sieci kanalizacji sanitarnej (szt.)	Produktu
Odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacji sanitarnej	Rezultatu
Liczba wybudowanych oczyszczalni ścieków (szt.)	Produktu
Ilość ścieków oczyszczanych w oczyszczalni ścieków (m ³)	Produktu
Ilość ścieków nieoczyszczonych (m ³)	Rezultatu
Wykorzystanie zdolności produkcyjnej oczyszczalni ścieków (%)	Rezultatu
Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków (szt.)	Produktu
Długość wybudowanej/zmodernizowanej sieci kanalizacji deszczowej (km)	Produktu
Stosunek długości sieci wodociągowej do sieci kanalizacyjnej (%)	Rezultatu
Gospodarka odpadami	
Ilość odpadów komunalnych wytwarzanych w ciągu roku w przeliczeniu na jednego mieszkańca (kg/M/rok)	Produktu
Liczba gospodarstw domowych objętych programem selektywnej zbiórki	Rezultatu

odpadów (szt.)	
Odsetek odpadów komunalnych poddanych segregacji i odzyskiwaniu surowców wtórnych (recyklingowi) w stosunku do ogółu wytworzonych odpadów	Rezultatu
Liczba punktów skupu surowców wtórnych (szt.)	Produktu
Liczba nielegalnych wysypisk śmieci (szt.)	Produktu
Liczba zlikwidowanych nielegalnych wysypisk śmieci (szt.)	Produktu
Liczba pojemników do selektywnej zbiórki odpadów (szt.)	Produktu
Drogi publiczne wraz z urządzeniami towarzyszącymi	
Długość nowo wybudowanych i zmodernizowanych dróg gminnych (km)	Produktu
Odsetek długości dróg gminnych o nawierzchni twardej w stosunku do ogólnej długości dróg gminnych	Rezultatu
Odsetek dróg gminnych poddanych modernizacji i remontom w stosunku do ogółu dróg tego wymagających	Rezultatu
Odsetek dróg powiatowych - przebiegających przez teren gminy - poddanych modernizacji i remontom w stosunku do ogółu dróg tego wymagających	Rezultatu
Odsetek dróg wojewódzkich - przebiegających przez teren gminy - poddanych modernizacji i remontom w stosunku do ogółu dróg tego wymagających	Rezultatu
Odsetek dróg krajowych - przebiegających przez teren gminy - poddanych modernizacji i remontom w stosunku do ogółu dróg tego wymagających	Rezultatu
Liczba nowowybudowanych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury drogowej (mosty, skrzyżowania, itp.)	Produktu
Natężenie ruchu pojazdów na drogach tranzytowych przebiegających przez gminę (poj./dobę)	Rezultatu
Natężenie hałasu generowanego przez ruch kołowy na drogach tranzytowych przebiegających przez gminę (decybele)	Rezultatu
Liczba wybudowanych ogólnodostępnych miejsc parkingowych (szt.)	Produktu
Długość wybudowanych chodników (km)	Produktu

Liczba wybudowanych punktów świetlnych - oświetlenia ulicznego (szt.)	Produktu
Liczba wybudowanych i zmodernizowanych przejść dla pieszych (szt.)	Produktu
Liczba wybudowanych i zmodernizowanych zatok autobusowych (szt.)	Produktu
Liczba wybudowanych sygnalizacji świetlnych (szt.)	Produktu
Długość ścieżek rowerowych (km)	Produktu
Transport publiczny	
Długość linii publicznej komunikacji zbiorowej (km)	Produktu
Liczba połączeń (szt.) i częstotliwość kursowania taboru publicznej komunikacji zbiorowej (min.)	Produktu
Liczba mieszkańców obsługiwanych przez publiczną komunikację zbiorową (szt.)	Rezultatu
Elektroenergetyka, ciepłownictwo i gaz sieciowy	
Liczba i długość zmodernizowanych sieci elektroenergetycznych (szt., km)	Produktu
Liczba gospodarstw i innych podmiotów o poprawionych warunkach dostępu do sieci elektroenergetycznej (szt.)	Rezultatu
Liczba kotłowni przystosowanych do wykorzystania paliw ze źródeł odnawialnych (szt.)	Produktu
Długość nowo wybudowanej sieci gazowej (km)	Produktu
Liczba nowo wykonanych przyłączy do sieci gazowej (szt.)	Produktu
% zgazyfikowania gminy	Rezultatu
Cel strategiczny Miasta i Gminy Skaryszew: Rozwój lokalnej gospodarki, w tym funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych	
Liczba utworzonych nowych miejsc pracy	Rezultatu
Liczba pracujących ogółem (szt.)	Rezultatu
Liczba podmiotów gospodarczych ogółem, w tym w rozbiciu na poszczególne branże (szt.)	Produktu
Liczba gospodarstw agroturystycznych (szt.)	Produktu
Liczba gospodarstw produkujących metodami ekologicznymi (szt.)	Produktu

Liczba pozyskanych inwestorów i rodzaj ich działalności (szt.)	Rezultatu
Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	Rezultatu
Przeciętna liczba pracujących przypadająca na 1 podmiot gospodarczy	Rezultatu
Liczba miejsc pracy dla niepełnosprawnych (szt.)	Produktu
Stopa bezrobocia	Rezultatu
Udział ludzi młodych w ogólnej liczbie bezrobotnych	Rezultatu
Udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	Rezultatu
Liczba miejsc noclegowych i gastronomicznych (szt.)	Produktu
Liczba imprez promujących lokalne produkty turystyczne i kulturowe oraz liczba uczestników tych imprez (szt.)	Produktu
Cel strategiczny Miasta i Gminy Skaryszew: Rozwój infrastruktury społecznej oraz integracja i aktywizacja mieszkańców	
Mieszkalnictwo	
Liczba mieszkań ogółem na 1000 mieszkańców	Rezultatu
Liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie i na 1 izbę	Rezultatu
Ogólna liczba nowych mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców	Rezultatu
Liczba wybudowanych mieszkań komunalnych, w tym socjalnych (szt.)	Produktu
Pomoc społeczna	
Liczba osób i rodzin objęta pomocą społeczną (szt.)	Produktu
Odsetek osób i rodzin objętych pomocą społeczną w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców gminy	Rezultatu
Przeciętna kwota świadczeń z pomocy społecznej na 1 korzystającego (zł)	Rezultatu
Oświata	
Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	Rezultatu
Liczba uczniów w szkołach podstawowych i w gimnazjach - ogółem i w rozbiciu na poszczególne placówki (szt.)	Produktu
Przeciętny koszt utrzymania ucznia w gminnych placówkach	Rezultatu

oświatowych - przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja (zł/rocznie)	
Liczba uczniów przypadająca na 1 nauczyciela i na 1 oddział	Rezultatu
Liczba komputerów w szkołach dla dzieci i młodzieży	Produktu
Ochrona zdrowia	
Liczba przychodni zdrowia, świadczących usługi medyczne w ramach NFOZ	Produktu
Liczba lekarzy i pielęgniarek na 1000 mieszkańców	Rezultatu
Bezpieczeństwo publiczne	
Liczba przestępstw i wykroczeń ogółem (szt.) i na 1000 mieszkańców	Rezultatu
Odsetek wykrywanych przestępstw w stosunku do zgłoszonych przez mieszkańców	Rezultatu
Liczba programów przeciwdziałania przestępczości i poprawy bezpieczeństwa mieszkańców (szt.)	Produktu
Sport i rekreacja	
Liczba wybudowanych i zmodernizowanych obiektów sportowych (szt.)	Produktu
Liczba imprez sportowych i rekreacyjno-turystycznych (szt.)	Produktu
Liczba osób korzystających z bazy sportowej i rekreacyjno-turystycznej (szt.)	Rezultatu
Kultura	
Liczba placówek upowszechniania kultury (szt.)	Produktu
Liczba zmodernizowanych placówek upowszechniania kultury (szt.)	Produktu
Liczba imprez kulturalnych (szt.)	Produktu
Liczba osób korzystających z imprez kulturalnych (szt.)	Rezultatu
Organizacje pozarządowe	
Liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie gminy (szt.)	Produktu
Liczba przedsięwzięć gminnych konsultowanych z mieszkańcami lub ich reprezentantami (szt.)	Produktu
Środki z budżetu gminy przeznaczone na realizację inicjatyw	Produktu

obywatelskich i wspieranie działalności organizacji pozarządowych (zł)	
Obsługa administracyjna mieszkańców	
Czas załatwiania spraw mieszkańców i inwestorów przez urząd gminy	Produktu
Stopień upowszechnienia systemu e-gmina (możliwość załatwiania spraw przez Internet)	Rezultatu
Liczba bezpłatnych punktów dostępowych do komputerowej sieci bezprzewodowej, tzw. „hot-spot” dla mieszkańców gminy (szt.)	Produktu
Cel strategiczny Miasta i Gminy Skaryszew: Ochrona zasobów i poprawa stanu środowiska przyrodniczego	
Zasoby i ochrona środowiska przyrodniczego	
Powierzchnia terenów prawnie chronionych (ha)	Produktu
Odsetek terenów prawnie chronionych w ogólnej powierzchni gminy	Rezultatu
Powierzchnia terenów zieleni (ha)	Produktu
Odsetek terenów zieleni, w tym lasów w ogólnej powierzchni gminy	Rezultatu
Powierzchnia gruntów planowanych pod zalesienia i zalesionych (ha)	Produktu
Liczba budynków, w których wymieniono pokrycia azbestowe (szt.)	Produktu
Liczba zamontowanych instalacji ograniczających emisję zanieczyszczeń pyłowych i gazowych (szt.)	Produktu
Liczba szkoleń i akcji proekologicznych (szt.)	Produktu
Liczba osób, w tym uczniów uczestniczących w konkursach związanych z ochroną środowiska (osoby)	Rezultatu
Liczba uczniów uczestniczących w tzw. „zielonych szkołach” (osoby)	Rezultatu
Zagospodarowanie przestrzenne	
Odsetek powierzchni gminy objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w stosunku do powierzchni, która powinna być nimi objęta	Rezultatu
Wolne tereny do zagospodarowania pod funkcje mieszkaniowe, produkcyjno-usługowe i rekreacyjno-wypoczynkowe (ha)	Produktu
Zasób niezabudowanych gruntów komunalnych (ha)	Produktu

Stan wyposażenia niezabudowanych gruntów komunalnych w urządzenia infrastruktury technicznej (opis poszczególnych nieruchomości gruntowych)	Rezultatu
Wielkość środków finansowych z budżetu gminy wydatkowanych na uzbrojenie nowych terenów inwestycyjnych - produkcja, handel, usługi, mieszkalnictwo (zł)	Produktu

Tak określone wskaźniki produktu i rezultatu pozwalają na ukazanie dynamiki zachodzących zmian w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta i Gminy Skaryszew w czasie oraz stopień zaawansowania realizacji przyjętych celów strategicznych i kierunków działań. Powyższe wskaźniki można również stosować do porównań z innymi gminami porównywalnej wielkości, średnią dla powiatu radomskiego i gmin wiejskich województwa mazowieckiego oraz Polski.

Bezpośredni nadzór nad realizacją ustaleń STRATEGII należeć będzie do Burmistrza Miasta i Gminy Skaryszew, zaś bieżący nadzór sprawować będzie wyznaczony pracownik Urzędu Miasta i Gminy - KOORDYNATOR REALIZACJI STRATEGII. Do jego zadań będzie należało:

- bieżąca koordynacja, kontrola i analiza realizacji ustaleń Strategii,
- stała obserwacja zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych rozwoju Gminy,
- monitoring realizacji ustaleń STRATEGII - pozyskiwanie i przetwarzanie niezbędnych danych,
- ocena efektów realizacji ustaleń STRATEGII - analiza wskaźników (produktu i rezultatu) zawartych w powyższym zestawieniu,
- przygotowywanie raportów z realizacji ustaleń STRATEGII i ich przekazywanie Burmistrzowi Miasta i Gminy,
- identyfikacja i analiza rozbieżności pomiędzy założeniami strategicznymi a osiągniętymi rezultatami oraz określanie rodzajów działań naprawczych,
- aktywne poszukiwanie źródeł finansowania poszczególnych kierunków działań zawartych w STRATEGII, w tym środków pomocowych Unii Europejskiej.

Informacje zebrane w ten sposób, pomimo ich czysto informacyjnego charakteru, pozwolą na śledzenie zaawansowania realizacji poszczególnych ustaleń STRATEGII oraz podjęcie działań naprawczych w przypadku wystąpienia trudności w ich realizacji.

Podmiotem periodicznie (raz na dwa lata) kontrolującym i oceniającym przebieg realizacji ustaleń STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU MIASTA I GMINY SKARYSZEW DO 2020 ROKU będzie Rada Miejska i jej poszczególne Komisje.